

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 14ης Οκτωβρίου 2010*

Περιεχόμενα

I — Ιστορικό της διαφοράς	I - 9607
II — Η ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση	I - 9615
III — Αιτήματα των διαδίκων	I - 9618
IV — Επί της αιτήσεως αναιρέσεως	I - 9620
A — Επί του παραδεκτού	I - 9620
B — Επί της ουσίας	I - 9622
1. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις	I - 9624
2. Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως ο οποίος στηρίζεται σε πλάνη περί το δίκαιο ως προς τον τρόπο με τον οποίο η RegTP, ως αρμόδια εθνική ρυθμιστική αρχή, χειρίστηκε τη ρύθμιση των δραστηριοτήτων της αναιρεσείουσας	I - 9631
α) Επί του πρώτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως, ως προς τη δυνατότητα καταλογισμού της παραβάσεως	I - 9631
i) Αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση	I - 9631
ii) Επιχειρήματα των διαδίκων	I - 9635
iii) Εκτίμηση του Δικαστηρίου	I - 9639
β) Επί του δευτέρου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως, σχετικά με την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης	I - 9645
i) Αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση	I - 9645

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ii)	Επιχειρήματα των διαδίκων	I - 9646
iii)	Εκτίμηση του Δικαστηρίου	I - 9647
γ)	Επί του τρίτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως, σχετικά με τον εκ προθέσεως ή εξ αμελείας χαρακτήρα της παραβάσεως του άρθρου 82 ΕΚ	I - 9649
i)	Αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση	I - 9649
ii)	Επιχειρήματα των διαδίκων	I - 9651
iii)	Εκτίμηση του Δικαστηρίου	I - 9653
δ)	Συμπέρασμα ως προς τον πρώτο λόγο αναιρέσεως	I - 9658
3.	Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, που αφορά πλάνη περί το δίκαιο κατά την εφαρμογή του άρθρου 82 ΕΚ	I - 9658
α)	Αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση	I - 9658
β)	Επί του πρώτου σκέλους του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, σχετικά με την καταλληλότητα του κριτηρίου της συμπίεσεως τιμών για τη διαπίστωση καταχρήσεως κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ	I - 9667
i)	Επιχειρήματα των διαδίκων	I - 9667
ii)	Εκτίμηση του Δικαστηρίου	I - 9669
γ)	Επί του δευτέρου σκέλους του δευτέρου λόγου αναιρέσεως σχετικά με την επάρκεια της μεθόδου υπολογισμού της συμπίεσεως των τιμών	I - 9679
i)	Επί της αιτιάσεως περί εσφαλμένης εφαρμογής του κριτηρίου του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή	I - 9679
—	Επιχειρήματα των διαδίκων	I - 9679
—	Εκτίμηση του Δικαστηρίου	I - 9682
ii)	Επί της αιτιάσεως που αφορά πλάνη περί το δίκαιο κατά το ότι οι υπηρεσίες τηλεφωνικών κλήσεων και οι λοιπές τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες δεν λήφθηκαν υπόψη για τον υπολογισμό της συμπίεσεως τιμών	I - 9684
—	Επιχειρήματα των διαδίκων	I - 9684
—	Εκτίμηση του Δικαστηρίου	I - 9689

δ)	Επί του τρίτου σκέλους του δευτέρου λόγου αναιρέσεως σχετικά με τα αποτελέσματα της συμπίεσεως των τιμών	I - 9697
	i) Επιχειρήματα των διαδικών	I - 9697
	ii) Εκτίμηση του Δικαστηρίου	I - 9698
ε)	Συμπέρασμα επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως	I - 9702
4.	Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως, που αφορά πλάνη περί το δίκαιο κατά τον υπολογισμό των προστίμων εξαιτίας της μη συνεκτιμήσεως του τιμολογιακού ρυθμιστικού πλαισίου	I - 9702
	α) Αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση	I - 9702
	β) Επιχειρήματα των διαδικών	I - 9705
	i) Επί του πρώτου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως σχετικά με τη σοβαρότητα της παραβάσεως	I - 9706
	— Επιχειρήματα των διαδικών	I - 9706
	— Εκτίμηση του Δικαστηρίου	I - 9707
	ii) Επί του δευτέρου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως αναφορικά με τη μη συνεκτίμηση, ως έδει, του τιμολογιακού ρυθμιστικού πλαισίου ως ελαφρυντική περίπτωση	I - 9710
	— Επιχειρήματα των διαδικών	I - 9710
	— Εκτίμηση του Δικαστηρίου	I - 9711
	iii) Επί του τρίτου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως που αφορά την επιβολή συμβολικού προστίμου	I - 9712
	— Επιχειρήματα των διαδικών	I - 9712
	— Εκτίμηση του Δικαστηρίου	I - 9713
γ)	Συμπέρασμα επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως	I - 9715
V	— Επί των δικαστικών εξόδων	I - 9715

Στην υπόθεση C-280/08 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, που ασκήθηκε στις 23 Ιουνίου 2008,

Deutsche Telekom AG, με έδρα τη Βόννη (Γερμανία), εκπροσωπούμενη από τις U. Quack, S. Ohlhoff και M. Hutschneider, Rechtsanwälte,

αναιρεσείουσα,

όπου οι λοιποί διάδικοι είναι οι:

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την K. Mojsesowicz, όπως και από τους W. Mölls και O. Weber, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής πρωτοδίκως,

Vodafone D2 GmbH, πρώην Vodafone AG & Co. KG, με έδρα το Eschborn (Γερμανία), εκπροσωπούμενη από τον M. Klusmann, Rechtsanwalt,

Versatel NRW GmbH, πρώην Tropolys NRW GmbH, πρώην CityKom Münster GmbH Telekommunikationsservice και TeleBeL Gesellschaft für Telekommunikation Bergisches Land mbH, με έδρα το Essen (Γερμανία),

EWE TEL GmbH, με έδρα το Oldenbourg (Γερμανία),

HanseNet Telekommunikation GmbH, με έδρα το Αμβούργο (Γερμανία),

Versatel Nord GmbH, πρώην Versatel Nord-Deutschland GmbH, πρώην KomTel Gesellschaft für Kommunikations- und Informationsdienste mbH, με έδρα το Flensburg (Γερμανία),

NetCologne Gesellschaft für Telekommunikation mbH, με έδρα την Κολωνία (Γερμανία),

Versatel Süd GmbH, πρώην Versatel Süd-Deutschland GmbH, πρώην tesion Telekommunikation GmbH, με έδρα τη Στουτγκάρδη (Γερμανία),

Versatel West GmbH, πρώην Versatel West-Deutschland GmbH, πρώην Versatel Deutschland GmbH & Co. KG, με έδρα το Dortmund (Γερμανία),

εκπροσωπούμενες από τον N. Nolte, Rechtsanwalt,

παρεμβαίνουσες πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.N. Cunha Rodrigues, πρόεδρο τμήματος, A. Arabadjiev, U. Lohmus, A. Ó Caoimh (εισηγητή) και P. Lindh, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Mazák
γραμματέας: B. Fülöp, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 25ης Νοεμβρίου 2009,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 22ας Απριλίου 2010,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με την αίτηση αναίρεσεως, η Deutsche Telekom AG ζητεί την αναίρεση της αποφάσεως του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 10ης Απριλίου 2008, T-271/03, Deutsche Telekom κατά Επιτροπής (Συλλογή 208, σ. II-477, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση), με την οποία απορρίφθηκε η προσφυγή της με αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως 2003/707/EK της Επιτροπής, της 21ης Μαΐου 2003, σχετικά με διαδικασία δυνάμει του άρθρου 82 της Συνθήκης ΕΚ (Υποθέσεις COMP/C-1/37.451, 37.578, 37.579 – Deutsche Telekom AG, ΕΕ L 263, σ. 9, στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση).

I — Ιστορικό της διαφοράς

- 2 Το Πρωτοδικείο (νυν Γενικό Δικαστήριο) εξέθεσε το ιστορικό της διαφοράς στις σκέψεις 1 έως 24 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ως ακολούθως:

«1 Η προσφεύγουσα, Deutsche Telekom AG, είναι η παραδοσιακή επιχείρηση τηλεπικοινωνιών στη Γερμανία. [...]

- 2 Αντικείμενο της δραστηριότητας της προσφεύγουσας είναι η λειτουργία του γερμανικού τηλεφωνικού δικτύου. Πριν από την πλήρη απελευθέρωση των αγορών τηλεπικοινωνιών, είχε εκ του νόμου μονοπώλιο όσον αφορά την παροχή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών στους συνδρομητές στο δίκτυο σταθερής τηλεφωνίας. Από της ενάρξεως της ισχύος του Telekommunikationsgesetz (γερμανικού νόμου περί των τηλεπικοινωνιών, στο εξής: TKG) της 25ης Ιουλίου 1996 (*BGBI.* 1996 I, σ. 1120), την 1η Αυγούστου 1996, η αγορά της παροχής υποδομών και η αγορά της παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών είναι πλέον ελεύθερη στη Γερμανία. Εκτοτε, η προσφεύγουσα αντιμετωπίζει στις δύο αυτές αγορές, σε διαφορετικό βαθμό, τον ανταγωνισμό άλλων επιχειρήσεων.

- 3 Τα τοπικά δίκτυα της προσφεύγουσας περιλαμβάνουν το καθένα πολλούς τοπικούς βρόχους προς τους συνδρομητές. Η έκφραση “τοπικός βρόχος” προσδιορίζει το κύκλωμα που συνδέει το σημείο τερματισμού του δικτύου στην οικία του συνδρομητή με τον κεντρικό καταναμητή ή με την αντίστοιχη εγκατάσταση στο σταθερό δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο.

- 4 Η προσφεύγουσα παρέχει πρόσβαση στους δικούς της τοπικούς βρόχους τόσο στους άλλους φορείς τηλεπικοινωνιών όσο και στους συνδρομητές. Επομένως, όσον αφορά την πρόσβαση στο δίκτυο και τα τιμολόγια της προσφεύγουσας, πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ των υπηρεσιών προσβάσεως στο τοπικό δίκτυο που παρέχει η προσφεύγουσα στους ανταγωνιστές της (στο εξής: υπηρεσίες χονδρικής) και των υπηρεσιών προσβάσεως στο τοπικό δίκτυο που παρέχει η προσφεύγουσα στους συνδρομητές της (στο εξής: υπηρεσίες προσβάσεως συνδρομητών).

I — [Υπηρεσίες χονδρικής]

- 5 Με την απόφαση 223 του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Ταχυδρομείων και Τηλεπικοινωνιών [...], της 28ης Μαΐου 1997, η προσφεύγουσα υποχρεώθηκε να χορηγεί στους ανταγωνιστές της, από τον Ιούνιο του 1997, πλήρως αποδεσμοποιημένη πρόσβαση στον τοπικό βρόχο.

- 6 Τα τιμολόγια των υπηρεσιών χονδρικής της προσφεύγουσας υποδιαιρούνται σε δύο μέρη, ήτοι μία χρέωση ως μηνιαία τέλη, αφενός, και ένα αρχικό τέλος, αφετέρου. [...]
- 7 Σύμφωνα με το άρθρο 25, παράγραφος 1, του TKG, τα τιμολόγια των υπηρεσιών χονδρικής της προσφεύγουσας πρέπει να εγκρίνονται προηγουμένως από τη Regulierungsbehörde für Telekommunikation und Post (γερμανική Ρυθμιστική Αρχή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων, στο εξής: RegTP).
- 8 Στο πλαίσιο αυτό, η RegTP εξετάζει αν τα τιμολόγια που προτείνει η προσφεύγουσα για τις υπηρεσίες χονδρικής πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 24 του TKG. Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 24, παράγραφος 1, του TKG, τα “τιμολόγια πρέπει να καθορίζονται σε συνάρτηση με το κόστος που συνεπάγεται μια αποτελεσματική παροχή υπηρεσιών”. [...]

[...]

II — Υπηρεσίες προσβάσεως συνδρομητών

- 10 Όσον αφορά τις υπηρεσίες προσβάσεως συνδρομητών, η προσφεύγουσα παρέχει δύο βασικές επιλογές, ήτοι την παραδοσιακή αναλογική σύνδεση [...] και την ψηφιακή σύνδεση στενής ζώνης [...]. Οι δύο αυτές βασικές επιλογές που παρέχουν τη δυνατότητα συνδέσεως των συνδρομητών με το τηλεφωνικό δίκτυο μπορούν να προτείνονται στο πλαίσιο του παραδοσιακού τηλεφωνικού δικτύου της προσφεύγουσας που περιλαμβάνει ένα ζεύγος χάλκινων καλωδίων ανά συνδρομητή (συνδέσεις στενής ζώνης). Η προσφεύγουσα προτείνει επίσης στους συνδρομητές της ευρυζωνικές συνδέσεις ([...] ADSL), για τις οποίες χρειάζεται να προβεί σε αναδιάρθρωση των υφισταμένων δικτύων T-Net και T-ISDN

προκειμένου να μπορέσει να παράσχει υπηρεσίες ευρείας ζώνης, για παράδειγμα πρόσβαση μεγάλης ταχύτητας στο Διαδίκτυο.

[...]

- 12 Οι τιμές λιανικής της προσφεύγουσας αποτελούνται από δύο στοιχεία: ένα μηνιαίο τέλος, το οποίο εξαρτάται από την ποιότητα των γραμμών και των παρεχόμενων υπηρεσιών, και ένα εφάπαξ τέλος για τη νέα σύνδεση ή τη μίσθωση μιας υφιστάμενης συνδέσεως, [...].

A — Τα τιμολόγια για τις αναλογικές συνδέσεις [...] και τις ψηφιακές συνδέσεις στενής ζώνης [...]

- 13 Οι τιμές προσβάσεως στις αναλογικές γραμμές και στις γραμμές ISDN καθορίζονται στο πλαίσιο ενός συστήματος ανωτάτων τιμών. Σύμφωνα με το άρθρο 27, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, το άρθρο 25, παράγραφος 1, του TKG [...], τα τιμολόγια λιανικής για τη σύνδεση στο δίκτυο της προσφεύγουσας και για τις τηλεφωνικές κλήσεις δεν καθορίζονται μεμονωμένα για κάθε παροχή βάσει του σχετικού κόστους αλλά για ένα σύνολο υπηρεσιών, στο οποίο οι διάφορες επιμέρους υπηρεσίες παρέχονται μαζί στο πλαίσιο των λεγόμενων καλάθων.

- 14 [...] Η RegTP έθεσε σε εφαρμογή το σύστημα αυτό από την 1η Ιανουαρίου 1998. Στο πλαίσιο αυτό η RegTP δημιούργησε δύο καλάθους: έναν για οικιακές υπηρεσίες και έναν για επαγγελματικές υπηρεσίες. Και οι δύο καλάθοι περιελάμβαναν τόσο υπηρεσίες προσβάσεως για τους συνδρομητές [...] όσο και τη συνολική σειρά προϊόντων της προσφεύγουσας στον τομέα της τηλεφωνίας, όπως είναι οι αστικές, οι υπεραστικές και οι διεθνείς κλήσεις.

[...]

- 17 Δυνάμει της απόφασης του [Ομοσπονδιακού Υπουργείου Ταχυδρομείων και Τηλεπικοινωνιών] της 17ης Δεκεμβρίου 1997 η προσφεύγουσα υποχρεώθηκε να μειώσει κατά 4,3 % τη συνολική τιμή εκάστου εκ των δύο καλάθων κατά τη διάρκεια της περιόδου από 1ης Ιανουαρίου 1998 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1999 (πρώτη περίοδος ισχύος του καθεστώτος ανωτάτων τιμών). Στο τέλος της πρώτης αυτής περιόδου, στις 31 Δεκεμβρίου 1999, η RegTP, με απόφαση της 23ης Δεκεμβρίου 1999 διατήρησε ουσιαστικά τη σύνθεση των καλάθων και μείωσε τις τιμές τους κατά 5,6 % για την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 2000 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2001 (δεύτερη περίοδος ισχύος του καθεστώτος ανωτάτων τιμών).
- 18 Βάσει του ως άνω δεσμευτικού πλαισίου μείωσης των τιμών, η προσφεύγουσα μπορούσε να τροποποιεί τα τέλη για τα επιμέρους στοιχεία κάθε καλάθου κατόπιν προηγούμενης εγκρίσεως της RegTP. [...] Έτσι, το σύστημα επέτρεπε την αύξηση των τιμολογίων ενός ή περισσότερων στοιχείων ενός καλάθου, υπό την προϋπόθεση όμως της μη υπερβάσεως των ανωτάτων ορίων τιμών του καλάθου. [...]
- 19 Κατά τη διάρκεια των δύο πρώτων περιόδων ισχύος των ανωτάτων ορίων [από 1ης Ιανουαρίου 1998 έως 31 Δεκεμβρίου 2001], η προσφεύγουσα προέβη σε μειώσεις των τιμολογίων λιανικής για τους δύο καλάθους μεγαλύτερες από αυτές που της είχαν επιβληθεί. Οι εν λόγω μειώσεις τιμών αφορούσαν κατ' ουσίαν τις τιμές των τηλεφωνικών κλήσεων. Οι τιμές λιανικής για τις αναλογικές γραμμές [...] αντιθέτως, παρέμειναν αμετάβλητες κατά τη διάρκεια των δύο περιόδων ισχύος των ανωτάτων ορίων τιμών, [...] Όσον αφορά τις τιμές λιανικής για τις [ψηφιακές συνδέσεις στενής ζώνης], η προσφεύγουσα μείωσε κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου τα τιμολόγια για το μηνιαίο τέλος [...].
- 20 Από την 1η Ιανουαρίου 2002 ισχύει ένα νέο σύστημα ανωτάτων τιμών [...]. Βάσει του νέου συστήματος, οι δύο προηγούμενοι κάλαθοι που περιελάμβαναν τις οικιακές και τις επαγγελματικές υπηρεσίες αντικαταστάθηκαν από τέσσερις καλάθους, περιλαμβάνοντας τις ακόλουθες υπηρεσίες: τηλεφωνικές γραμμές

(κάλαθος Α), αστικές τηλεφωνικές κλήσεις (κάλαθος Β), υπεραστικές κλήσεις εσωτερικού (κάλαθος C) και διεθνείς κλήσεις (κάλαθος D).

- 21 Στις 15 Ιανουαρίου 2002 η προσφεύγουσα γνωστοποίησε στη RegTP την πρόθεσή της να αυξήσει τα μηνιαία τέλη για τις αναλογικές συνδέσεις και τις [ψηφιακές συνδέσεις στενής ζώνης] [...]. Η RegTP ενέκρινε την αύξηση αυτή [...].
- 22 Στις 31 Οκτωβρίου 2002 η προσφεύγουσα υπέβαλε στη RegTP νέο αίτημα αύξησης των τιμολογίων λιανικής. Η RegTP απέρριψε το αίτημα αυτό μερικώς [...].

B — Τα τιμολόγια για τις γραμμές ADSL [...]

- 23 Τα τιμολόγια ADSL [...] δεν υπάγονται σε ρύθμιση μέσω συστήματος ανωτάτων τιμών. Σύμφωνα με το άρθρο 30 του TKG, τα τιμολόγια αυτά μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο εκ των υστέρων ρυθμίσεως.
- 24 Στις 2 Φεβρουαρίου 2001, αφού έλαβε πολυάριθμες καταγγελίες εκ μέρους ανταγωνιστών της προσφεύγουσας, η RegTP κίνησε έρευνα εκ των υστέρων σχετικά με τις τιμές ADSL της προσφεύγουσας, για να διαπιστώσει, ενδεχομένως, μια πρακτική πώλησεως κάτω του κόστους αντίθετη προς τους γερμανικούς κανόνες ανταγωνισμού. Η RegTP περάτωσε τη διαδικασία στις 25 Ιανουαρίου 2002, αφού διαπίστωσε ότι η αύξηση των τιμολογίων που είχε προαναγγείλει η προσφεύγουσα στις 15 Ιανουαρίου 2002 δεν δημιουργούσε πλέον υπόνοιες για πώληση κάτω του κόστους.»

- 3 Κατόπιν καταγγελιών που υποβλήθηκαν από ανταγωνιστικές προς την προσφεύγουσα επιχειρήσεις κατά τη διάρκεια του έτους 1999, η Επιτροπή εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση με την οποία προσάπτει στην προσφεύγουσα, ιδίως με τις αιτιολογικές σκέψεις 57, 102, 103 και 107 της αποφάσεως αυτής, ότι ενήργησε καταχρηστικώς υπό τη μορφή «συμπίεσεως τιμών» («margin squeeze», στο εξής: συμπίεση τιμών), λόγω δυσαναλογίας μεταξύ των τιμών χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο και των τιμών λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών.
- 4 Ως προς αυτή τη συμπίεση τιμών, το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 38 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, υπενθυμίζει τους όρους που παρατίθενται στις αιτιολογικές σκέψεις 102 έως 105 της προσβαλλομένης αποφάσεως, όπου ορίζονται τα ακόλουθα:

«102 [Συμπίεση τιμών] υφίσταται όταν το άθροισμα των μηνιαίων και των πάγιων τελών που οι ανταγωνιστές της [προσφεύγουσας] καλούνται να καταβάλλουν σε αυτήν για τις [ενδιάμεσες] [υπηρεσίες] [προσβάσεως στον τοπικό βρόχο] τους υποχρεώνει να χρεώνουν στους λιανικούς πελάτες τους υψηλότερα τέλη από εκείνα που χρεώνει η [προσφεύγουσα] στους δικούς της πελάτες για την παροχή αντίστοιχων υπηρεσιών. Όταν τα χονδρικά τέλη [των ενδιάμεσων υπηρεσιών] [προσβάσεως στον τοπικό βρόχο] είναι υψηλότερα από τα λιανικά [για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών], οι ανταγωνιστές της [προσφεύγουσας] δεν δύνανται σε καμία περίπτωση να επιτύχουν κέρδη, ακόμη και όταν είναι εξίσου αποδοτικοί με την [προσφεύγουσα], καθώς, εκτός από τα χονδρικά τέλη, επιβαρύνονται με επιπλέον δαπάνες, όπως π.χ. δαπάνες μάρκετινγκ, εκδόσεως λογαριασμών, προμηθειών εισπράξεως...) οι οποίες προστίθενται στις τιμές [των ενδιάμεσων υπηρεσιών] [προσβάσεως στον τοπικό βρόχο].

- 103 Η [προσφεύγουσα] παρεμποδίζει τους ανταγωνιστές της να παρέχουν υπηρεσίες προσβάσεως μέσω του τοπικού βρόχου, εκτός των τηλεφωνικών κλήσεων, χρεώνοντας χονδρικά τέλη για την παροχή σε αυτούς της [ενδιάμεσης υπηρεσίας] προσβάσεως στον τοπικό βρόχο που υπερβαίνουν τα τέλη που χρεώνει στους δικούς της πελάτες για την πρόσβαση στο δίκτυο τοπικής προσβάσεως. [...]
- 104 Η [προσφεύγουσα] θεωρεί ότι, στην προκειμένη περίπτωση, η απόδειξη της καταχρηστικής διαμορφώσεως των τιμών υπό τη μορφή συμπίεσως των τιμών καταρρίπτεται και μόνο από το γεγονός ότι τα χονδρικά τέλη [για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο] καθορίζονται δεσμευτικά από τη RegTP. [...]
- 105 Ωστόσο, αντίθετα με την άποψη της [προσφεύγουσας], η κατάχρηση υπό τη μορφή της συμπίεσως των τιμών στοιχειοθετείται στην προκειμένη περίπτωση. Σε συνδεδεμένες αγορές στις οποίες οι ανταγωνιστές αγοράζουν χονδρικές [ενδιάμεσες] υπηρεσίες [προσβάσεως στον τοπικό βρόχο] του εδραιωμένου φορέα εκμεταλλεύσεως και εξαρτώνται από αυτές προκειμένου να ασκήσουν ανταγωνισμό σε μια κατάντη αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών, μπορεί κάλλιστα να υπάρξει συμπίεση μεταξύ των τιμών [χονδρικής] [για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο] που υπόκεινται σε κανονιστική ρύθμιση και των λιανικών τιμών [για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών], καθώς για την απόδειξη της συμπίεσως των τιμών σημασία έχει καταρχήν μόνο η ύπαρξη δυσαναλογίας μεταξύ των δύο επιπέδων των τελών που έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού. [...]
- 5 Κατά το άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή διαπίστωσε ότι «η [προσφεύγουσα] παραβιάζει από το 1998 το άρθρο 82, στοιχείο α', της Συνθήκης ΕΚ, χρεώνοντας στους ανταγωνιστές και στους λιανικούς πελάτες της για την πρόσβαση στο τοπικό δίκτυο μη δίκαια μηνιαία και εφάπαξ τέλη και παρεμποδίζοντας σε σημαντικό βαθμό τον ανταγωνισμό στην αγορά πρόσβασης στο τοπικό δίκτυο».
- 6 Κατά το άρθρο 3 της εν λόγω αποφάσεως, η Επιτροπή επέβαλε στην προσφεύγουσα πρόστιμο για την εν λόγω παράβαση, ύψους 12,6 εκατομμυρίων ευρώ.

II — Η ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

- 7 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 30 Ιουλίου 2003, η προσφεύγουσα άσκησε προσφυγή με κύριο αίτημα την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως και επικουρικώς τη μείωση του επιβληθέντος με αυτήν προστίμου.

- 8 Προς στήριξη του αιτήματος ακυρώσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, η νυν αναιρεσείουσα προέβαλε, μεταξύ άλλων, λόγο ακυρώσεως στηριζόμενο σε παράβαση του άρθρου 82 ΕΚ, καθώς και λόγο ακυρώσεως στηριζόμενο σε κατάχρηση εξουσίας και σε παραβίαση των αρχών της αναλογικότητας, της ασφαλείας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

- 9 Ο στηριζόμενος σε παράβαση του άρθρου 82 ΕΚ λόγος ακυρώσεως περιείχε περισσότερα σκέλη, τρία εκ των οποίων αφορούν και την υπό εξέταση αίτηση αναιρέσεως, ήτοι το πρώτο σχετικά με την απουσία καταχρηστικής συμπεριφοράς λόγω του περιθωρίου δράσεως το οποίο είχε η προσφεύγουσα ώστε να αποφύγει τη συμπίεση των τιμών, το δεύτερο σχετικά με τον παράνομο χαρακτήρα της μεθόδου που χρησιμοποίησε η Επιτροπή για τη διαπίστωση της συμπίεσεως των τιμών και το τέταρτο σχετικά με την απουσία συνεπειών στην αγορά λόγω της συμπίεσεως τιμών.

- 10 Το Πρωτοδικείο απέρριψε το σύνολο των σκελών αυτών, κρίνοντας, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο της εξετάσεως αυτής, στις σκέψεις 150 και 242 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η προσφεύγουσα δεν είχε αμφισβητήσει με την προσφυγή της τον ορισμό των σχετικών αγορών στην προσβαλλόμενη απόφαση, κατά την οποία πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ, αφενός, της αγοράς χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο, η οποία περιλαμβάνει την αγορά προσβάσεως στενής ζώνης και, αφετέρου, την αγορά ευρυζωνικής προσβάσεως, οι οποίες είναι όλες αγορές εθνικής εμβέλειας.

- 11 Ως προς το πρώτο σκέλος του συγκεκριμένου λόγου, το Πρωτοδικείο έκρινε, στις σκέψεις 140 και 151 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, ότι η Επιτροπή δικαίως διαπίστωσε, με την προσβαλλόμενη απόφαση, ότι η προσφεύγουσα διέθετε επαρκές περιθώριο δράσεως κατά τη διάρκεια της επίμαχης περιόδου ώστε να εξαλείψει εντελώς το καταγγελλόμενο με την εν λόγω απόφαση φαινόμενο της συμπίεσως των τιμών, τροποποιώντας τις τιμές λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών.
- 12 Ως προς το δεύτερο σκέλος του λόγου αυτού, το Πρωτοδικείο απέρριψε, με τη σκέψη 168 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, την αιτίαση της νυν αναιρεσείουσας κατά την οποία ο καταχρηστικός χαρακτήρας της συμπίεσως των τιμών δεν θα μπορούσε να προκύπτει παρά μόνον από τον καταχρηστικό χαρακτήρα των τιμών της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών. Ακολούθως έκρινε, στις σκέψεις 193, 203 και 206 αυτής της απόφασης, ότι η Επιτροπή δικαίως στήριξε την ανάλυσή της σχετικά με τον καταχρηστικό χαρακτήρα των τιμολογιακών πρακτικών της νυν αναιρεσείουσας, σύμφωνα με το κριτήριο του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή, στην ειδική κατάσταση αυτής, ήτοι στα τιμολόγια και το κόστος αυτής, λαμβανομένων επίσης υπόψη αποκλειστικώς των εσόδων από τις υπηρεσίες προσβάσεως, αποκλείοντας τα έσοδα από λοιπές υπηρεσίες, όπως από τις τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες, και συμπεριλαμβανομένων των τιμών χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο στις τιμές λιανικής για όλες τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών, ήτοι για τις προσβάσεις στενής και ευρείας ζώνης.
- 13 Ως προς το τέταρτο σκέλος του ιδίου λόγου, το Πρωτοδικείο έκρινε, μεταξύ άλλων, στη σκέψη 237 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, ότι η επίμαχη συμπίεση των τιμών παρεμποδίζει κατ' αρχήν την ανάπτυξη του ανταγωνισμού στις αγορές λιανικής των υπηρεσιών προσβάσεως των συνδρομητών.
- 14 Ο λόγος ακυρώσεως που στηρίζεται σε κατάχρηση εξουσίας και σε παραβίαση των αρχών της αναλογικότητας, της ασφαλείας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης απορρίφθηκε επίσης στο σύνολό του από το Πρωτοδικείο. Ως προς την αιτίαση κατά την οποία η Επιτροπή υπήγαγε τα τιμολόγια της προσφεύγουσας σε διπλή ρύθμιση και παραβίασε κατ' αυτόν τον τρόπο τις αρχές

της αναλογικότητας και της ασφάλειας δικαίου, το Πρωτοδικείο επισήμανε, μεταξύ άλλων, στη σκέψη 265 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως τα εξής:

«Ακόμα και αν δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να παρέβησαν και οι γερμανικές αρχές το κοινοτικό δίκαιο –ιδίως τις διατάξεις της οδηγίας 90/388/ΕΟΚ [της Επιτροπής, της 28ης Ιουνίου 1990, σχετικά με τον ανταγωνισμό στις αγορές των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών (ΕΕ L 192, σ. 10)], όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 96/19/ΕΚ [της Επιτροπής, της 13ης Μαρτίου 1996 (ΕΕ L 74, σ. 13)] – επιδιώκοντας μια σταδιακή εξισορρόπηση μεταξύ των τιμολογίων των συνδέσεων και των τηλεφωνικών κλήσεων, μια τέτοια παράβαση, αν όντως υφίσταται, δεν θα αναιρούσε το περιθώριο δράσεως που είχε πράγματι η προσφεύγουσα για να μειώσει το φαινόμενο [της συμπίεσεως των τιμών].»

- 15 Εξάλλου, ως προς την αιτίαση που στηρίζεται σε παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, το Πρωτοδικείο κατέληξε στο συμπέρασμα, με τη σκέψη 269 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι αποφάσεις της RegTP δεν μπορούσαν να στηρίξουν τέτοιου είδους εμπιστοσύνη της νυν αναιρεσείουσας.
- 16 Τέλος, ως προς το επιχείρημα που στηρίζεται σε κατάχρηση εξουσίας, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε στη σκέψη 271 της αποφάσεως αυτής ως εξής:

«Με την [προσβαλλόμενη] απόφαση η Επιτροπή αναφέρεται μόνο στην τιμολογική πολιτική της προσφεύγουσας και όχι στις αποφάσεις των γερμανικών αρχών. Ακόμα και αν η RegTP είχε παραβεί κάποιον κοινοτικό κανόνα και ακόμα και αν η Επιτροπή μπορούσε να κινήσει για τον λόγο αυτό διαδικασία λόγω παραβάσεως κατά της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, οι περιστάσεις αυτές ουδόλως μπορούν να θίξουν το κύρος της [προσβαλλομένης] αποφάσεως. Πράγματι, με την απόφαση αυτή η Επιτροπή απλώς περιορίστηκε να διαπιστώσει ότι η προσφεύγουσα

παρέβη το άρθρο 82 ΕΚ, διάταξη που αφορά όχι τα κράτη μέλη αλλά μόνον τις επιχειρήσεις. Επομένως, η Επιτροπή δεν διέπραξε κατάχρηση εξουσίας καταλήγοντας στη διαπίστωση αυτή βάσει του άρθρου 82 ΕΚ.»

- 17 Προς στήριξη του αιτήματός της περί μείωσης του επιβληθέντος προστίμου, η νυν αναιρεσείουσα προέβαλε έξι λόγους ακυρώσεως, εκ των οποίων, ο τρίτος, ειδικότερα, στηρίζεται στο ότι δεν υπήρχε αμέλεια ή δόλος εκ μέρους της, ο τέταρτος στο ότι ελήφθη υπόψη ανεπαρκώς η τιμολογιακή ρύθμιση κατά τον υπολογισμό του ύψους του προστίμου και ο έκτος στο ότι δεν ελήφθησαν υπόψη ελαφρυντικές περιστάσεις. Το Πρωτοδικείο απέρριψε αυτούς τους τρεις λόγους ακυρώσεως με τις σκέψεις 290 έως 321 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.
- 18 Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο απέρριψε το σύνολο της προσφυγής και καταδίκασε την νυν αναιρεσείουσα στα δικαστικά της έξοδα και στα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Επιτροπή.

III — Αιτήματα των διαδίκων

- 19 Με την αίτηση αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα ζητεί από το Δικαστήριο:

— να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση·

— να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση·

- επικουρικώς, να μειώσει, δυνάμει της πλήρους δικαιοδοσίας που έχει, το ύψος του προστίμου που της επιβλήθηκε με το άρθρο 3 της προσβαλλομένης αποφάσεως, και

 - να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.
- 20 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα.
- 21 Η Vodafone D2 GmbH, πρώην Vodafone AG & Co. KG, πρώην Arcor AG & Co. KG (στο εξής: Vodafone), ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως ως απαράδεκτη ή, κατ' ελάχιστον, ως αβάσιμη, όπως επίσης και να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα.
- 22 Οι Versatel NRW GmbH, πρώην Tropolys NRW GmbH, πρώην CityKom Münster GmbH Telekommunikationsservice και TeleBeL Gesellschaft für Telekommunikation Bergisches Land mbH, EWE TEL GmbH, HanseNet Telekommunikation GmbH, Versatel Nord GmbH, πρώην Versatel Nord-Deutschland GmbH, πρώην KomTel Gesellschaft für Kommunikations- und Informationsdienste mbH, NetCologne Gesellschaft für Telekommunikation mbH, Versatel Süd GmbH, πρώην Versatel Süd-Deutschland GmbH, πρώην tesion Telekommunikation GmbH, όπως επίσης και η Versatel West GmbH, πρώην Versatel West-Deutschland GmbH, πρώην Versatel Deutschland GmbH & Co. KG (στο εξής: Versatel), ζήτησαν ομοίως από το

Δικαστήριο, κατά τη διάρκεια της επ' ακροατηρίου συζητήσεως, την απόρριψη της αιτήσεως αναιρέσεως, παρεμβαίνοντας υπέρ των αιτημάτων της Επιτροπής και της Vodafone.

IV — Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

A — Επί του παραδεκτού

- ²³ Οι Vodafone και Versatel ισχυρίζονται, κατ' αρχάς, ότι η αίτηση αναιρέσεως είναι απαράδεκτη διότι, με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, όπως επίσης και με το πρώτο και δεύτερο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, όπου κατ' ουσία αμφισβητείται η κρίση του Πρωτοδικείου σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 82 ΕΚ όσον αφορά τις επίμαχες τιμολογιακές πρακτικές της αναιρεσείουσας και τον σεβασμό των αρχών της αναλογικότητας, της ασφαλείας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, η αιτούσα περιορίζεται σε επανάληψη της προβληθείσας σε πρώτο βαθμό επιχειρηματολογίας με αποκλειστικό σκοπό την επανεξέταση εκ μέρους του Δικαστηρίου της επιχειρηματολογίας αυτής.
- ²⁴ Συναφώς υπενθυμίζεται ότι από τα άρθρα 225 ΕΚ, 58, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου, και 112, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να παραθέτει επακριβώς τα επικρινόμενα σημεία της αποφάσεως της οποίας ζητείται η ανáιρεση, καθώς και τα νομικά επιχειρήματα που στηρίζουν κατά τρόπο συγκεκριμένο το αίτημα αυτό. Δεν πληροί την προϋπόθεση αυτή η αίτηση αναιρέσεως η οποία, χωρίς καν να περιέχει επιχειρηματολογία αποσκοπούσα ειδικώς στον εντοπισμό του νομικού σφάλματος που παρουσιάζει η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, απλώς αναπαράγει τους ισχυρισμούς και τα επιχειρήματα που έχουν ήδη προβληθεί ενώπιον του Πρωτοδικείου. Πράγματι, μια τέτοια αίτηση αναιρέσεως αποτελεί στην πραγματικότητα αίτηση για απλή επανεξέταση της ασκηθείσας ενώπιον του Πρωτοδικείου προσφυγής, πράγμα που δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου (βλ., μεταξύ άλλων,

αποφάσεις της 4ης Ιουλίου 2000, C-352/98 P, Bergaderm και Goupil κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-5291, σκέψεις 34 και 35, όπως επίσης και της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, C-76/01 P, Eurocoton κ.λπ. κατά Συμβουλίου, Συλλογή 2003, σ. I-10091, σκέψεις 46 και 47).

- 25 Εντούτοις, εφόσον ο αναιρεσείων αμφισβητεί την ερμηνεία ή την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης από το Πρωτοδικείο, τα νομικά ζητήματα που εξετάστηκαν πρωτοδίκως μπορούν να αποτελέσουν εκ νέου αντικείμενο συζητήσεως κατά την εξέταση αιτήσεως αναιρέσεως. Πράγματι, αν ο αναιρεσείων δεν μπορούσε να στηρίξει, κατά τον τρόπο αυτό, την αίτησή του αναιρέσεως σε λόγους και επιχειρήματα που προέβαλε ήδη ενώπιον του Πρωτοδικείου, η διαδικασία της αναιρέσεως θα καθίστατο εν μέρει άνευ νοήματος (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 16ης Μαΐου 2002, C-321/99 P, ARAP κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-4287, σκέψη 49).
- 26 Εν προκειμένω, όμως, η αίτηση αναιρέσεως αποβλέπει ακριβώς, με τον πρώτο και τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως στο σύνολό τους, στην αμφισβήτηση της θέσεως του Πρωτοδικείου σχετικά με νομικά ζητήματα τα οποία εξετάστηκαν πρωτοδίκως όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 82 ΕΚ ως προς τις επίμαχες τιμολογιακές πρακτικές της προσφεύγουσας και τον σεβασμό ορισμένων γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης. Παραθέτει επακριβώς τα επικρινόμενα σημεία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, καθώς και τους λόγους αναιρέσεως και τις αιτιάσεις στις οποίες στηρίζεται.
- 27 Συνεπώς, ο πρώτος και ο δεύτερος λόγος της αιτήσεως αναιρέσεως, στο σύνολό τους, δεν μπορούν να θεωρηθούν απαράδεκτοι. Επιβάλλεται, όμως, η εξέταση του παραδεκτού των επιμέρους προβαλλομένων προς στήριξη των λόγων αναιρέσεως αιτιάσεων στο πλαίσιο της εκτιμήσεως καθενός εξ αυτών.

B — *Επί της ουσίας*

- 28 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα προβάλλει τρεις λόγους, οι οποίοι στηρίζονται αντιστοίχως σε πλάνη περί το δίκαιο ως προς τον τρόπο με τον οποίο η RegTP, ως αρμόδια εθνική ρυθμιστική αρχή, χειρίστηκε τη ρύθμιση των δραστηριοτήτων της, σε πλάνη περί το δίκαιο κατά την εφαρμογή του άρθρου 82 ΕΚ και σε πλάνη περί το δίκαιο κατά τον υπολογισμό των επιμαχων προστίμων λόγω της μη συνεκτιμήσεως της εν λόγω ρυθμίσεως.
- 29 Επιβάλλεται συναφώς η υπόμνηση ότι, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Πρωτοδικείο απέρριψε στο σύνολό της την ασκηθείσα από τη νυν αναιρεσείουσα προσφυγή κατά της προσβαλλομένης αποφάσεως κρίνοντας, κατ' ουσία, ότι η Επιτροπή, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 3 έως 6 της παρούσας αποφάσεως, ορθώς της επέβαλε πρόστιμο για παράβαση του άρθρου 82 ΕΚ λόγω της εφαρμογής άνισης τιμολογιακής πρακτικής η οποία, λόγω της δυσαναλογίας μεταξύ των τιμών χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο και των τιμών λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως, κατέληξε σε συμπίεση των τιμών των ανταγωνιστών οι οποίοι ήταν κατ' ελάχιστον εξίσου αποτελεσματικοί με την αναιρεσείουσα και αποστερήθηκαν τη δυνατότητα να την ανταγωνισθούν αποτελεσματικά ως προς την παροχή των υπηρεσιών αυτών.
- 30 Με τους τρεις λόγους αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα αποβλέπει, αντιστοίχως, στην κατ' ουσίαν αμφισβήτηση των κρίσεων του Πρωτοδικείου στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ως προς τα εξής:

— τη δυνατότητα καταλογισμού της παραβάσεως, λαμβανομένου υπόψη του περιθωρίου δράσεως που διέθετε για τροποποίηση των τιμών της λιανικής όσον αφορά τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών και τη σκοπιμότητα της εκ μέρους των εθνικών ρυθμιστικών αρχών ρύθμιση των τιμών των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών προκειμένου να εφαρμοσθεί το άρθρο 82 ΕΚ.

- τον πρόσφορο χαρακτήρα, για τη διαπίστωση καταχρήσεως κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ, του κριτηρίου της συμπίεσεως των τιμών στις εν προκειμένω περιστάσεις, λαμβανομένης υπόψη της ρυθμίσεως των τιμών χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές, όπως επίσης και τη νομιμότητα της μεθόδου υπολογισμού της εν λόγω συμπίεσεως και την ανάλυση των συνεπειών ενόψει του ιδίου άρθρου, και

 - τον δικαιολογημένο χαρακτήρα του ύψους του προστίμου, λαμβανομένης υπόψη της ρυθμίσεως του τομέα των τηλεπικοινωνιών από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές.
- 31 Αντιθέτως, η αναιρεσείουσα δεν αμφισβητεί κατ' αρχήν το γεγονός ότι η τιμολογιακή πρακτική κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως η οποία καταλήγει σε συμπίεση των τιμών τουλάχιστον εξίσου αποτελεσματικών ανταγωνιστών της, είναι άνιση ενόψει του άρθρου 82 ΕΚ.
- 32 Πράγματι, η αναιρεσείουσα δεν προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι έκρινε ότι μία επιχείρηση εκμεταλλεύεται κατά καταχρηστικό τρόπο τη δεσπόζουσα θέση της κατά την έννοια της διατάξεως αυτής όταν οι τιμολογιακές της πρακτικές, λόγω δυσαναλογίας μεταξύ των τιμών της χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο και των τιμών της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών σε αγορές όπου κατέχει δεσπόζουσα θέση, καταλήγουν σε αυτού του είδους τη συμπίεση. Υποστηρίζει, απλώς, στο πλαίσιο του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, ότι η συμπίεση των τιμών δεν συνιστά, εν προκειμένω, πρόσφορο κριτήριο για τη διαπίστωση παραβάσεως του άρθρου 82 ΕΚ καθόσον οι τιμές της χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο ρυθμίζονται από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές.

- 33 Υπ' αυτές τις συνθήκες, επιβάλλεται η εξέταση των λόγων αναιρέσεως με τη σειρά που προβάλλονται από την αναιρεσείουσα, η οποία αντιστοιχεί στη σειρά με την οποία οι λόγοι ακυρώσεως εκτέθηκαν και εξετάστηκαν στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση από το Πρωτοδικείο.

1. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

- 34 Προκειμένου να εξεταστεί το βάσιμο των προβαλλόμενων από την αναιρεσείουσα λόγων κατά της αποφάσεως αυτής, επιβάλλεται, πρώτον, η επισήμανση ότι, κατά το άρθρο 113, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, η αναίρεση δεν μπορεί να μεταβάλει το αντικείμενο της ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου δίκης. Όταν έχει ασκηθεί αναίρεση, η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου περιορίζεται πράγματι στον έλεγχο της νομικής λύσεως που δόθηκε ενόψει των ισχυρισμών που προβλήθηκαν και εξετάστηκαν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου. Συνεπώς, δεν μπορεί διάδικος να προβάλει για πρώτη φορά ενώπιον του Δικαστηρίου ισχυρισμό που δεν είχε προβάλει ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, καθώς τούτο θα σήμαινε ότι ο διάδικος αυτός θα είχε τη δυνατότητα να υποβάλει στην κρίση του Δικαστηρίου, του οποίου η αρμοδιότητα επί των αιτήσεων αναιρέσεως είναι περιορισμένη, διαφορά με ευρύτερο περιεχόμενο απ' ό,τι διαφορά που εκδίκασε το Γενικό Δικαστήριο (βλ., συναφώς, ιδίως, τις αποφάσεις της 1ης Ιουνίου 1994, C-136/92 P, Επιτροπή κατά Brazzelli Lualdi κ.λπ., Συλλογή 1994, σ. I-1981, σκέψη 59· της 26ης Οκτωβρίου 2006, C-68/05 P, Koninklijke Coöperatie Cosun κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. I-10367, σκέψη 96, όπως επίσης και της 12ης Νοεμβρίου 2009, C-564/08 P, SGL Carbon κατά Επιτροπής, σκέψη 22).
- 35 Τόσο με την αναίρεσή της όσο και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η αναιρεσείουσα ισχυρίστηκε ότι δεν είχε περιθώριο δράσεως ως προς τον καθορισμό των τιμών χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο, καθόσον αυτές καθορίζονται από την εθνική ρυθμιστική αρχή, δηλαδή από την RegTP. Συνεπώς, η επίμαχη συμπίεση τιμών, κατ' ουσία, προέρχεται από το υπερβολικά υψηλό επίπεδο των τιμών αυτών χονδρικής όπως καθορίστηκαν από την RegTP. Προκειμένου να θέσει τέλος σε αυτήν τη συμπίεση τιμών, η Επιτροπή όφειλε, επομένως, αντί να εκδώσει απόφαση δυνάμει του άρθρου 82 ΕΚ κατά της αναιρεσείουσας, να ασκήσει

προσφυγή λόγω παραβάσεως δυνάμει του άρθρου 226 ΕΚ κατά της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας για παράβαση του δικαίου της Ένωσης. Εξάλλου, είναι εσφαλμένη η θεώρηση ότι οι τιμές χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο καθορίζονται βάσει του κόστους της αναιρεσείουσας. Οι τιμές αυτές καθορίζονται από την RegTP βάσει του κόστους της αποτελεσματικής παροχής, σύμφωνα με το πρότυπο που καθιέρωσε η εν λόγω εθνική ρυθμιστική αρχή.

³⁶ Η Επιτροπή και η Versatel υποστηρίζουν, αντιθέτως, ότι οι τιμές χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο είναι καταλογιστέες στην αναιρεσείουσα καθόσον, κατά τις διατάξεις του ΤΚG, οι τιμές αυτές καθορίζονται από την RegTP σύμφωνα με το υποβληθέν από την αναιρεσείουσα αίτημα, με βάση το δικό της κόστος. Επομένως, η αναιρεσείουσα δεν μπορεί να διαμαρτύρεται για το υπερβολικό ύψος των εν λόγω τιμών. Όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση, η αναιρεσείουσα είχε, εξάλλου, την εκ του νόμου δυνατότητα να υποβάλει νέο αίτημα ενώπιον της RegTP για τη μείωση των τιμών χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο μόλις το εν λόγω κόστος της μειωνόταν.

³⁷ Συναφώς, η Versatel προέβαλε, εξάλλου, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι, από το 1997, η αναιρεσείουσα συστηματικώς επεδίωκε να διαταράξει την ομαλή διεξαγωγή της εθνικής διαδικασίας καθορισμού των τιμών χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο αποσύροντας τα αιτήματά της για εγκρίσεις και απέχοντας, παρά την εκ του εθνικού νόμου προβλεπόμενη υποχρέωση προς τούτο, να παράσχει οποιαδήποτε απόδειξη ή βεβαίωση αναφορικά με το κόστος που θα μπορούσε να δικαιολογήσει τις τιμές της χονδρικής.

³⁸ Ως προς αυτά τα επίμαχα μεταξύ των διαδίκων σημεία, πρέπει πάντως να επισημανθεί, πρώτον, ότι το ζήτημα του περιθωρίου δράσεως της αναιρεσείουσας για

τροποποίηση των τιμών της χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο δεν συζητήθηκε ενώπιον του Πρωτοδικείου, το οποίο εξέδωσε την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση βάσει της μη αμφισβητηθείσας ενώπιόν του παραδοχής ότι η αναιρεσείουσα δεν είχε τέτοιου είδους περιθώριο δράσεως.

- 39 Συγκεκριμένα, στη σκέψη 93 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο παρατήρησε ότι, καίτοι η Επιτροπή δεν απέκλεισε, με την προσβαλλόμενη απόφαση, τη δυνατότητα της νυν αναιρεσείουσας να μειώσει τις τιμές της για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο, εξέτασε αποκλειστικά το ζήτημα αν η νυν αναιρεσείουσα διέθετε πράγματι περιθώριο δράσεως για να τροποποιήσει τις τιμές της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών.
- 40 Επομένως, καθόσον η προσέγγιση αυτή δεν αμφισβητήθηκε ενώπιόν του, το Πρωτοδικείο, στις σκέψεις 85 έως 152 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, προκειμένου να ερευνήσει αν η διαπιστωθείσα με την προσβαλλόμενη απόφαση συμπίεση τιμών ήταν δυνατό να καταλογισθεί στη νυν αναιρεσείουσα, περιορίσθηκε να εξετάσει αν η Επιτροπή μπορούσε να διαπιστώσει με την εν λόγω απόφαση ότι η αναιρεσείουσα διέθετε πράγματι περιθώριο να τροποποιήσει τις τιμές της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών προκειμένου να εξαλείψει ή να μειώσει αυτήν τη συμπίεση τιμών. Διαπίστωσε συναφώς, στις σκέψεις 140 και 151 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δικαίως έκρινε ότι υπήρχε τέτοιο περιθώριο δράσεως παρά τη ρύθμιση εκ μέρους της RegTP των τιμών λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών.
- 41 Ομοίως, προ της απορρίψεως, στις σκέψεις 183 έως 213 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, των αιτιάσεων που προέβαλε η νυν αναιρεσείουσα για την αμφισβήτηση του καταχρηστικού χαρακτήρα της μεθόδου υπολογισμού της διαπιστωθείσας με την προσβαλλόμενη απόφαση συμπίεσεως των τιμών, το Πρωτοδικείο τόνισε, στη σκέψη 167 της αποφάσεως αυτής, ότι η Επιτροπή απέδειξε μόνον την ύπαρξη περιθωρίου δράσεως της νυν αναιρεσείουσας να τροποποιεί τις τιμές της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών.

- 42 Υπό τις περιστάσεις αυτές, δεν απόκειται στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο της υπό εξέταση αναιρέσεως, να εξετάσει σε ποιον βαθμό η αναιρεσείουσα είχε τη δυνατότητα, κατά περίπτωση, να τροποποιήσει, όπως υποστηρίζουν η Επιτροπή και η Versatel, τις τιμές χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο, καθόσον τέτοιου είδους εξέταση θα υπερέβαινε τους προβληθέντες προς στήριξη της προσφυγής λόγους. Κάθε λόγος ή αιτίαση που προβάλλεται σχετικώς υπερβαίνει, σύμφωνα με την προπαρατεθείσα στη σκέψη 34 της παρούσας αποφάσεως νομολογία, τα όρια της υπό εξέταση αναιρέσεως και, ως εκ τούτου, προβάλλονται απαραδέκτως.
- 43 Προκειμένου να εξετασθεί το βάσιμο των προβαλλομένων από την αναιρεσείουσα αιτιάσεων με τις οποίες αμφισβητείται η νομιμότητα της αναιρεσιβαλλομένης απόφασεως, ιδίως οι αιτιάσεις της με τις οποίες αμφισβητείται η δυνατότητα καταλογισμού της παραβάσεως σε αυτήν, όπως επίσης και ο διαπιστωθείς με την προσβαλλόμενη απόφαση καταχρηστικός χαρακτήρας της συμπίεσεως τιμών, αιτιάσεις οι οποίες περιέχονται στον πρώτο και στον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, επιβάλλεται να γίνει δεκτό, όπως στην εν λόγω απόφαση, ότι η αναιρεσείουσα δεν διέθετε περιθώριο να τροποποιήσει τις τιμές της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών, περιθώριο το οποίο, εξάλλου, δεν αμφισβητείται στο πλαίσιο της εν λόγω αναιρέσεως.
- 44 Δεύτερον, επισημαίνεται ότι στο πλαίσιο της υπό εξέταση αναιρέσεως δεν μπορεί να προσαφθεί στο Πρωτοδικείο, χωρίς αυτό να συνεπάγεται τροποποίηση του ενώπιον αυτού αντικειμένου της διαφοράς, ότι δεν επέκρινε την Επιτροπή για τη μη αμφισβήτηση της συμπεριφοράς των εθνικών ρυθμιστικών αρχών, διότι, δεδομένου ότι αυτές καθόρισαν τις τιμές χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο σε υπερβολικά υψηλό επίπεδο, έφεραν αποκλειστικώς την ευθύνη για τη διαπιστωθείσα με την προσβαλλόμενη απόφαση συμπίεση των τιμών.
- 45 Βεβαίως, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, στα κράτη μέλη απόκειται να λαμβάνουν όλα τα αναγκαία γενικά ή ειδικά μέτρα για τη διασφάλιση της εκπληρώσεως εκ μέρους των εθνικών ρυθμιστικών αρχών των υποχρεώσεων που υπέχουν δυνάμει του δικαίου της Ένωσης (βλ., συναφώς, απόφαση της 15ης Απριλίου 2008, C 268/06,

Impact, Συλλογή 2008, σ. I 2483, σκέψη 85). Εξάλλου, τα άρθρα 81 ΕΚ και 82 ΕΚ σε συνδυασμό με το άρθρο 10 ΕΚ, επιβάλλουν στα κράτη μέλη να μη λαμβάνουν ή διατηρούν σε ισχύ μέτρα, έστω και νομοθετικής ή κανονιστικής φύσεως, δυνάμει να εξουδετερώσουν την πρακτική αποτελεσματικότητα των εφαρμοστέων επί επιχειρήσεων κανόνων ανταγωνισμού (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 16ης Νοεμβρίου 1977, 13/77, GB-Inno-BM, Συλλογή τόμος 1977, σ. 653, σκέψη 31, και της 5ης Οκτωβρίου 1995, C-96/94, Centro Servizi Spediporto, Συλλογή 1995, σ. I-2883, σκέψη 20).

- 46 Πάντως, ως προς τη δυνατότητα της Επιτροπής να ασκήσει προσφυγή λόγω παραβάσεως κατά του οικείου κράτους μέλους, καθόσον η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση η οποία αποτελεί αντικείμενο της υπό εξέταση αναιρέσεως αφορά αποκλειστικώς τη νομιμότητα αποφάσεως εκδοθείσας από την Επιτροπή δυνάμει του άρθρου 82 ΕΚ κατά της αναιρεσείουσας, το Δικαστήριο οφείλει, στο πλαίσιο της εν λόγω αναιρέσεως, να περιορισθεί στην εξακρίβωση αν οι προβαλλόμενοι προς στήριξη αυτής αιτιάσεις είναι ικανές να αναδείξουν ότι η εξέταση από το Πρωτοδικείο της νομιμότητας μίας τέτοιας αποφάσεως πάσχει από πλάνη περί το δίκαιο και τούτο ανεξαρτήτως του αν η Επιτροπή μπορούσε, παραλλήλως ή εναλλακτικώς, να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι συντρέχει παράβαση του δικαίου της Ένωσης εκ μέρους του οικείου κράτους μέλους.
- 47 Συνεπώς, όπως κατ' ουσία διαπίστωσε και το Πρωτοδικείο, μεταξύ άλλων, στις σκέψεις 265 και 271 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ακόμη και αν δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να παρέβησαν οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές, εν προκειμένω, το δίκαιο της Ένωσης και αν η Επιτροπή μπορούσε πράγματι να κινήσει για τον λόγο αυτό τη διαδικασία λόγω παραβάσεως δυνάμει του άρθρου 226 ΕΚ κατά της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, οι περιστάσεις αυτές είναι αλυσιτελείς κατά το στάδιο της υπό εξέταση αναιρέσεως. Τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο καθώς, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, στο πλαίσιο του συστήματος που καθιερώνει το άρθρο 226 ΕΚ, η Επιτροπή διαθέτει διακριτική εξουσία να ασκεί προσφυγή λόγω παραβάσεως και δεν εναπόκειται στα δικαιοδοτικά όργανα της Ένωσης να κρίνουν τη σκοπιμότητα ασκήσεως της εξουσίας αυτής (βλ, μεταξύ άλλων, απόφαση της 26ης Ιουνίου 2003, C-233/00, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 2003, σ. I-6625, σκέψη 31).

- 48 Αναφορικά με τον φερόμενο κατά την αναιρεσείουσα υπερβολικό χαρακτήρα των τιμών χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο, παρατηρείται εξάλλου ότι, με την προσφυγή της ενώπιον του Πρωτοδικείου, η νυν αναιρεσείουσα ουδόλως αμφισβήτησε τη νομιμότητα των τιμών αυτών από απόψεως δικαίου της Ένωσης. Η αναιρεσείουσα πράγματι υποστήριξε απλώς, αφενός, ότι καθόσον οι τιμές χονδρικές για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο καθορίζονται από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές χωρίς αυτή να μπορεί να τις τροποποιήσει, μόνον οι τιμές λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών μπορούν να είναι καταχρηστικές κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ και, αφετέρου, ότι, καθόσον η τιμολογιακή πολιτική των αρχών αυτών σχετικά με τις εν λόγω υπηρεσίες είναι αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης, απόκειται στην Επιτροπή να ασκήσει προσφυγή λόγω παραβάσεως κατά των τελευταίων.
- 49 Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο, στο πλαίσιο της υπό κρίση αναιρέσεως, δεν μπορεί να εξετάσει τις αιτιάσεις με τις οποίες αμφισβητείται η νομιμότητα των τιμών χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο, ιδίως λόγω του φερόμενου υπερβολικού τους χαρακτήρα σε σχέση με το κόστος που φέρει η αναιρεσείουσα για την παροχή τους (βλ., συναφώς, απόφαση της 24ης Απριλίου 2008, C-55/06, Arcor, Συλλογή 2008, σ. I-2931, σκέψη 69). Τέτοιου είδους αιτιάσεις, οι οποίες εκφεύγουν των λόγων που προβλήθηκαν και εξετάστηκαν πρωτοδικώς, είναι, κατά τη νομολογία που προεκτέθηκε στη σκέψη 34 της παρούσας αποφάσεως, απαράδεκτες κατά το στάδιο της εν λόγω αναιρέσεως.
- 50 Τρίτον, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, στο πλαίσιο της ασκηθείσας σε πρώτο βαθμό προσφυγής, η νυν αναιρεσείουσα, όπως επισημαίνει το Πρωτοδικείο στις σκέψεις 150 και 242 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, δεν αμφισβήτησε τον ορισμό των οικείων αγορών τον οποίο έλαβε ως βάση η Επιτροπή στην προσβαλλόμενη απόφαση, κατά τον οποίο, αφενός, η επίμαχη γεωγραφική αγορά είναι η γερμανική αγορά και, αφετέρου, όσον αφορά τις επίμαχες αγορές υπηρεσιών, η αγορά χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο συνιστά μία μόνη αγορά, διακριτή από την αγορά λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών, η οποία περιλαμβάνει δύο διακριτά τμήματα, ήτοι, αφενός, την πρόσβαση στις γραμμές στενής ζώνης και, αφετέρου, την πρόσβαση στις ευρυζωνικές γραμμές.

- 51 Ομοίως, επιβάλλεται η παρατήρηση ότι η αναιρεσείουσα, ουδέποτε αμφισβήτησε ενώπιον του Πρωτοδικείου τη διαπίστωση της Επιτροπής στην προσβαλλόμενη απόφαση κατά την οποία αυτή κατείχε δεσπόζουσα θέση κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ σε όλες αυτές τις αγορές υπηρεσιών.
- 52 Συνεπώς, σύμφωνα με την παρατεθείσα στη σκέψη 34 της παρούσας αποφάσεως νομολογία, δεν τέθηκαν υπό αμφισβήτηση στο πλαίσιο της υπό κρίση αναιρέσεως ούτε ο ορισμός των οικείων αγορών που υποστήριξε το Πρωτοδικείο στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ούτε η διαπίστωση κατά την οποία η αναιρεσείουσα κατείχε δεσπόζουσα θέση σε όλες αυτές τις αγορές.
- 53 Δεύτερον, πρέπει να υπομνηστεί, όσον αφορά ειδικότερα την εκτίμηση των δεδομένων της αγοράς και της καταστάσεως ανταγωνισμού, ότι δεν απόκειται στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως, να υποκαταστήσει στην εκτίμηση του Πρωτοδικείου τη δική του εκτίμηση. Πράγματι, σύμφωνα με το γράμμα των άρθρων 225 ΕΚ και 58, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου, η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να περιορίζεται στα νομικά ζητήματα. Η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών δεν συνιστά, υπό την επιφύλαξη ενδεχομένης παραμορφώσεως των πραγματικών περιστατικών ή των αποδεικτικών στοιχείων, ενδεχόμενο που δεν προβλήθηκε εν προκειμένω, νομικό ζήτημα υποκείμενο υπό την έννοια αυτή στον έλεγχο του Δικαστηρίου (βλ. απόφαση της 15ης Μαρτίου 2007, C-95/04 P, *British Airways κατά Επιτροπής*, Συλλογή 2007, σ. I-2331, σκέψη 78 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 54 Υπό το πρίσμα των ανωτέρω σκέψεων, πρέπει να εξετασθούν οι λόγοι τους οποίους προβάλλει η αναιρεσείουσα προς στήριξη της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως.

2. Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως ο οποίος στηρίζεται σε πλάνη περί το δίκαιο ως προς τον τρόπο με τον οποίο η RegTP, ως αρμόδια εθνική ρυθμιστική αρχή, χειρίστηκε τη ρύθμιση των δραστηριοτήτων της αναιρεσεύουσας

- 55 Ο πρώτος προβαλλόμενος από την αναιρεσεύουσα λόγος υποδιαιρείται σε τρία σκέλη τα οποία αφορούν, αντιστοίχως, τη δυνατότητα καταλογισμού της παραβάσεως, την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και τον εκ προθέσεως ή εξ αμελείας χαρακτήρα της παραβάσεως του άρθρου 82 ΕΚ.

α) Επί του πρώτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως, ως προς τη δυνατότητα καταλογισμού της παραβάσεως

i) Αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

- 56 Όσον αφορά το περιθώριο δράσεως το οποίο διέθετε η αναιρεσεύουσα προκειμένου να αποτρέψει τη συμπίεση τιμών, το Πρωτοδικείο, αφού υπενθύμισε στις σκέψεις 85 έως 89 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως τις αρχές σύμφωνα με τη σχετική νομολογία του Δικαστηρίου, εξέτασε, στις σκέψεις 97 έως 152 της αποφάσεως αυτής, αν το γερμανικό νομικό πλαίσιο, και δη ο TKG και οι αποφάσεις της RegTP κατά την περίοδο στην οποία αναφέρεται η προσβαλλόμενη απόφαση, απέκλειε κάθε δυνατότητα ανταγωνιστικής συμπεριφοράς της αναιρεσεύουσας ή αν της άφηνε επαρκές περιθώριο για τον καθορισμό των τιμών της σε τέτοιο επίπεδο ώστε να μπορούσε να εξαλείψει ή να μειώσει τη διαπιστωθείσα με την προσβαλλόμενη απόφαση συμπίεση τιμών.

- 57 Πρώτον, ως προς την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 1998 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2001, το Πρωτοδικείο, αφού επισήμανε στη σκέψη 100 της εν λόγω αποφάσεως ότι κατά το

εφαρμοστέο κανονιστικό πλαίσιο η νυν αναιρεσείουσα μπορούσε να τροποποιήσει τις τιμές της έπειτα από προηγούμενη έγκριση της RegTP, διαπίστωσε στη σκέψη 105 της ίδιας αποφάσεως ότι ορθώς η Επιτροπή διαπίστωσε ότι, λαμβανομένων υπόψη των έξι αιτήσεων για μείωση των τιμών των τηλεφωνικών κλήσεων κατά την περίοδο αυτή, η αναιρεσείουσα είχε κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου, την ευχέρεια να υποβάλλει αιτήσεις αυξήσεως των τιμών λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως σε γραμμές στενής ζώνης των συνδρομητών, τηρώντας παράλληλα το συνολικό ανώτατο όριο τιμών των καλάθων των οικιακών και των επαγγελματικών υπηρεσιών.

- 58 Περαιτέρω, το Πρωτοδικείο εξέτασε στις σκέψεις 106 έως 124 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, αν, παρά το εν λόγω περιθώριο δράσεως, η παρέμβαση της RegTP κατά τον καθορισμό των τιμών λιανικής της νυν αναιρεσείουσας για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών είχε ως συνέπεια την απαλλαγή της τελευταίας από κάθε ευθύνη στο πλαίσιο του άρθρου 82 ΕΚ. Συναφώς, έκρινε στη σκέψη 107 της εν λόγω αποφάσεως ότι το γεγονός ότι αυτές οι τιμές λιανικής έπρεπε να εγκρίνονται από την RegTP δεν συνεπάγεται άρση της ευθύνης της αναιρεσείουσας κατά το άρθρο 82 ΕΚ καθόσον ασκούσε επιρροή στο ύψος των τιμών της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών μέσω των αιτημάτων περί εγκρίσεως που υπέβαλε ενώπιον της RegTP.
- 59 Το Πρωτοδικείο απέρριψε συναφώς, με τις σκέψεις 108 έως 124 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, την επιχειρηματολογία της νυν αναιρεσείουσας σύμφωνα με την οποία δεν φέρει καμία ευθύνη κατά το άρθρο 82 ΕΚ καθόσον η RegTP προβαίνει σε ex ante έλεγχο της συμφωνίας των τιμών της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών με το άρθρο 82 ΕΚ.
- 60 Στις σκέψεις 109 έως 114 της εν λόγω αποφάσεως, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι οι τιμές λιανικής για την πρόσβαση σε αναλογικές γραμμές στηρίζονταν σε αποφάσεις ληφθείσες βάσει της νομοθεσίας που ίσχυε πριν από την έκδοση του ΤΚG από το ομοσπονδιακό υπουργείο Ταχυδρομείων και Τηλεπικοινωνιών, ότι από τις διατάξεις του ΤΚG δεν προκύπτει ότι η RegTP εξετάζει τη συμφωνία των αιτημάτων

τροποποιήσεως των τιμών λιανικής για την πρόσβαση στενής ζώνης με το άρθρο 82 ΕΚ, ότι οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές ενεργούν σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, ότι αυτό ενδέχεται να έχει σκοπούς οι οποίοι, εντασσόμενοι στις πολιτικές τηλεπικοινωνιών, διαφέρουν από εκείνους της πολιτικής ανταγωνισμού της Ένωσης και ότι οι διάφορες αποφάσεις της RegTP τις οποίες επικαλείται η νυν αναιρεσείουσα δεν περιλαμβάνουν καμία αναφορά στο άρθρο 82 ΕΚ.

- 61 Ως προς το γεγονός ότι, με διάφορες αποφάσεις της RegTP εξέτασε το ζήτημα της συμπίεσεως τιμών, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε στις σκέψεις 116 έως 119 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το γεγονός ότι η RegTP, μετά τη διαπίστωση αρνητικής διαφοράς μεταξύ των τιμών χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο και των τιμών λιανικής της αναιρεσείουσας για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών, θεωρούσε, κάθε φορά, ότι η προσφυγή σε σταυροειδείς επιδοτήσεις μεταξύ των τιμών για τις υπηρεσίες προσβάσεως και των τιμών για τις τηλεφωνικές κλήσεις έπρεπε να παράσχει τη δυνατότητα στις άλλες επιχειρήσεις τηλεπικοινωνιών να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στους συνδρομητές σε ανταγωνιστικές τιμές καταδεικνύει ότι η RegTP δεν εξέτασε τη συμφωνία των επίμαχων τιμών με το άρθρο 82 ΕΚ ή ότι, τουλάχιστον, προέβη σε εσφαλμένη εφαρμογή του.
- 62 Το Πρωτοδικείο επισήμανε στη σκέψη 120 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι, εν πάση περιπτώσει, ακόμα και αν υποθεθεί ότι η RegTP υποχρεούται να εξετάζει τη συμφωνία των τιμών λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών που προτείνει η νυν αναιρεσείουσα με το άρθρο 82 ΕΚ, η Επιτροπή δεν μπορεί να δεσμεύεται από απόφαση εθνικής αρχής κατ' εφαρμογήν του άρθρου αυτού.
- 63 Εξάλλου, το Πρωτοδικείο επισήμανε στις σκέψεις 121 έως 123 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι κρίσιμο προκειμένου να εξετασθεί η τυχόν ευθύνη της νυν αναιρεσείουσας για ενδεχόμενη παράβαση, είναι το αν διέθετε, κατά την περίοδο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς, επαρκές περιθώριο να καθορίζει τις

τιμές της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως στενής ζώνης των συνδρομητών σε τέτοιο επίπεδο ώστε να μπορούσε να εξαλείψει ή μειώσει το καταγγελλθέν φαινόμενο της συμπίεσης των τιμών. Το Πρωτοδικείο επανέλαβε στο σημείο αυτό ότι η νυν αναιρεσείουσα μπορούσε να επηρεάσει το ύψος των τιμών λιανικής μέσω των υποβαλλόμενων ενώπιον της RegTP αιτημάτων εγκρίσεως. Παρατήρησε, περαιτέρω, ότι με την απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 2004, το Bundesgerichtshof είχε ρητώς αναγνωρίσει την υποχρέωση που έφερε η αναιρεσείουσα για υποβολή των σχετικών αιτημάτων και το γεγονός ότι το γερμανικό νομικό πλαίσιο δεν απέκλειε το ενδεχόμενο εγκρίσεως εκ μέρους της RegTP τιμών που έρχονταν σε αντίθεση με το άρθρο 82 ΕΚ.

64 Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε στη σκέψη 124 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι, παρά την παρέμβαση της RegTP κατά τον καθορισμό των τιμών της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως στενής ζώνης των συνδρομητών, η νυν αναιρεσείουσα διέθετε, κατά τη διάρκεια της περιόδου από 1ης Ιανουαρίου 1998 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2001, επαρκές περιθώριο δράσεως ώστε να είναι δυνατή η υπαγωγή της τιμολογιακής πολιτικής της στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 82 ΕΚ.

65 Δεύτερον, ως προς την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 2002, έπειτα από τη διαπίστωση στις σκέψεις 144 και 145 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι η νυν αναιρεσείουσα δεν αμφισβητεί ότι θα μπορούσε να αυξήσει τις τιμές της λιανικής για τις υπηρεσίες ευρυζωνικής προσβάσεως (ADSL) από την ημερομηνία αυτή και ότι, καθόσον καθορίζει ελεύθερα αυτές εντός των ορίων που προβλέπει η γερμανική νομοθεσία, οι τιμολογιακές πολιτικές της στον τομέα αυτό είναι δυνατό να υπάγονται στο άρθρο 82 ΕΚ, το Πρωτοδικείο εξέτασε, στις σκέψεις 147 έως 151 της αποφάσεως αυτής, αν η νυν αναιρεσείουσα θα μπορούσε να μειώσει τη συμπίεση τιμών αυξάνοντας τις τιμές της λιανικής για τις υπηρεσίες ευρυζωνικής προσβάσεως. Οι σκέψεις 148 και 149 της εν λόγω αποφάσεως έχουν ως εξής:

«148 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι, αφού οι σχετικές υπηρεσίες προσβάσεως, σε επίπεδο [ενδιάμεσων υπηρεσιών προσβάσεως στον τοπικό βρόχο], παρέχουν τη δυνατότητα παροχής στους συνδρομητές του συνόλου των υπηρεσιών [προσβάσεως] [...], το περιθώριο [δράσεως] που διαθέτει η προσφεύγουσα για να αυξήσει [τις τιμές της λιανικής για τις υπηρεσίες ευρυζωνικής προσβάσεως]

μπορεί να μειώσει το φαινόμενο της συμπίεσας των τιμών μεταξύ των τιμών [χονδρικής των ενδιάμεσων υπηρεσιών προσβάσεως στον τοπικό βρόχο], αφενός, και των τιμών λιανικής για το σύνολο των υπηρεσιών [προσβάσεως των συνδρομητών], αφετέρου. Επιβάλλεται μια κοινή εξέταση, σε επίπεδο συνδρομητών, των υπηρεσιών [προσβάσεως] [...] όχι μόνον επειδή αντιστοιχούν σε μία μόνη παροχή υπηρεσιών σε επίπεδο χονδρικής, αλλά και λόγω του γεγονότος ότι, όπως εξήγησε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση [...] χωρίς η προσφεύγουσα να διαφωνήσει επί του σημείου αυτού, η σύνδεση ADSL δεν μπορεί να προτείνεται στους συνδρομητές μεμονωμένα, καθόσον συνεπάγεται πάντοτε, για τεχνικούς λόγους, αναβάθμιση των αναλογικών γραμμών στενής ζώνης [...]

- 149 Οι παρατηρήσεις της προσφεύγουσας σχετικά με μια προβαλλόμενη σταυροειδή ελαστικότητα των τιμών μεταξύ ADSL και συνδέσεων στενής ζώνης, καθώς και μεταξύ διαφόρων εναλλακτικών συνδέσεων ADSL, πρέπει να απορριφθούν. Πράγματι, αφενός, οι παρατηρήσεις αυτές δεν διαψεύδουν την ύπαρξη περιθωρίου [δράσεως] της προσφεύγουσας προς αύξηση των τιμολογίων ADSL. Αφετέρου, μια περιορισμένη αύξηση των τιμολογίων ADSL θα οδηγούσε σε μια υψηλότερη μέση τιμή λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως στενής και ευρείας ζώνης μαζί και θα είχε μειώσει, με τον τρόπο αυτό, το διαπιστωθέν φαινόμενο της συμπίεσας των τιμών. Λαμβανομένων υπόψη ιδίως των πλεονεκτημάτων της ευρυζωνικής συνδέσεως σε επίπεδο διαμεταγωγής δεδομένων, πρέπει να θεωρηθεί ότι οι συνδρομητές υπηρεσιών προσβάσεως ευρείας ζώνης δεν θα προτιμούσαν αυτομάτως να επιστρέψουν σε μια σύνδεση στενής ζώνης σε περίπτωση αυξήσεως των τιμών λιανικής της συνδέσεως ADSL.»

ii) Επιχειρήματα των διαδίκων

⁶⁶ Πρώτον, ως προς την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 1998 έως 31 Δεκεμβρίου 2001, η αναιρεσείουσα ισχυρίζεται, προβάλλοντας ως πρώτο επιχείρημα, ότι το Πρωτοδικείο

εσφαλμένως στηρίχθηκε στην παραδοχή κατά την οποία η ύπαρξη περιθωρίου τροποποίησης των τιμών της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών αποτελεί αναγκαία και επαρκή προϋπόθεση για τον καταλογισμό της παραβάσεως. Συγκεκριμένα, η ύπαρξη τέτοιου περιθωρίου δεν απαντά στο ερώτημα αν, μη αιτούμενη έγκριση από την RegTP για την αύξηση των τιμών της λιανικής, η αναιρεσείουσα υπέπεσε σε παράπτωμα.

67 Επιπλέον, κατά την αναιρεσείουσα, το Πρωτοδικείο δεν έλαβε συναφώς υπόψη ότι η RegTP εξέτασε τη φερόμενη συμπίεση των τιμών και έκρινε ότι δεν περιορίζει τον ανταγωνισμό. Όταν μία κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση υπόκειται στους κανόνες εθνικής ρυθμιστικής αρχής συσταθείσας προς τούτο εντός νομικού πλαισίου αφορώντος τον ανταγωνισμό και δεδομένη συμπεριφορά εξετάζεται αμφισβήτηση των σχετικών πραγματικών περιστατικών από την αρμόδια εθνική ρυθμιστική αρχή εντός του πλαισίου αυτού, η ευθύνη διατηρήσεως της δομής της αγοράς την οποία φέρει η κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση υποκαθίσταται από την ευθύνη της εν λόγω αρχής. Αντιστοίχως, η ευθύνη της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχείρησης περιορίζεται στην υποχρέωση να υποβάλει στην εθνική ρυθμιστική αρχή όλα τα στοιχεία που απαιτούνται για τον έλεγχο της συμπεριφοράς της.

68 Υπό τις συνθήκες αυτές, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι η κρίση που διατυπώνεται στη σκέψη 113 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως είναι εσφαλμένη, καθώς η RegTP όφειλε να τηρήσει το δίκαιο της Ένωσης περί ανταγωνισμού. Ομοίως, η κρίση που διατυπώνεται στη σκέψη 123 της αποφάσεως αυτής είναι εσφαλμένη. Συγκεκριμένα, το Bundesgerichtshof δεν έκρινε ότι η υποχρέωση που φέρει η αναιρεσείουσα για υποβολή αιτημάτων τροποποίησης των τιμολογίων της συνεπάγεται ότι πρέπει να υποκατασταθεί η δική της εκτίμηση σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 82 ΕΚ από αυτήν την εθνική ρυθμιστική αρχή. Εξάλλου, η κρίση που διατυπώνεται στη σκέψη 120 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά την οποία η συμπίεση τιμών πρέπει να της καταλογισθεί διότι η Επιτροπή δεν μπορεί να δεσμεύεται από απόφαση εκδοθείσα από εθνική αρχή κατ' εφαρμογή του άρθρου 82 ΕΚ, δεν είναι πειστική. Συγκεκριμένα, αφενός, το εν προκειμένω ζήτημα αφορά αποκλειστικώς τη δυνατότητα καταλογισμού και όχι το αν η εκτίμηση της RegTP δεσμεύει την Επιτροπή επί της ουσίας. Αφετέρου, οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές ενεργούν αυτοτελώς στο πλαίσιο της καθιερώσεως συστήματος ανταγωνισμού στον τομέα των τηλεπικοινωνιών.

Τέλος, η αρχή της ασφάλειας δικαίου απαιτεί επιχείρηση η οποία κατέχει δεσπόζουσα θέση και υπόκειται σε εθνική ρύθμιση να μπορεί να εμπιστευτείται την ορθότητα της ρυθμίσεως.

- 69 Με τη δεύτερη αιτίαση, η αναιρεσείουσα προβάλλει ότι οι διαπιστώσεις στις σκέψεις 111 έως 119 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως στερούνται λυσιτέλειας ή ενέχουν νομικά σφάλματα. Συγκεκριμένα, το σκεπτικό του Πρωτοδικείου καταλήγει σε παράνομο διάλληλο συλλογισμό καθόσον συνάγει από το διαφορετικό συμπέρασμα στο οποίο είχε καταλήξει ότι η νυν αναιρεσείουσα εσφαλμένα στηρίχθηκε στο αποτέλεσμα του ελέγχου της RegTP. Εξάλλου, η έννοια της «σταυροειδούς επιδοτήσεως» που χρησιμοποίησε η τελευταία δεν συνιστούσε λόγο για την αμφισβήτηση της ορθότητας των διαπιστώσεών της. Περαιτέρω, οι σκέψεις 111 έως 114 της αποφάσεως αυτής ενέχουν νομικά σφάλματα για τους λόγους που προεκτέθηκαν στη σκέψη 66 της παρούσας αποφάσεως.
- 70 Με την τρίτη αιτίαση, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι, αντιθέτως προς την κρίση του Πρωτοδικείου στις σκέψεις 109 και 110 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το γεγονός ότι οι τιμές της λιανικής για την πρόσβαση σε αναλογικές γραμμές στηρίζονταν σε έγκριση του ομοσπονδιακού υπουργείου ταχυδρομείων και τηλεπικοινωνιών στερείται λυσιτέλειας ως προς την έρευνα της δυνατότητας καταλογισμού. Η απόρριψη από την RegTP της αιτιάσεως για συμπίεση τιμών η οποία περιόριζε τον ανταγωνισμό ήταν, αντιθέτως, αποφασιστικής σημασίας.
- 71 Όσον αφορά, δεύτερον, την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 2002 έως 21 Μαΐου 2003, η αναιρεσείουσα ισχυρίζεται, με την πρώτη αιτίαση, ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση είναι εσφαλμένη καθόσον, όπως και για την προηγούμενη περίοδο, η συμπίεση τιμών δεν είναι καταλογιστέα σε αυτήν.

- 72 Με τη δεύτερη αιτίαση, η αναιρεσείουσα προβάλλει ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση περιέχει αντίφαση μεταξύ της εξετάσεως της δυνατότητας καταλογισμού της παραβάσεως και του υπολογισμού της συμπίεσεως τιμών. Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι απαιτείτο «σταυροειδής επιδότηση» μεταξύ των δύο αγορών, ήτοι αυτής της προσβάσεως σε στενή ζώνη, αφενός, και αυτής της ευζωνικής προσβάσεως, αφετέρου, ενώ, κατά τον υπολογισμό της συμπίεσεως των τιμών το Πρωτοδικείο παρέλειψε να λάβει υπόψη τα έσοδα που αποκομίζουν οι ανταγωνιστές από τις τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες, ιδίως, με το σκεπτικό ότι δεν μπορεί να τους αντιταχθεί η δυνατότητα «σταυροειδούς επιδοτήσεως» μεταξύ των δύο αγορών, ήτοι της αγοράς υπηρεσιών προσβάσεως των συνδρομητών, αφενός, και της αγοράς τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, αφετέρου.
- 73 Με την τρίτη αιτίαση, η αναιρεσείουσα διατείνεται ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο προβαίνοντας σε υποθέσεις που δεν ευσταθούν σχετικά με τη δυνατότητα μείσεως της συμπίεσεως τιμών. Η διαπίστωση, στη σκέψη 149 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η σταυροειδής ελαστικότητα των τιμών δεν μπορεί να εξαλείψει το περιθώριο δράσεως της αναιρεσείουσας για αύξηση των τιμών της για τις υπηρεσίες ADSL, καίτοι ορθή, στερείται λυσιτέλειας. Το Πρωτοδικείο, όμως, δεν εξέτασε το ζήτημα αν και σε ποιον βαθμό ο συνδρομητής συνδέσεως στενής ζώνης θα απέκλειε το ενδεχόμενο να επιλέξει την ευρυζωνική σύνδεση λόγω της αυξήσεως της τιμής της τελευταίας.
- 74 Η Επιτροπή τονίζει τον εσφαλμένο χαρακτήρα της βασικής θεωρήσεως της αναιρεσείουσας κατά την οποία, αφενός, η παράβαση δεν δύναται να της καταλογισθεί καθώς τα πραγματικά περιστατικά εμπίπτουν στην ευθύνη της εθνικής ρυθμιστικής αρχής και, αφετέρου, η Επιτροπή δεν μπορούσε να ασκήσει προσφυγή απευθείας κατά της υπό ρύθμιση επιχειρήσεως σε υπόθεση που αποτέλεσε ήδη αντικείμενο αποφάσεως της RegTP. Οι αιτιάσεις της αναιρεσείουσας πρέπει, επομένως, να απορριφθούν στο σύνολό τους.
- 75 Η δε Vodafone υποστηρίζει ότι το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως είναι απαράδεκτο διότι η προσφεύγουσα απλώς επαναλαμβάνει την επιχειρηματολογία που ήδη προέβαλε κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία με μόνο σκοπό την επανεξέταση εκ μέρους του Δικαστηρίου αυτού του επιχειρήματος. Επικουρικώς, οι αιτιάσεις της αναιρεσείουσας πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμες.

- 76 Η Versatel, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, υποστήριξε επίσης ότι το Πρωτοδικείο ορθώς έκρινε ότι η νυν αναιρεσείουσα διέθετε επαρκές περιθώριο δράσεως για αύξηση των τιμών της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών.

iii) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 77 Επιβάλλεται, προκαταρκτικώς, η διαπίστωση ότι, με το υπό εξέταση σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως η αναιρεσείουσα, καίτοι ασφαλώς επαναλαμβάνει την ουσία της επιχειρηματολογίας που προέβαλε ενώπιον του Πρωτοδικείου, κατ' ουσίαν προσάπτει σε αυτό ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο στηριζόμενο σε εσφαλμένο νομικό κριτήριο όσον αφορά τη δυνατότητα καταλογισμού της παραβάσεως δυνάμει του άρθρου 82 ΕΚ. Αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει η Vodafone, το σκέλος αυτό του πρώτου λόγου αναιρέσεως είναι, επομένως, σύμφωνα με τη νομολογία που προεκτέθηκε στη σκέψη 25 της παρούσας αποφάσεως, παραδεκτό.

- 78 Ως προς το βάσιμο του πρώτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως, επισημαίνεται ότι η αναιρεσείουσα προσάπτει κατ' ουσία στο Πρωτοδικείο ότι έκρινε ότι η διαπιστωθείσα με την προσβαλλόμενη απόφαση συμπίεση τιμών ήταν καταλογιστέα σε αυτήν δυνάμει του άρθρου 82 ΕΚ με μόνο σκεπτικό ότι διέθετε περιθώριο τροποποίησης των τιμών της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών. Το σύνολο του εν λόγω σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως στηρίζεται συναφώς στην παραδοχή ότι τέτοιο περιθώριο δράσεως δεν αποτελεί επαρκή προϋπόθεση για την εφαρμογή του άρθρου 82 ΕΚ, καθώς, όπως εν προκειμένω, η επίμαχη τιμολογική πρακτική είχε εγκριθεί από την αρμόδια για τη ρύθμιση του τομέα τηλεπικοινωνιών εθνική ρυθμιστική αρχή, ήτοι από την RegTP.

- 79 Ως εκ τούτου η συγκεκριμένη παραδοχή είναι εσφαλμένη.

- 80 Ειδικότερα, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, μόνον αν η θίγουσα τον ανταγωνισμό συμπεριφορά επιβάλλεται στις επιχειρήσεις από την εθνική νομοθεσία ή αν η τελευταία διαμορφώνει ένα νομικό πλαίσιο το οποίο, από μόνο του, αποκλείει κάθε δυνατότητα ανταγωνιστικής συμπεριφοράς των επιχειρήσεων, τα άρθρα 81 ΕΚ και 82 ΕΚ δεν έχουν εφαρμογή. Στην περίπτωση αυτή, ο περιορισμός του ανταγωνισμού δεν οφείλεται, όπως αφήνουν να εννοηθεί οι διατάξεις αυτές, σε αυτόβουλη συμπεριφορά των επιχειρήσεων. Αντιθέτως, τα άρθρα 81 ΕΚ και 82 ΕΚ μπορούν να εφαρμοσθούν αν αποδειχθεί ότι η εθνική νομοθεσία αφήνει περιθώρια ανταγωνισμού, ο οποίος ενδέχεται να εμποδίζεται, να περιορίζεται ή να στρεβλώνεται από αυτόβουλη συμπεριφορά των επιχειρήσεων (απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 1997, C-359/95 P και C-379/95 P, Επιτροπή και Γαλλία κατά Ladbroke Racing, Συλλογή 1997, σ. I-6265, σκέψεις 33 και 34 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 81 Η δυνατότητα να αποκλειστεί συγκεκριμένη συμπεριφορά θίγουσα τον ανταγωνισμό από το πεδίο εφαρμογής των άρθρων 81 ΕΚ και 82 ΕΚ, επειδή η συμπεριφορά αυτή επιβλήθηκε στις εν λόγω επιχειρήσεις από την υφιστάμενη εθνική νομοθεσία ή η νομοθεσία αυτή εξάλειψε κάθε δυνατότητα συμπεριφοράς θίγουσα τον ανταγωνισμό εκ μέρους των επιχειρήσεων, έγινε, επομένως, δεκτή από το Δικαστήριο κατά τρόπο περιοριστικό (βλ., αποφάσεις της 20ής Μαρτίου 1985, 41/83, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 873, σκέψη 19· της 10ης Δεκεμβρίου 1985, 240/82 έως 242/82, 261/82, 262/82, 268/82 και 269/82, Stichting Sigarettenindustrie κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 3831, σκέψεις 27 έως 29, όπως επίσης και της 9ης Σεπτεμβρίου 2003, C-198/01, CIE, Συλλογή 2003, σ. I-8055, σκέψη 67).
- 82 Έτσι, το Δικαστήριο έκρινε ότι αν μια εθνική νομοθεσία περιορίζεται να παρακινεί ή να διευκολύνει την υιοθέτηση, εκ μέρους των επιχειρήσεων, αυτόβουλης συμπεριφοράς που θίγει τον ανταγωνισμό, οι επιχειρήσεις αυτές εξακολουθούν να υπόκεινται στα άρθρα 81 ΕΚ και 82 ΕΚ (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 16ης Δεκεμβρίου 1975, 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1975, σ. 507, σκέψεις 36 έως 73, και CIE, σκέψη 85 ανωτέρω, σκέψη 56).
- 83 Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, κατ' ουσία οι κατέχουσες δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεις φέρουν ιδιαίτερη ευθύνη να μην βλάπτουν με τη συμπεριφορά τους την ύπαρξη πραγματικού και ανόθευτου ανταγωνισμού στην κοινή αγορά (απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 1983, 322/81, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3461, σκέψη 57).

- 84 Συνεπάγεται ότι απλώς το γεγονός ότι η αναιρεσείουσα παρακινήθηκε από τις παρεμβάσεις εθνικής ρυθμιστικής αρχής, όπως η RegTP, να διατηρήσει σε ισχύ τις τιμολογιακές της πρακτικές οι οποίες κατέληγαν σε συμπίεση των τιμών των τουλάχιστον εξίσου αποτελεσματικών ανταγωνιστών της ουδόλως δύναται, καθεαυτό, να απαλείψει την ευθύνη της δυνάμει του άρθρου 82 ΕΚ (βλ, συναφώς, απόφαση της 30ής Ιανουαρίου 1985, 123/83, Clair, Συλλογή 1985, σ. 391, σκέψεις 21 έως 23).
- 85 Συνεπώς δεδομένου ότι, παρά τις εν λόγω παρεμβάσεις, η αναιρεσείουσα διέθετε περιθώριο τροποποίησης των τιμών της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών, το Πρωτοδικείο ορθώς έκρινε, βάσει μόνο του λόγου αυτού, ότι η επίμαχη συμπίεση των τιμών είναι καταλογιστέα σε αυτήν.
- 86 Εν προκειμένω, όμως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, με την επιχειρηματολογία που αναπτύσσει στο πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα δεν αμφισβητεί την ύπαρξη τέτοιου είδους περιθωρίου δράσεως. Ειδικότερα, η αναιρεσείουσα δεν αμφισβητεί τις διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου στις σκέψεις 97 έως 105 και 121 έως 151 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά τις οποίες, κατ' ουσία, θα μπορούσε να υποβάλλει αιτήματα εγκρίσεως ενώπιον της RegTP ώστε να τροποποιήσει τις τιμές της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών και δη για τις τιμές λιανικής των υπηρεσιών προσβάσεως στενής ζώνης, όσον αφορά την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 1998 έως 31 Δεκεμβρίου 2001, και τις τιμές λιανικής για τις υπηρεσίες ευρυζωνικής προσβάσεως, όσον αφορά την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 2002.
- 87 Αντιθέτως, η αναιρεσείουσα απλώς περιορίζεται, με τις αιτιάσεις της, να δώσει έμφαση στον προτρεπτικό χαρακτήρα της παρεμβάσεως της RegTP υπογραμμίζοντας ιδίως, αφενός, ότι αυτή η εθνική ρυθμιστική αρχή εξετάζει και εγκρίνει την επίμαχη συμπίεση τιμών από απόψεως τόσο εθνικού δικαίου όσο και δικαίου της Ένωσης για τις τηλεπικοινωνίες, όπως επίσης και από απόψεως του άρθρου 82 ΕΚ και, αφετέρου, ότι το Bundesgerichtshof έκρινε, με την απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 2004, ότι η αναιρεσείουσα δεν μπορεί να υποκαταστήσει την RegTP στην εκτίμηση αν η τιμολογιακή πρακτική είναι αντίθετη προς το άρθρο 82 ΕΚ.

- 88 Για τους λόγους που εκτέθηκαν στις σκέψεις 80 έως 85 της παρούσας αποφάσεως, τέτοιου είδους περιστάσεις δεν αναιρούν, όμως, το γεγονός ότι αυτή η τιμολογιακή πρακτική είναι καταλογιστέα στην αναιρεσείουσα καθώς είναι σαφές ότι η τελευταία διέθετε περιθώριο τροποποίησης των τιμών της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών και, ως εκ τούτου, τέτοιου είδους περιστάσεις είναι αλυσιτελείς για την αμφισβήτηση των εκτιμήσεων του Πρωτοδικείου ως προς το ζήτημα αυτό.
- 89 Ειδικότερα, η αναιρεσείουσα δεν μπορεί συναφώς να προσάψει στο Πρωτοδικείο ότι δεν εξέτασε αν διέπραξε «παράπτωμα» καθόσον δεν έκανε χρήση του περιθωρίου δράσεως που διέθετε για να ζητήσει την έγκριση της RegTP για τροποποίηση των τιμών της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών. Συγκεκριμένα, ο «δόλιος» ή μη χαρακτήρας αυτής της συμπεριφοράς δεν μπορεί να αναιρέσει τη διαπίστωση ότι η αναιρεσείουσα είχε περιθώριο δράσεως να την υιοθετήσει, αλλά μπορεί να ληφθεί υπόψη αποκλειστικώς για τη διαπίστωση του παράνομου χαρακτήρα αυτής της συμπεριφοράς, όπως επίσης και για τον ορισμό του ύψους των προστίμων.
- 90 Περαιτέρω, πρέπει να τονισθεί συναφώς ότι, όπως έκρινε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 120 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή δεν θα μπορούσε, σε καμία περίπτωση, να δεσμεύεται από απόφαση εθνικής αρχής ως προς την εφαρμογή του άρθρου 82 ΕΚ (βλ., συναφώς, απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2000, C-344/98, Masterfoods και HB, Συλλογή 2000, σ. I-11369, σκέψη 48). Εν προκειμένω, η αναιρεσείουσα δεν αμφισβητεί εξάλλου ότι οι αποφάσεις της RegTP δεν δεσμεύουν την Επιτροπή.
- 91 Βεβαίως, δεν μπορεί να αποκλεισθεί, όπως παρατηρεί και η αναιρεσείουσα, ότι οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές ενδέχεται να παραβαίνουν το άρθρο 82 ΕΚ σε συνδυασμό με το άρθρο 10 ΕΚ, με αποτέλεσμα η Επιτροπή να μπορεί να ασκήσει για τον λόγο αυτό προσφυγή λόγω παραβάσεως κατά του οικείου κράτους μέλους. Πάντως, το γεγονός αυτό δεν επηρεάζει το περιθώριο δράσεως το οποίο διέθετε η αναιρεσείουσα

για τροποποίηση των τιμών της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών και, ως εκ τούτου, όπως προκύπτει ήδη από τις σκέψεις 44 έως 49 της παρούσας αποφάσεως, στερείται λυσιτέλειας κατά το στάδιο της υπό κρίση αναιρέσεως προκειμένου για την αμφισβήτηση των κρίσεων του Πρωτοδικείου σχετικά με τη δυνατότητα καταλογισμού της παραβάσεως στη νυν αναιρεσείουσα.

92 Το ίδιο ισχύει και ως προς το υποστηριζόμενο από την αναιρεσείουσα γεγονός ότι η ρύθμιση στην οποία προέβη η RegTP αποσκοπεί στο άνοιγμα των οικείων αγορών στον ανταγωνισμό. Συγκεκριμένα, είναι σαφές ότι η ρύθμιση αυτή ουδόλως στέρησε από την αναιρεσείουσα τη δυνατότητα να τροποποιήσει τις τιμές της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως συνδρομητών και, ως εκ τούτου, να υιοθετήσει αυτόνομη συμπεριφορά κατά το άρθρο 82 ΕΚ, καθόσον οι κανόνες περί ανταγωνισμού της Συνθήκης ΕΚ συμπληρώνουν συναφώς, μέσω ex post ελέγχου, το ρυθμιστικό πλαίσιο που έχει θεσπίσει ο νομοθέτης της Ένωσης ώστε να ρυθμίσει ex ante τις τηλεπικοινωνιακές αγορές.

93 Ομοίως, πρέπει να απορριφθεί η αιτίαση κατά την οποία το Πρωτοδικείο, λόγω της σταυροειδούς ελαστικότητας των τιμών λιανικής για τις υπηρεσίες ευρυζωνικής προσβάσεως και των τιμών λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως στενής ζώνης, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο στη σκέψη 149 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ως προς τη δυνατότητα της αναιρεσείουσας να μειώσει τη συμπίεση τιμών από 1ης Ιανουαρίου 2002 αυξάνοντας τις τιμές της λιανικής για τις υπηρεσίες ευρυζωνικής προσβάσεως. Συγκεκριμένα, όπως διαπίστωσε το Πρωτοδικείο στην ίδια σκέψη, η αιτίαση αυτή ουδόλως έρχεται σε αντίθεση με την ύπαρξη περιθωρίου δράσεως της αναιρεσείουσας για τροποποίηση των τιμών της λιανικής για τις υπηρεσίες ευρυζωνικής προσβάσεως. Εξάλλου, καθόσον η αναιρεσείουσα επιχειρεί, περαιτέρω, να υποστηρίξει ότι αυτή η αύξηση καταλήγει σε υψηλότερη μέση τιμή για τις υπηρεσίες προσβάσεως στενής ζώνης και τις υπηρεσίες ευρυζωνικής προσβάσεως, η παρούσα αιτίαση πρέπει, σύμφωνα με την παρατεθείσα στη σκέψη 53 της παρούσας αποφάσεως νομολογία, να απορριφθεί ως απαράδεκτη διότι επιδιώκει να αμφισβητήσει, χωρίς

να προβάλλει παραμόρφωση, την ανέλεγκτη εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών εκ μέρους του Πρωτοδικείου στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

94 Τέλος, η αιτίαση που στηρίζεται σε αντιφατική αιτιολογία, όπως αναφέρθηκε στη σκέψη 72 της παρούσας αποφάσεως, δεν μπορεί επίσης να γίνει δεκτή καθώς στηρίζεται σε εσφαλμένη προκειμένη. Συγκεκριμένα, καίτοι είναι αληθές ότι το Πρωτοδικείο, ιδίως στις σκέψεις 119 και 199 έως 201 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, απέρριψε, κατά τον υπολογισμό της συμπίεσης των τιμών, τη δυνατότητα σταυροειδούς επιδοτήσεως μεταξύ δύο διακριτών αγορών, ήτοι, αντιστοίχως, της αγοράς υπηρεσιών προσβάσεως των συνδρομητών και εκείνης των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών για συνδρομητές, είναι εντούτοις εσφαλμένη η άποψη ότι απαιτείτο τέτοιου είδους σταυροειδής επιδότηση κατά το στάδιο έρευνας της δυνατότητας καταλογισμού της παραβάσεως.

95 Συγκεκριμένα, στις σκέψεις 148 έως 150 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε συναφώς μόνον ότι το περιθώριο δράσεως της αναιρεσείουσας για αύξηση των τιμών της λιανικής για τις υπηρεσίες ευρυζωνικής προσβάσεως μπορούσε να μειώσει τη συμπίεση τιμών που προερχόταν από τη διαφορά μεταξύ των τιμών χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο και των τιμών λιανικής για το σύνολο των υπηρεσιών προσβάσεως των συνδρομητών. Ενεργώντας κατά τον τρόπο αυτό το Πρωτοδικείο ουδόλως έθεσε ως προϋπόθεση πρακτική σταυροειδούς επιδοτήσεως μεταξύ των υπηρεσιών προσβάσεως στενής ζώνης και των υπηρεσιών ευρυζωνικής προσβάσεως και μάλιστα, όπως διαπιστώνει στη σκέψη 148 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, χωρίς η αναιρεσείουσα να το αμφισβητεί στο πλαίσιο της υπό εξέταση αναιρέσεως, καθόσον υπάρχει μία μόνο διακριτή αγορά υπηρεσιών σε επίπεδο ενδιάμεσων υπηρεσιών προσβάσεως στον τοπικό βρόχο, δεδομένου ότι οι παρεχόμενες στο επίπεδο αυτό υπηρεσίες προσβάσεως επιτρέπουν στους ανταγωνιστές της αναιρεσείουσας να παρέχουν στους συνδρομητές τους τόσο υπηρεσίες προσβάσεως στενής ζώνης όσο και υπηρεσίες ευρυζωνικής προσβάσεως, καθώς οι τελευταίες δεν μπορούν, εξάλλου, για λόγους τεχνικούς να προσφερθούν στους συνδρομητές μεμονωμένως.

96 Επομένως, επιβάλλεται να απορριφθεί το σύνολο του πρώτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως ως εν μέρει απαράδεκτο και ως εν μέρει αλυσιτελές ή αβάσιμο.

β) Επί του δευτέρου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως, σχετικά με την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

i) Αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

⁹⁷ Αφού υπενθύμισε, στη σκέψη 267 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, σε πλείστες αποφάσεις κατά την επίμαχη περίοδο, η RegTP έκρινε ότι, καίτοι υπάρχει αρνητική διαφορά μεταξύ των τιμών χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο της αναιρεσειούσας και των τιμών της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών, η προσφυγή στη σταυροειδή επιδότηση μεταξύ των υπηρεσιών προσβάσεως και των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών θα έπρεπε να δίνει τη δυνατότητα σε άλλες επιχειρήσεις τηλεπικοινωνιών να προσφέρουν στους συνδρομητές τους ανταγωνιστικές τιμές, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, στη σκέψη 268 της εν λόγω αποφάσεως, ότι οι αποφάσεις της RegTP δεν περιέχουν καμία αναφορά στο άρθρο 82 ΕΚ και ότι εμμέσως πλην όμως αναγκαίως προκύπτει από τις αποφάσεις της RegTP ότι οι τιμολογιακές πρακτικές της αναιρεσειούσας έχουν αποτελέσματα αντίθετα προς τους κανόνες του ανταγωνισμού, διότι οι ανταγωνιστές της πρέπει να προσφεύγουν σε σταυροειδείς επιδοτήσεις για να μπορούν να είναι ανταγωνιστικοί στην αγορά παροχής υπηρεσιών προσβάσεως.

⁹⁸ Το Πρωτοδικείο κατέληξε στο ακόλουθο συμπέρασμα στη σκέψη 269 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως:

«Υπό τις συνθήκες αυτές, οι αποφάσεις της RegTP δεν μπορούν να στηρίξουν τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη της προσφεύγουσας σχετικά με το ότι η τιμολογιακή πολιτική της ήταν σύμφωνη με το άρθρο 82 ΕΚ. Πρέπει να υπογραμμιστεί εξάλλου ότι το Bundesgerichtshof (ανώτατο ομοσπονδιακό δικαστήριο της Γερμανίας), με την απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 2004 με την οποία εξαφάνισε την απόφαση του Oberlandesgericht Düsseldorf της 16ης Ιανουαρίου 2002, επιβεβαίωσε ότι “η διοικητική διαδικασία εξετάσεως [εκ μέρους της RegTP] δεν αποκλείει τη δυνατότητα στην πράξη να υποβάλει μια επιχείρηση προς έγκριση ένα τιμολόγιο με το οποίο

καταχράται τη δεσπόζουσα θέση της και να λάβει σχετική έγκριση επειδή η κατάχρηση αυτή δεν αποκαλύφθηκε κατά τη διαδικασία εξετάσεως”».

ii) Επιχειρήματα των διαδίκων

- ⁹⁹ Η αναιρεσείουσα εκτιμά ότι το Πρωτοδικείο εφήρμοσε την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης εσφαλμένως. Συγκεκριμένα, το γεγονός ότι η RegTP δεν διαπίστωσε, επανειλημμένως, περιοριστική του ανταγωνισμού συμπίεση τιμών δημιούργησε στην αναιρεσείουσα άξια προστασίας εμπιστοσύνη ως προς τη νομιμότητα των τιμολογίων της.
- ¹⁰⁰ Συναφώς, η αναιρεσείουσα, με την πρώτη αιτίαση, υποστηρίζει ότι το ζήτημα αν οι αποφάσεις της RegTP αναφέρουν ρητώς το άρθρο 82 ΕΚ στερείται λυσιτέλειας δεδομένου ότι η τελευταία, σε κάθε περίπτωση, απέρριψε την ύπαρξη περιοριστικής του ανταγωνισμού συμπίεσεως τιμών.
- ¹⁰¹ Με τη δεύτερη αιτίασή της, η αναιρεσείουσα ισχυρίζεται ότι, αντιθέτως προς την κρίση του Πρωτοδικείου στις σκέψεις 267 και 268 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασεως, δεν προκύπτει ούτε από την έκθεση της RegTP σχετικά με τη δυνατότητα «σταυροειδούς επιδοτήσεως» με τις τιμές για τις τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες ούτε από τη χρησιμοποίηση της φράσεως «σταυροειδής επιδότηση» ότι οι τιμολογιακές της πρακτικές θίγουν τον ανταγωνισμό.
- ¹⁰² Με την τρίτη αιτίασή της, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι η αναφορά στη σκέψη 269 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασεως, στην απόφαση του Bundesgerichtshof

της 10ης Φεβρουαρίου 2004 στερείται λυσιτέλειας. Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι εκδόθηκε μετά την περίοδο αναφοράς, η απόφαση αυτή δεν είναι καθοριστικής σημασίας ως προς το ζήτημα αν η αναιρεσείουσα ορθώς επέδειξε εμπιστοσύνη στην ορθότητα των αποφάσεων της RegTP κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου. Αντιθέτως, η αναιρεσείουσα συνήγαγε με βάση την απόφαση του Oberlandesgericht Düsseldorf της 16ης Ιανουαρίου 2002 άλλα στοιχεία τα οποία ήταν ενδεικτικά του ότι ορθώς επέδειξε εμπιστοσύνη στις αποφάσεις της RegTP, καθώς το εν λόγω δικαστήριο έκρινε ότι οι αποφάσεις της αρχής αυτής απέκλειαν κάθε παράβαση του άρθρου 82 ΕΚ.

- 103 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, καθόσον οι δηλώσεις της RegTP δεν προκαταλαμβάνουν την εκτίμησή της σε σχέση με το άρθρο 82 ΕΚ, δεν μπορούν ούτε να δημιουργήσουν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ως προς το ότι η Επιτροπή θα υιοθετήσει την άποψη της εν λόγω RegTP. Οι αιτιάσεις της αναιρεσείουσας πρέπει, επομένως, να απορριφθούν ως αλυσιτελείς ή αβάσιμες.
- 104 Η Vodafone υποστηρίζει ότι το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως είναι απαράδεκτο διότι η αναιρεσείουσα κατ' ουσία απλώς επαναλαμβάνει τις αιτιάσεις που είχε ήδη προβάλει ενώπιον του Πρωτοδικείου ως προς τη σημασία των προηγούμενων αποφάσεων της RegTP, τις δηλώσεις αυτής ως προς τη δυνατότητα σταυροειδούς επιδοτήσεως και τη σημασία της αποφάσεως του Oberlandesgericht Düsseldorf. Σε κάθε περίπτωση, το σκέλος αυτό είναι αβάσιμο διότι δεν δημιουργείται δικαιολογημένη εμπιστοσύνη από την αρμόδια αρχή ως προς την επίμαχη νομική κατάσταση.

iii) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 105 Επιβάλλεται η παρατήρηση ότι με τις υπό εξέταση αιτιάσεις η αναιρεσείουσα περιορίζεται να υποστηρίξει, χωρίς να αναπτύξει νομική επιχειρηματολογία ικανή να

τεκμηριώσει τους λόγους για τους οποίους οι σκέψεις 267 έως 269 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασεως ενέχουν νομικά σφάλματα, ότι οι αποφάσεις που εξέδωσε η RegTP ή άλλα εθνικά δικαιοδοτικά όργανα της δημιουργήσαν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη ότι οι τιμολογιακές της πρακτικές ήταν σύμφωνες με το άρθρο 82 ΕΚ, επαναλαμβάνοντας ή αναπτύσσοντας συναφώς τα επιχειρήματα που ήδη προέβαλε σε πρώτο βαθμό ενώπιον του Πρωτοδικείου προκειμένου να αποδείξει παράβαση εκ μέρους της Επιτροπής της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

106 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, κατ' αυτόν τον τρόπο, η αναιρεσείουσα επιδιώκει, αμφισβητώντας έτσι την επίμαχη προσβαλλόμενη απόφαση, την επανεξέταση της προσφυγής που άσκησε ενώπιον του Πρωτοδικείου και ότι, ως εκ τούτου, σύμφωνα με τη νομολογία που παρατέθηκε στη σκέψη 24 της παρούσας αποφάσεως, οι αιτιάσεις της, από της απόψεως αυτής, είναι απαράδεκτες.

107 Επιπλέον, στο μέτρο που η αναιρεσείουσα, στο πλαίσιο της δεύτερης αιτιάσεώς της, αμφισβητεί το ότι θα μπορούσε να συναγάγει από τις αποφάσεις της RegTP ότι οι τιμολογιακές της πρακτικές περιόριζαν τον ανταγωνισμό, διαπιστώνεται ότι επιχειρεί να αμφισβητήσει την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών στην οποία προέβη το Πρωτοδικείο χωρίς, όμως, να προβάλλει παραμόρφωση αυτών και ότι, ως εκ τούτου, η εν λόγω αιτίαση, σύμφωνα με τη νομολογία που παρατέθηκε στη σκέψη 53 της παρούσας αποφάσεως, πρέπει να απορριφθεί ομοίως ως απαράδεκτη.

108 Τέλος, η τρίτη αιτίαση στο μέτρο που επιδιώκει να αμφισβητήσει τη συνάφεια της αποφάσεως του Bundesgerichtshof της 10ης Φεβρουαρίου 2004, πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελής καθόσον αφορά πλεοναστικό λόγο στηρίζοντα άλλες διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου (βλ., συναφώς, απόφαση της 2ας Απριλίου 2009, C-431/07 P, Bouygues και Bouygues Télécom κατά Επιτροπής, Συλλογή 2009, σ. I-2665, σκέψη 148 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

109 Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τη χρησιμοποίηση του επιρρήματος «εξάλλου» στην αρχή της δεύτερης προτάσεως της σκέψεως 269 της αναιρεσιβαλλομένης

αποφάσεως, το Πρωτοδικείο αναφέρθηκε στις διαπιστώσεις της εν λόγω αποφάσεως του Bundesgerichtshof αποβλέποντας αποκλειστικώς στην επιβεβαίωση του συμπεράσματος, που συνάγεται από τις σκέψεις 267 και 268 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και εκτίθεται στην πρώτη ήδη πρόταση της εν λόγω σκέψεως 269, κατά το οποίο οι αποφάσεις της RegTP δεν μπορούν να στηρίξουν τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη της νυν αναιρεσείουσας σχετικά με το ότι οι τιμολογιακές της πρακτικές ήταν σύμφωνες με το άρθρο 82 ΕΚ.

- 110 Συνεπώς, επιβάλλεται να απορριφθεί το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως ως εν μέρει απαράδεκτο και εν μέρει αλυσιτελές.

γ) Επί του τρίτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως, σχετικά με τον εκ προθέσεως ή εξ αμελείας χαρακτήρα της παραβάσεως του άρθρου 82 ΕΚ

i) Αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

- 111 Το Πρωτοδικείο απέρριψε τον λόγο της νυν αναιρεσείουσας περί ελλιπούς αιτιολογίας ως προς την εκ προθέσεως ή εξ αμελείας τέλεση της παραβάσεως διαπιστώνοντας, στη σκέψη 286 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση περιλαμβάνει μνεία του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτος κανονισμός εφαρμογής των άρθρων [81] και [82] της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25), το οποίο ορίζει τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για να μπορεί η Επιτροπή να επιβάλλει πρόστιμα, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται η σχετική με την εκ προθέσεως ή εξ αμελείας τέλεση της παραβάσεως.

- 112 Εξάλλου, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, στη σκέψη 287 της αποφάσεως αυτής, ότι, με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή εξέθεσε λεπτομερώς τους λόγους για τους οποίους θεωρεί ότι η τιμολογιακή πολιτική της νυν αναιρεσεύουσας είναι καταχρηστική κατά το άρθρο 82 ΕΚ, όπως επίσης και τους λόγους για τους οποίους η νυν αναιρεσεύουσα πρέπει να θεωρηθεί υπεύθυνη για τη διαπιστωθείσα παράβαση, παρά το γεγονός ότι οι γερμανικές αρχές όφειλαν να εγκρίνουν τα τιμολόγια της.
- 113 Το Πρωτοδικείο ομοίως απέρριψε τον λόγο της νυν αναιρεσεύουσας περί μη υπάρξεως αμέλειας και δόλου. Συναφώς, το Πρωτοδικείο επισήμανε, στη σκέψη 296 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η νυν αναιρεσεύουσα δεν μπορούσε να αγνοεί ότι, παρά τις εγκριτικές αποφάσεις της RegTP, διέθετε ουσιαστικό περιθώριο περιορισμού του φαινομένου της συμπίεσεως των τιμών ούτε ότι αυτό το φαινόμενο της συμπίεσεως των τιμών επέφερε σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού, λαμβανομένης υπόψη ειδικότερα της μονοπωλιακής θέσεώς της στην αγορά των ενδιάμεσων υπηρεσιών προσβάσεως στον τοπικό βρόχο και της σχεδόν μονοπωλιακής θέσεώς της στην αγορά των υπηρεσιών προσβάσεως των συνδρομητών.
- 114 Εξάλλου, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, στη σκέψη 298 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η κίνηση διοικητικής διαδικασίας κατά της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας ουδόλως επηρεάζει τις προϋποθέσεις θέσεως σε εφαρμογή του άρθρου 15, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 17, καθόσον η νυν αναιρεσεύουσα δεν μπορούσε να αγνοεί, αφενός, ότι διέθετε ουσιαστικό περιθώριο δράσεως για να αυξήσει τις τιμές της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών και, αφετέρου, ότι η τιμολογιακή πολιτική της παρεμπόδιζε την ανάπτυξη του ανταγωνισμού στην αγορά των υπηρεσιών προσβάσεως στον τοπικό βρόχο, στην οποία ο βαθμός αναπτύξεως του ανταγωνισμού ήταν ήδη περιορισμένος, ιδίως λόγω της παρουσίας της.
- 115 Τέλος, στη σκέψη 299 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο απέρριψε την αιτίαση που στηρίζεται στην εκ μέρους της RegTP εξέταση του φαινομένου της συμπίεσεως των τιμών για τους εκτιθέμενους στις σκέψεις 267 έως 269 της αποφάσεως αυτής λόγους, οι οποίοι αποτελούν αντικείμενο των σκέψεων 97 και 98 της παρούσας αποφάσεως.

ii) Επιχειρήματα των διαδίκων

- 116 Η αναιρεσείουσα ισχυρίζεται, με την πρώτη της αιτίαση, ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, στις σκέψεις 284 έως 289, δεν συνάδει προς τις απαιτήσεις του άρθρου 253 ΕΚ εκκινώντας εσφαλμένως από την παραδοχή ότι η αιτίαση περί εξ αμελείας ή εκ προθέσεως παραβάσεως αιτιολογήθηκε επαρκώς με την προσβαλλόμενη απόφαση. Συγκεκριμένα, η απόφαση αυτή δεν περιέχει καμία νομική ή πραγματική διαπίστωση ως προς το ζήτημα της αμέλειας ή της προθέσεως.
- 117 Πρώτον, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι δεν αρκεί, από νομικής απόψεως, το ότι η Επιτροπή παραπέμπει, με την δεύτερη αιτιολογική σκέψη της προσβαλλομένης αποφάσεως, στο άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17. Συγκεκριμένα, η αιτιολογική σκέψη δεν αποτελεί μέρος της αιτιολογίας της αποφάσεως, αλλά απλώς υποδεικνύει τη νομική θεμελίωσή της. Σε κάθε περίπτωση, από μία τέτοια αιτιολογική σκέψη δεν μπορούν να συναχθούν οι λόγοι για τους οποίους η Επιτροπή θεωρεί ότι η παράβαση τελέσθηκε εκ προθέσεως ή εξ αμελείας.
- 118 Δεύτερον, η αναιρεσείουσα εκτιμά ότι οι διαπιστώσεις της Επιτροπής ως προς τα πραγματικά περιστατικά, στις οποίες παραπέμπει το Πρωτοδικείο με τη σκέψη 287 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, δεν θεμελιώνουν την αιτίαση περί εκ προθέσεως ή εξ αμελείας παραβάσεως του άρθρου 82 ΕΚ, καθόσον οι διαπιστώσεις αυτές ουδόλως σχετίζονται με το ζήτημα του υποκειμενικού καταλογισμού της συμπεριφοράς, ήτοι με το ζήτημα αν η αναιρεσείουσα μπορούσε ή όχι να αγνοήσει ότι η συμπεριφορά της ήταν αντίθετη προς τους κανόνες ανταγωνισμού.
- 119 Με τη δεύτερη αιτίασή της, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι η εκτίμηση της πλημμελούς συμπεριφοράς εκ μέρους του Πρωτοδικείου δεν είναι αιτιολογημένη, καθόσον μάλιστα η αιτιολογία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως στηρίζεται σε εσφαλμένη ερμηνεία του άρθρου 15, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 17. Συγκεκριμένα, ελλείπει ο υποκειμενικός καταλογισμός της ενδεχόμενης παραβάσεως του

άρθρου 82 ΕΚ. Δεδομένων, όμως, των αποφάσεων της RegTP και ελλείπει προηγούμενου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η αναιρεσείουσα αγνοούσε τον φερόμενο ως αντίθετο προς τους κανόνες ανταγωνισμού χαρακτήρα της συμπεριφοράς της.

- 120 Κατά την αναιρεσείουσα, οι διαπιστώσεις σχετικά με τις αποφάσεις της RegTP στις σκέψεις 267 έως 269 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης και στις οποίες παραπέμπει το Πρωτοδικείο με τη σκέψη 299 της εν λόγω απόφασης δεν δικαιολογούν το συμπέρασμα ότι η αναιρεσείουσα ενήργησε πλημμελώς. Το γεγονός ότι η RegTP δεν αναφέρθηκε ρητώς στο άρθρο 82 ΕΚ δεν είναι αποφασιστικής σημασίας, καθώς η εκτίμηση της πλημμέλειας δεν εξαρτάται από το αν η οικεία επιχείρηση έχει επίγνωση ότι η συμπεριφορά της παραβαίνει το άρθρο 82 ΕΚ. Εξάλλου, ούτε η έννοια της σταυροειδούς επιδοτήσεως που χρησιμοποίησε η RegTP ούτε η απόφαση του Bundesgerichtshof της 10ης Φεβρουαρίου 2004 δικαιολογούν το συμπέρασμα περί υπάρξεως πλημμελούς συμπεριφοράς της αναιρεσείουσας. Τέλος, το Πρωτοδικείο δεν εξέτασε τα επιχειρήματα ότι η αναιρεσείουσα ορθώς στηρίχθηκε στη συμπεριφορά της Επιτροπής στο σύνολό της, η οποία προέκυψε όχι μόνον από την κίνηση της διαδικασίας λόγω παραβάσεως κατά της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, αλλά και από το γεγονός ότι η Επιτροπή ενημέρωσε την αναιρεσείουσα σχετικά με την πρόθεσή της να μην συνεχίσει τη διαδικασία που κίνησε εναντίον της.
- 121 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η ρύθμιση του τομέα είναι πρόσφορη μόνον ως προς το ζήτημα αν η αναιρεσείουσα γνώριζε τον παράνομο χαρακτήρα των ενεργειών της, αλλά όχι ως προς τη διαπίστωση της εκ προθέσεως τελέσεως της παραβάσεως. Το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως είναι, επομένως, αλυσιτελές ή, σε κάθε περίπτωση, αβάσιμο.
- 122 Η Vodafone φρονεί ότι η αναιρεσείουσα επαναλαμβάνει την επιχειρηματολογία που προέβαλε ενώπιον του Πρωτοδικείου προκειμένου να υποστηρίξει ότι δεν ενήργησε πλημμελώς. Σε κάθε περίπτωση, η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας είναι απαράδεκτη στο μέτρο που ζητεί από το Δικαστήριο να υποκαταστήσει, στο πλαίσιο της εξετάσεως της αιτιολογίας της εν λόγω απόφασης, για λόγους επιείκειας, με

την εκτίμησή του εκείνη του Πρωτοδικείου. Κατά τα λοιπά, το σκέλος αυτό είναι αβάσιμο.

iii) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

¹²³ Επιβάλλεται προκαταρκτικώς η επισήμανση ότι οι υπό εξέταση αιτιάσεις, καίτοι εν μέρει επαναλαμβάνουν την επιχειρηματολογία που αναπτύχθηκε ενώπιον του Πρωτοδικείου, είναι, σύμφωνα με τη νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 25 της παρούσας αποφάσεως, παραδεκτές καθόσον προσάπτεται σε αυτό ότι στηρίχθηκε σε νομικώς εσφαλμένο κριτήριο για την εφαρμογή της προϋποθέσεως περί του εκ προθέσεως ή εξ αμελείας χαρακτήρα της παραβάσεως και για τον έλεγχο της τηρήσεως από την Επιτροπή της εν λόγω προϋποθέσεως στο πλαίσιο της υποχρέωσης αιτιολογήσεως που υπέχει. Εξάλλου, υπενθυμίζεται ότι το ζήτημα αν η αιτιολογία μιας αποφάσεως του Πρωτοδικείου είναι αντιφατική ή ανεπαρκής αποτελεί νομικό ζήτημα, το οποίο μπορεί, ως τοιούτο, να προβληθεί κατ' αναίρεση (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2008, C-120/06 P και C-121/06 P, FIAMM και FIAMM Technologies κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 2008, σ. I-6513, σκέψη 90).

¹²⁴ Όσον αφορά, πρώτον, τις αιτιάσεις σχετικά με το βάσιμο των εκτιμήσεων του Πρωτοδικείου σε σχέση με το ζήτημα αν οι σχετικές παραβάσεις τελέστηκαν εκ προθέσεως ή εξ αμελείας και το αν μπορεί να επιβληθεί, για τον λόγο αυτό, πρόστιμο, δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 17, από τη νομολογία προκύπτει ότι η εν λόγω προϋπόθεση πληρούται όταν η επιχείρηση δεν μπορεί να αγνοεί ότι οι ενέργειές της είναι αντίθετες προς τους κανόνες του ανταγωνισμού, ανεξάρτητα από το αν αυτή είχε ή όχι επίγνωση της παραβάσεως των κανόνων της Συνθήκης περί ανταγωνισμού (βλ. αποφάσεις της 8ης Νοεμβρίου 1983, 96/82 έως 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 και 110/82, IAZ International Belgium

κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3369, σκέψη 45, καθώς και προπαρατεθείσα *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin* κατά Επιτροπής, σκέψη 107).

- 125 Εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο, στις σκέψεις 296 και 297 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, έκρινε ότι πληρούται η εν λόγω προϋπόθεση καθόσον, αφενός, η αναιρεσείουσα δεν μπορούσε να αγνοεί ότι, παρά τις εγκριτικές αποφάσεις της RegTP, διέθετε ουσιαστικό περιθώριο καθορισμού των τιμών λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών και ότι, αφετέρου, η συμπίεση των τιμών επέφερε σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού, λαμβανομένης υπόψη ειδικότερα της μονοπωλιακής θέσεώς της στην αγορά χονδρικής των υπηρεσιών προσβάσεως στον τοπικό βρόχο και της σχεδόν μονοπωλιακής θέσεώς της στην αγορά λιανικής των υπηρεσιών προσβάσεως των συνδρομητών.
- 126 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τέτοιου είδους σκεπτικό, στηριζόμενο σε πραγματικές διαπιστώσεις οι οποίες, ελλείπει προβολής παραμορφώσεως, αφορούν το αποκλειστικό δικαίωμα του Πρωτοδικείου να εκτιμά τα πραγματικά περιστατικά, δεν πάσχει από πλάνη περί το δίκαιο.
- 127 Συγκεκριμένα, στο μέτρο που η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι δεν έλαβε υπόψη τις αποφάσεις της RegTP και την μη ύπαρξη προηγούμενου στην Ένωση, αρκεί η διαπίστωση ότι τέτοιου είδους επιχειρηματολογία επιδιώκει αποκλειστικώς να αποδείξει την άγνοια εκ μέρους της αναιρεσείουσας του παράνομου χαρακτήρα της προσαπτόμενης σε αυτήν με την προσβαλλόμενη απόφαση συμπεριφοράς ενόψει του άρθρου 82 ΕΚ. Τέτοιου είδους επιχειρηματολογία πρέπει, επομένως, σύμφωνα με τη νομολογία που εκτίθεται στη σκέψη 124 της παρούσας αποφάσεως, να απορριφθεί ως αβάσιμη.
- 128 Το ίδιο ισχύει και ως προς την αιτίαση ότι το Πρωτοδικείο δεν έλαβε υπόψη την κίνηση της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας, δυνάμει του άρθρου 226 ΕΚ, κατά της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας. Συγκεκριμένα, υπό τέτοιες περιστάσεις, ακόμη κι αν γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή είχε ενημερώσει την

αναιρεσείουσα σχετικά με την πρόθεσή της να μην συνεχίσει την εναντίον της διαδικασία λόγω παραβάσεως δυνάμει του άρθρου 82 ΕΚ, δεν αναιρεί τη διαπίστωση ότι η αναιρεσείουσα δεν μπορούσε να αγνοεί τον θίγοντα τον ανταγωνισμό χαρακτήρα της συμπεριφοράς της. Επομένως, το Πρωτοδικείο έκρινε, χωρίς να υποπέσει σε πλάνη περί το δίκαιο, στη σκέψη 298 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η κίνηση της επίμαχης διαδικασίας δεν επηρέαζε τον εκ προθέσεως ή εξ αμελείας χαρακτήρα της παραβάσεως κατά την έννοια του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17.

- 129 Περαιτέρω, η αιτίαση που προέβαλε η αναιρεσείουσα κατά της σκέψεως 299 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως πρέπει, σύμφωνα με τη νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 108 της παρούσας αποφάσεως, να απορριφθεί ως αλυσιτελής, καθόσον αφορά πλεοναστικό λόγο στηρίζοντα άλλες διαπιστώσεις εκτιθέμενες στις σκέψεις 296 και 297 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, οι οποίες επαρκούν για την τεκμηρίωση του εκ προθέσεως ή εξ αμελείας χαρακτήρα της παραβάσεως.
- 130 Δεύτερον, όσον αφορά τις αιτιάσεις σχετικά με τον έλεγχο από το Πρωτοδικείο της αιτιολογίας της προσβαλλομένης αποφάσεως ως προς τον εκ προθέσεως ή εξ αμελείας χαρακτήρα της παραβάσεως, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι η υποχρέωση αιτιολογήσεως κατά το άρθρο 253 ΕΚ αποτελεί ουσιώδη τύπο που πρέπει να διακρίνεται από το ζήτημα του βασίμου της αιτιολογίας, δεδομένου ότι αυτό αφορά την ουσιαστική νομιμότητα της επίδικης πράξεως. Στο πλαίσιο αυτό, η επιβαλλόμενη από το άρθρο 253 ΕΚ αιτιολογία πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στη φύση της οικείας πράξεως και πρέπει να διαφαίνεται από αυτήν, κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο, η συλλογιστική του θεσμικού οργάνου αρχής που εκδίδει την πράξη, ώστε οι ενδιαφερόμενοι να γνωρίζουν τους λόγους που δικαιολογούν τη λήψη του μέτρου και το αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο να μπορεί να ασκεί τον έλεγχό του (απόφαση της 22ας Μαρτίου 2001, C-17/99, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. I-2481, σκέψη 35).
- 131 Η απαίτηση περί αιτιολογήσεως πρέπει να εκτιμάται αναλόγως των περιστάσεων της συγκεκριμένης περιπτώσεως, ιδίως αναλόγως του περιεχομένου της πράξεως, της φύσεως των προβαλλομένων λόγων και του συμφέροντος που έχουν ενδεχομένως στην παροχή διευκρινίσεων οι αποδέκτες ή άλλα πρόσωπα τα οποία η πράξη

αφορά άμεσα και ατομικά. Η αιτιολογία δεν απαιτείται να διασαφηνίζει όλα τα ουσιώδη πραγματικά και νομικά στοιχεία, καθόσον το ζήτημα αν η αιτιολογία μιας πράξεως ικανοποιεί τις απαιτήσεις του άρθρου 253 ΕΚ πρέπει να εκτιμάται όχι μόνο βάσει του περιεχομένου της, αλλά και του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται καθώς και του συνόλου των κανόνων δικαίου που διέπουν το σχετικό θέμα (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 2ας Απριλίου 1998, C-367/95 P, Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, Συλλογή 1998, σ. I-1719, σκέψη 63, όπως επίσης και της 10ης Ιουλίου 2008, C-413/06 P, Bertelsmann και Sony Corporation of America κατά Impala, Συλλογή 2008, σ. I-4951, σκέψη 166).

- 132 Εν προκειμένω, ως προς την αιτιολογία της προσβαλλομένης απόφασεως, το Πρωτοδικείο διαπίστωσε, στη σκέψη 286 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασεως, ότι η εν λόγω απόφαση περιελάμβανε μνεία του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, το οποίο ορίζει ειδικότερα τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για να μπορεί η Επιτροπή να επιβάλλει πρόστιμα, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται η σχετική με την εκ προθέσεως ή εξ αμελείας τέλεση της παραβάσεως και, αφετέρου, στη σκέψη 287 της εν λόγω απόφασεως, ότι, στην ίδια απόφαση η Επιτροπή εκθέτει λεπτομερώς, τους λόγους για τους οποίους θεωρούσε ότι η τιμολογιακή πολιτική της νυν αναιρεσείουσας είναι καταχρηστική και τους λόγους για τους οποίους η αναιρεσείουσα πρέπει να θεωρηθεί υπεύθυνη για τη διαπιστωθείσα παράβαση, παρά το γεγονός ότι οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές έπρεπε να παρέχουν την έγκρισή τους για τα τιμολόγιά της.

- 133 Οι διαπιστώσεις αυτές, από τις οποίες διαφαίνονται οι λόγοι για τους οποίους λήφθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, επιτρέπουν στην αναιρεσείουσα να γνωρίζει το σκεπτικό της Επιτροπής ως προς την εφαρμογή έναντι της των προϋποθέσεων κινήσεως της διαδικασίας του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 για την επιβολή προστίμου. Το Πρωτοδικείο ήταν, επομένως, σε θέση, χωρίς να παραβεί το άρθρο 253 ΕΚ, να συνάγει εξ αυτών ότι η προσβαλλόμενη απόφαση ήταν επαρκώς αιτιολογημένη ως προς το σημείο αυτό ενόψει των απορреουσών από τη διάταξη αυτή υποχρεώσεων. Η εν λόγω αιτίαση της αναιρεσείουσας είναι, επομένως, αβάσιμη.

- 134 Στο μέτρο που η αναιρεσείουσα προσθέτει συναφώς ότι οι διαπιστώσεις της Επιτροπής, οι οποίες επαναλαμβάνονται στη σκέψη 287 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στερούνται λυσιτέλειας για τον προσδιορισμό του εκ προθέσεως ή εξ αμελείας χαρακτήρα της παραβάσεως, αρκεί η διαπίστωση ότι τέτοιου είδους αιτίαση, η οποία επιδιώκει να αμφισβητήσει το βάσιμο της αιτιολογίας της προσβαλλομένης αποφάσεως, είναι, κατά το στάδιο της αιτήσεως αναιρέσεως, απαράδεκτη σύμφωνα με τη νομολογία που εκτίθεται στη σκέψη 24 της παρούσας αποφάσεως.
- 135 Τρίτον, όσον αφορά την αιτιολογία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, υπενθυμίζεται ότι η υποχρέωση αιτιολογήσεως των δικαστικών αποφάσεων απορρέει από το άρθρο 36 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, που ισχύει για το Γενικό Δικαστήριο δύναμει του άρθρου 53, πρώτο εδάφιο, του εν λόγω Οργανισμού και του άρθρου 81 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου (βλ. απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2007, C-311/05 P, *Naires Heraclio Fournier κατά ΓΕΕΑ*, Συλλογή 2007, σ. I-130, σκέψη 51 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 136 Κατά πάγια νομολογία, από το σκεπτικό μιας αποφάσεως πρέπει να προκύπτει κατά τρόπο σαφή και μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση η συλλογιστική του Πρωτοδικείου ώστε να μπορούν οι ενδιαφερόμενοι να γνωρίζουν τους λόγους της αποφάσεώς του και να μπορεί το Δικαστήριο να ασκεί τον δικαστικό του έλεγχο (βλ. μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 14ης Μαΐου 1998, C-259/96 P, Συμβούλιο κατά *de Nil* και *Imprens*, Συλλογή 1998, σ. I-2915, σκέψεις 32 και 33, όπως επίσης και της 17ης Μαΐου 2001, C-449/98 P, *IECC κατά Επιτροπής*, Συλλογή 2001, σ. I-3875, σκέψη 70).
- 137 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση, όπως προκύπτει ήδη από τη σκέψη 125 της παρούσας αποφάσεως, ότι οι σκέψεις 296 και 297 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως εκθέτουν κατά τρόπο σαφή και μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση το σκεπτικό του Πρωτοδικείου ως προς τον εξ αμελείας ή εκ προθέσεως χαρακτήρα της φερόμενης παραβάσεως. Ως εκ τούτου, η αιτίαση που αφορά ελλιπή αιτιολογία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ως προς το εν λόγω ζήτημα είναι αβάσιμη.

- 138 Κατά συνέπεια, το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτο και εν μέρει αλυσιτελής ή αβάσιμο.

δ) Συμπέρασμα ως προς τον πρώτο λόγο αναιρέσεως

- 139 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

3. Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, που αφορά πλάνη περί το δίκαιο κατά την εφαρμογή του άρθρου 82 ΕΚ

- 140 Ο δεύτερος προβαλλόμενος από την αναιρεσείουσα λόγος αναιρέσεως υποδιαιρείται σε τρία σκέλη, τα οποία αφορούν, αντιστοίχως, την καταλληλότητα του κριτηρίου της συμπίεσης τιμών για τη διαπίστωση καταχρήσεως κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ, την επάρκεια της μεθόδου υπολογισμού της συμπίεσης τιμών και τις συνέπειες της συμπίεσης των τιμών.

α) Αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

- 141 Στις σκέψεις 153 έως 207 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο απέρριψε τις αιτιάσεις της νυν αναιρεσείουσας με τις οποίες αμφισβητείτο ο νόμιμος χαρακτήρας της μεθόδου που χρησιμοποίησε η Επιτροπή για τη διαπίστωση της υπάρξεως συμπίεσης των τιμών.

142 Πρώτον, το Πρωτοδικείο απέρριψε, στις σκέψεις 166 έως 168 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, την αιτίαση της αναιρεσείουσας κατά την οποία ο καταχρηστικός χαρακτήρας της συμπίεσεως των τιμών δεν θα μπορούσε να προκύπτει παρά μόνον από τον καταχρηστικό χαρακτήρα των τιμών λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών. Έχοντας διαπιστώσει στη σκέψη 166 της εν λόγω αποφάσεως ότι, κατά την προσβαλλόμενη απόφαση η εκ μέρους της νυν αναιρεσείουσας διαπραχθείσα κατάχρηση συνίσταται στην επιβολή μη δίκαιων τιμών υπό τη μορφή συμπίεσεως των τιμών εις βάρος των ανταγωνιστών της, καθώς η Επιτροπή θεωρεί ότι υφίσταται καταχρηστική συμπίεση των τιμών όταν η διαφορά μεταξύ των τιμών λιανικής μιας επιχειρήσεως που κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά και των τιμών χονδρικής για ενδιάμεσες υπηρεσίες για την παροχή παρόμοιων υπηρεσιών στους ανταγωνιστές της είναι αρνητική ή δεν επαρκεί για την κάλυψη του κόστους προϊόντος της επιχειρήσεως που κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά για την παροχή των δικών της υπηρεσιών λιανικής στους πελάτες της, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε, με τη σκέψη 167 της εν λόγω αποφάσεως ως εξής:

«Ασφαλώς, με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή αποδεικνύει μόνον την ύπαρξη περιθωρίου δράσεως της προσφεύγουσας για να τροποποιεί τις τιμές της [λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών]. Εντούτοις, ο καταχρηστικός χαρακτήρας των ενεργειών της προσφεύγουσας συνδέεται με τον μη δίκαιο χαρακτήρα της διαφοράς μεταξύ των τιμών της [χονδρικής] για τις [ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο] και των τιμών λιανικής [για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών], που λαμβάνει τη μορφή συμπίεσεως των τιμών. Επομένως, λαμβανομένης υπόψη της καταχρήσεως που διαπίστωσε η προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη να αποδείξει με την προσβαλλόμενη απόφαση ότι οι τιμές λιανικής της προσφεύγουσας ήταν καταχρηστικές αυτές καθαυτές.»

143 Δεύτερον, στις σκέψεις 183 έως 194 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο απέρριψε την αιτίαση με την οποία η αναιρεσείουσα επέρριπτε ευθύνες στην Επιτροπή σχετικά με τον τρόπο υπολογισμού της συμπίεσεως των τιμών βάσει των τιμολογίων και του κόστους επιχειρήσεως με καθετοποιημένη δομή η οποία κατέχει δεσπόζουσα θέση, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η ειδική θέση των ανταγωνιστών στην αγορά. Συναφώς το Πρωτοδικείο, αφού επισήμανε στη σκέψη 185 της αποφάσεως αυτής, ότι ο έλεγχος που ασκεί επί των περίπλοκων οικονομικής φύσεως εκτιμήσεων εκ μέρους της Επιτροπής περιορίζεται στην εξέταση του αν τηρήθηκαν οι διαδικαστικοί κανόνες και οι κανόνες περί αιτιολογήσεως, καθώς και του αν τα

πραγματικά περιστατικά ήταν ακριβή και δεν συντρέχει προφανής πλάνη εκτιμήσεως ή κατάχρηση εξουσίας, αποφάνθηκε, μεταξύ άλλων, ως εξής:

«186 Πρέπει να υπομνησθεί καταρχάς ότι, με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή εξέτασε αν από την τιμολογιακή πολιτική της επιχειρήσεως με δεσπόζουσα θέση εδημιουργείτο κίνδυνος να εξαφανιστεί από την αγορά μια τόσο αποδοτική επιχείρηση όπως είναι μια επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση. Επομένως, η Επιτροπή βασίστηκε αποκλειστικά στα τιμολόγια και στο κόστος της προσφεύγουσας και όχι στην ειδική κατάσταση των υπαρχόντων ή ενδεχόμενων ανταγωνιστών της προσφεύγουσας για να εκτιμήσει αν η τιμολογιακή πολιτική της προσφεύγουσας ήταν καταχρηστική.

187 Πράγματι, κατά την Επιτροπή, “καταχρηστική συμπίεση των τιμών στοιχειοθετείται όταν η διαφορά μεταξύ των λιανικών τελών μιας επιχείρησης που κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά και του χονδρικού τέλους για την παροχή αντίστοιχων [ενδιάμεσων] υπηρεσιών στους ανταγωνιστές της είναι αρνητική ή δεν επαρκεί για την κάλυψη του κόστους προϊόντος του φορέα που κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά για την παροχή υπηρεσιών στους λιανικούς του πελάτες” [...] Εν προκειμένω, η συμπίεση των τιμών είναι καταχρηστική διότι η προσφεύγουσα “δεν θα ήταν [...] σε θέση να παρέχει τις δικές της λιανικές υπηρεσίες χωρίς να υφίσταται ζημία στην περίπτωση που θα όφειλε να καταβάλλει τη χονδρική τιμή πρόσβασης ως εσωτερική τιμή μεταφοράς για τις δικές της λιανικές υπηρεσίες” [...] Υπό τις συνθήκες αυτές, “ανταγωνιστ[ές] [που] λειτουργούν εξίσου αποδοτικά” με την προσφεύγουσα δεν “είναι σε θέση να παρέχουν τις λιανικές υπηρεσίες πρόσβασης σε ανταγωνιστική τιμή μόνο όταν καταφέρνουν να είναι αποδοτικότεροι από την [προσφεύγουσα] [και μπορούν να αποκομίζουν έσοδα από αλλού] [...]”

188 [Δ]ιαπιστώνεται ότι, ακόμα και αν ο κοινοτικός δικαστής δεν έχει αποφανθεί ρητά μέχρι σήμερα επί της μεθόδου που πρέπει να εφαρμόζεται για να εκτιμάται η ύπαρξη φαινομένου της συμπίεσεως των τιμών, από τη νομολογία προκύπτει σαφώς ότι ο καταχρηστικός χαρακτήρας της τιμολογιακής πολιτικής μιας

επιχειρήσεως με δεσπόζουσα θέση προσδιορίζεται καταρχήν σε συνάρτηση με την δική της κατάσταση και, επομένως, σε συνάρτηση με τα δικά της τιμολόγια και το δικό της κόστος και όχι σε συνάρτηση με την κατάσταση των υφιστάμενων ή ενδεχόμενων ανταγωνιστών.

[...]

- 192 Πρέπει να προστεθεί ότι κάθε άλλη ερμηνεία υπάρχει κίνδυνος να προσβάλει τη γενική αρχή της ασφαλείας δικαίου. Πράγματι, αν η νομιμότητα της τιμολογιακής πολιτικής μιας επιχειρήσεως με δεσπόζουσα θέση εξηρτάτο από την ειδική κατάσταση των ανταγωνιστριών επιχειρήσεων, ιδίως από τη δομή του κόστους τους, που αποτελεί στοιχείο το οποίο γενικά δεν γνωρίζει η επιχείρηση με δεσπόζουσα θέση, η τελευταία δεν θα μπορούσε να εκτιμήσει τη νομιμότητα της δικής της συμπεριφοράς.
- 193 Επομένως, ορθώς η Επιτροπή προέβη σε ανάλυση σχετικά με τον καταχρηστικό χαρακτήρα της τιμολογιακής πολιτικής της προσφεύγουσας αποκλειστικά σε συνάρτηση με την ειδική κατάσταση της προσφεύγουσας και, επομένως, σε συνάρτηση με τα τιμολόγια και το κόστος της εταιρίας αυτής.
- 194 Καθόσον πρέπει να εξεταστεί αν η ίδια η προσφεύγουσα, ή μια επιχείρηση εξίσου αποδοτική με αυτήν, θα ήταν σε θέση να προτείνει τις υπηρεσίες της στους συνδρομητές με διαφορετικό τρόπο και όχι κάτω του κόστους, αν ήταν υποχρεωμένη προηγουμένως να καταβάλλει, με τη μορφή εσωτερικής μεταφοράς μεταξύ εταιριών, τέτοιες τιμές σχετικά με τις εσωτερικές [ενδιάμεσες] υπηρεσίες χονδρικής, το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι οι ανταγωνιστές της δεν επιδιώκουν να αναπαραγάγουν τη δική της δομή πελατείας και μπορούν να αποκομίζουν συμπληρωματικά έσοδα από καινοτόμα προϊόντα τα οποία μόνον αυτοί προσφέρουν στην αγορά, σχετικά με τα οποία η προσφεύγουσα δεν

παραθέτει καμία διευκρίνιση, είναι αστήρικτο. Για τους ίδιους λόγους, δεν μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα ότι οι ανταγωνιστές μπορούν να αποκλείουν τη δυνατότητα (προ)επιλογής.»

- ¹⁴⁴ Τρίτον, το Πρωτοδικείο απέρριψε, στις σκέψεις 195 έως 206 της ίδιας αποφάσεως, την αιτίαση κατά την οποία η Επιτροπή έλαβε υπόψη μόνο τα έσοδα από το σύνολο των υπηρεσιών προσβάσεως αποκλείοντας τα έσοδα από άλλες υπηρεσίες, ιδίως τα προερχόμενα από τις τηλεφωνικές κλήσεις.
- ¹⁴⁵ Συναφώς, το Πρωτοδικείο επισήμανε, κατ' αρχάς, στη σκέψη 196 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η οδηγία 96/19, που διακρίνει όσον αφορά την τιμολογιακή διάρθρωση των ιστορικών φορέων τηλεπικοινωνιών μεταξύ εφάπαξ τέλους αρχικής συνδέσεως, μηνιαίου τέλους και κόστους αστικών, υπεραστικών και διεθνών κλήσεων, αποσκοπεί στην προοδευτική εξισορρόπηση των τιμολογίων μεταξύ των διαφόρων αυτών στοιχείων σε συνάρτηση με το πραγματικό κόστος, ώστε να καταστεί πλήρως δυνατός ο ανταγωνισμός στην αγορά των τηλεπικοινωνιών και ότι, συγκεκριμένα, τούτο θα πρέπει να οδηγήσει σε μείωση των τιμών των υπεραστικών και διεθνών τηλεφωνικών κλήσεων και σε αύξηση του εφάπαξ τέλους συνδέσεως, του μηνιαίου τέλους και της τιμής των αστικών τηλεφωνικών κλήσεων. Το Πρωτοδικείο συνηγάγε εξ αυτών, στη σκέψη 197 της εν λόγω αποφάσεως, ότι η Επιτροπή ορθώς υπογράμμισε ότι η διάκριση των τελών προσβάσεως και τηλεφωνικών κλήσεων επιβάλλεται ήδη από την αρχή της αναδιαρθρώσεως των τιμολογίων που επιβάλλει η νομοθεσία της Ένωσης.
- ¹⁴⁶ Στη συνέχεια, το Πρωτοδικείο υπενθύμισε, στη σκέψη 198 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι υπάρχει καθεστώς ανόθευτου ανταγωνισμού μεταξύ της νυν αναιρεσείουσας και των ανταγωνιστών της μόνον όταν εξασφαλίζεται η ισότητα ευκαιριών μεταξύ των διαφόρων επιχειρηματιών. Συναφώς, έκρινε ως εξής:

«199 Ακόμα και αν γίνει δεκτό ότι, από πλευράς συνδρομητή, οι υπηρεσίες προσβάσεως και τηλεφωνικών κλήσεων αποτελούν ένα σύνολο, για τους ανταγωνιστές

της προσφεύγουσας η παροχή υπηρεσιών τηλεφωνικών κλήσεων στον συνδρομητή μέσω του δικτύου σταθερής τηλεφωνίας της προσφεύγουσας προϋποθέτει πρόσβαση στον τοπικό βρόχο. Επομένως, η ισότητα ευκαιριών μεταξύ του ιστορικού φορέα που είναι ο κύριος του δικτύου σταθερής τηλεφωνίας, όπως η προσφεύγουσα, αφενός, και των ανταγωνιστών του, αφετέρου, σημαίνει ότι οι τιμές για τις υπηρεσίες προσβάσεως καθορίζονται σε ένα τέτοιο επίπεδο ώστε οι ανταγωνιστές να είναι σε ίση θέση έναντι του ιστορικού φορέα όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών τηλεφωνικών κλήσεων. Η εν λόγω ισότητα ευκαιριών εξασφαλίζεται μόνον αν ο ιστορικός φορέας καθορίζει τις τιμές του λιανικής [για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών] σε επίπεδο που παρέχει τη δυνατότητα τους ανταγωνιστές –που καθ’ υπόθεση είναι εξίσου αποτελεσματικοί όσο και ο ιστορικός φορέας– να μετακυλίσουν το σύνολο του κόστους [για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο] επί των τιμών λιανικής. Εντούτοις, αν ο ιστορικός φορέας δεν τηρεί την αρχή αυτή, οι νεοεισερχόμενοι στην αγορά δεν μπορούν να παρέχουν υπηρεσίες προσβάσεως στους συνδρομητές τους παρά μόνον κάτω του κόστους. Τότε, υποχρεώνονται να αντισταθμίζουν τις σχετικές ζημίες σε επίπεδο της προσβάσεως στον τοπικό βρόχο με υψηλά τιμολόγια σε επίπεδο τηλεφωνικών κλήσεων, πράγμα το οποίο επίσης νοθεύει τους όρους του ανταγωνισμού στην αγορά τηλεφωνικών κλήσεων.

- 200 Επομένως, ακόμα και αν αληθεύει, όπως διατείνεται η προσφεύγουσα, ότι, από πλευράς συνδρομητή, οι υπηρεσίες προσβάσεως και τηλεφωνικών κλήσεων αποτελούν ένα σύνολο, η Επιτροπή ορθά θεώρησε στην αιτιολογική σκέψη 119 της προσβαλλομένης απόφασεως ότι, για την εκτίμηση του αν η τιμολογιακή πολιτική της προσφεύγουσας νοθεύει τον ανταγωνισμό, έπρεπε να εξετάσει την ύπαρξη ενός φαινομένου συμπίεσεως των τιμών μόνο σε επίπεδο υπηρεσιών προσβάσεως και, κατά συνέπεια, χωρίς να συνυπολογίσει τα τιμολόγια των τηλεφωνικών κλήσεων.
- 201 Εξάλλου, ο υπολογισμός της αμοιβαίας αντισταθμίσεως μεταξύ των τιμολογίων προσβάσεως και των τιμολογίων τηλεφωνικών κλήσεων, στον οποίο αναφέρεται η προσφεύγουσα, επιβεβαιώνει ότι η προσφεύγουσα και οι ανταγωνιστές της δεν βρίσκονται σε ίση θέση σε επίπεδο προσβάσεως στον τοπικό βρόχο,

πράγμα το οποίο αποτελεί ωστόσο απαραίτητη προϋπόθεση για έναν ανόθευτο ανταγωνισμό στην αγορά τηλεφωνικών κλήσεων.

202 Εν πάση περιπτώσει, καθόσον η προσφεύγουσα μείωσε [σημαντικά] τις τιμές της για τις τηλεφωνικές κλήσεις κατά τη διάρκεια της περιόδου την οποία αφορά η προσβαλλόμενη απόφαση [...], δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι οι ανταγωνιστές δεν είχαν την ίδια οικονομική δυνατότητα να προβούν στην αντιστάθμιση περί της οποίας κάνει λόγο η προσφεύγουσα. Πράγματι, οι ανταγωνιστές, που υφίστανται ήδη ένα ανταγωνιστικό μειονέκτημα σε σχέση με την προσφεύγουσα σε επίπεδο προσβάσεως στον τοπικό βρόχο, θα έπρεπε να έχουν ακόμη χαμηλότερα τιμολόγια τηλεφωνικών κλήσεων από ό,τι η προσφεύγουσα για να παρακινήσουν τους ενδεχόμενους πελάτες να καταγγείλουν τη σύμβασή τους με την προσφεύγουσα και να συνάψουν σχετική σύμβαση συνδρομής μαζί τους.»

¹⁴⁷ Το Πρωτοδικείο κατέληξε στο συμπέρασμα, στη σκέψη 203 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι ορθώς η Επιτροπή, για τον υπολογισμό της συμπίεσεως των τιμών, έλαβε υπόψη αποκλειστικά τα έσοδα των υπηρεσιών προσβάσεως στο δίκτυο, αποκλείοντας τα έσοδα από άλλες υπηρεσίες, όπως από τις υπηρεσίες τηλεφωνικών κλήσεων.

¹⁴⁸ Εξάλλου, αφού επισήμανε, στη σκέψη 223 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το σφάλμα υπολογισμού που αναγνωρίζει η Επιτροπή όσον αφορά τον υπολογισμό του ειδικού κόστους της αναιρεσειούσας δεν ήταν ικανή να επηρεάσει τη νομιμότητα της προσβαλλομένης αποφάσεως καθόσον ο μη δίκαιος χαρακτήρας, υπό την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ, της τιμολογιακής πολιτικής της αναιρεσειούσας συνδέεται με την ύπαρξη συμπίεσεως των τιμών και όχι με το συγκεκριμένο περιθώριό της, το Πρωτοδικείο απέρριψε, στις σκέψεις 234 έως 244 της αποφάσεως αυτής, τις αιτιάσεις της αναιρεσειούσας σχετικά με τη μη ύπαρξη συνεπειών στην αγορά, διαπιστώνοντας, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«234 Κατά την Επιτροπή, η τιμολογιακή πολιτική της προσφεύγουσας περιόρισε τον ανταγωνισμό στην αγορά των παρεχόμενων στους συνδρομητές υπηρεσιών προσβάσεως στο δίκτυο. Συνάγει το συμπέρασμα αυτό, στο πλαίσιο της

προσβαλλομένης αποφάσεως [...], ακριβώς λόγω της υπάρξεως του φαινομένου της συμπίεσεως των τιμών. Δεν απαιτείται καμία απόδειξη κάποιου αντίθετου προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελέσματος, έστω και αν η Επιτροπή προβαίνει επικουρικός σε μια τέτοια εξέταση στις αιτιολογικές σκέψεις 181 έως 183 της προσβαλλομένης αποφάσεως.

- 235 Δεδομένου ότι, μέχρι την είσοδο του πρώτου ανταγωνιστή στην αγορά των υπηρεσιών προσβάσεως των συνδρομητών, το 1998, η προσφεύγουσα είχε στην πράξη μονοπώλιο στην εν λόγω αγορά λιανικής, το αντίθετο προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτέλεσμα, το οποίο η Επιτροπή υποχρεούται να αποδείξει, αφορά τα προσκόμματα τα οποία ενδεχομένως παρενέβαλε η τιμολογιακή πολιτική της προσφεύγουσας στην ανάπτυξη του ανταγωνισμού στην αγορά αυτή.
- 236 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί, αφενός, ότι η προσφεύγουσα έχει την κυριότητα του σταθερού τηλεφωνικού δικτύου στη Γερμανία και, αφετέρου, ότι δεν αμφισβητείται ότι, όπως σημειώνει η Επιτροπή στις αιτιολογικές σκέψεις 83 έως 91 της προσβαλλομένης αποφάσεως, δεν υπήρχε στη Γερμανία, κατά τον χρόνο της εκδόσεως της εν λόγω αποφάσεως, καμία άλλη υποδομή που να παρέχει στους ανταγωνιστές της προσφεύγουσας τη δυνατότητα να εισέλθουν κατά βιώσιμο τρόπο στην αγορά των παρεχόμενων στους συνδρομητές υπηρεσιών προσβάσεως στο δίκτυο.
- 237 Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι οι [ενδιάμεσες] υπηρεσίες [προσβάσεως στον τοπικό βρόχο] της προσφεύγουσας είναι αναγκαίες για να μπορεί καθένας από τους ανταγωνιστές της να την ανταγωνιστεί στη λιανική αγορά των παρεχόμενων στους συνδρομητές υπηρεσιών προσβάσεως στο δίκτυο, η συμπίεση των τιμών μεταξύ των τιμολογίων [χονδρικής] για τις [ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο] και των τιμολογίων λιανικής [για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών] της προσφεύγουσας παρεμποδίζει καταρχήν την ανάπτυξη του ανταγωνισμού στις αγορές [λιανικής]. Πράγματι, αν οι τιμές λιανικής της προσφεύγουσας είναι χαμηλότερες από τα τιμολόγια [χονδρικής] για τις [ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο]

ή αν η διαφορά μεταξύ των τιμολογίων [χονδρικής] των [ενδιάμεσων αυτών] χονδρικής και των [εν λόγω] τιμολογίων λιανικής της προσφεύγουσας είναι ανεπαρκής για να παράσχει τη δυνατότητα σε κάποιον επιχειρηματία εξίσου αποτελεσματικό με αυτήν να καλύψει το ειδικό κόστος του σχετικά με την παροχή στους συνδρομητές υπηρεσιών προσβάσεως στο δίκτυο, ένας ενδεχόμενος ανταγωνιστής εξίσου αποτελεσματικός με την προσφεύγουσα δεν θα μπορεί να εισέλθει στην αγορά των παρεχόμενων στους συνδρομητές υπηρεσιών προσβάσεως στο δίκτυο παρά μόνο ζημιωνόμενος.

- 238 Ασφαλώς, όπως υπογραμμίζει η προσφεύγουσα, οι ανταγωνιστές της προσφεύγουν κανονικά σε σταυροειδείς επιδοτήσεις, υπό την έννοια ότι αντισταθμίζουν τις ζημίες που υφίστανται στην αγορά των υπηρεσιών προσβάσεως συνδρομητών με τα κέρδη που αποκομίζουν σε άλλες αγορές, όπως οι αγορές τηλεφωνικών κλήσεων. Εντούτοις, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η προσφεύγουσα, ως κύριος του δικτύου σταθερής τηλεφωνίας, δεν χρειάζεται να προσφεύγει σε [ενδιάμεσες] υπηρεσίες [προσβάσεως στον τοπικό βρόχο] για να μπορεί να παρέχει στους συνδρομητές υπηρεσίες προσβάσεως στο δίκτυο και ότι, επομένως, σε αντίθεση με τους ανταγωνιστές της, λόγω της τιμολογιακής πολιτικής μιας επιχειρήσεως με δεσπόζουσα θέση, δεν είναι υποχρεωμένη να επιδιώκει να αντισταθμίσει τις ζημίες που υφίσταται στην αγορά των παρεχόμενων στους συνδρομητές υπηρεσιών προσβάσεως στο δίκτυο, η συμπίεση των τιμών που διαπίστωσε η προσβαλλόμενη απόφαση νοθεύει τον ανταγωνισμό όχι μόνον στην αγορά προσβάσεως των συνδρομητών στο δίκτυο, αλλά επίσης στην αγορά τηλεφωνικών κλήσεων [...]

- 239 Εξάλλου, τα χαμηλά μερίδια της αγοράς που εξασφάλισαν οι ανταγωνιστές της προσφεύγουσας στην αγορά των παρεχόμενων στους συνδρομητές υπηρεσιών προσβάσεως στο δίκτυο, μετά την απελευθέρωση της αγοράς κατόπιν της ενάρξεως της ισχύος του TKG, την 1η Αυγούστου 1996, αποτελούν ένδειξη περί των προσκομμάτων τα οποία παρενέβαλε η τιμολογιακή πολιτική της προσφεύγουσας στην ανάπτυξη του ανταγωνισμού στις αγορές αυτές. [...]

240 Επιπλέον, δεν αμφισβητείται ότι, αν ληφθούν υπόψη μόνον οι αναλογικές γραμμές, που αντιπροσώπευαν στη Γερμανία, κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, το 75 % του συνόλου των γραμμών, το μερίδιο των ανταγωνιστών της προσφεύγουσας μειώθηκε από 21 % το 1999 σε 10 % το 2002 [...]

[...]

244 [...] Εν πάση περιπτώσει, η προσφεύγουσα, που παραλείπει να παράσχει αριθμητικά στοιχεία σχετικά με την παρουσία των ανταγωνιστών σε εθνικό επίπεδο, δεν προσκομίζει κανένα αποδεικτικό στοιχείο ικανό να κλονίσει τις διαπιστώσεις που περιλαμβάνονται στις αιτιολογικές σκέψεις 180 έως 183 της προσβαλλομένης αποφάσεως, κατά τις οποίες η τιμολογιακή πολιτική της εμποδίζει πράγματι τον ανταγωνισμό στην γερμανική αγορά των παρεχόμενων στους συνδρομητές υπηρεσιών προσβάσεως στο δίκτυο.»

β) Επί του πρώτου σκέλους του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, σχετικά με την καταλληλότητα του κριτηρίου της συμπίεσεως τιμών για τη διαπίστωση καταχρήσεως κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ

ι) Επιχειρήματα των διαδίκων

¹⁴⁹ Με την πρώτη αίτωση, η αναιρεσείουσα προβάλλει ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πάσχει από ελλιπή αιτιολογία καθόσον δεν εξέτασε το προβληθέν σε πρώτο βαθμό επιχείρημά της κατά το οποίο η Επιτροπή όφειλε να μην εφαρμόσει, λόγω του

καθορισμού των τιμολογίων για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο από την RegTP, το κριτήριο της συμπίεσως των τιμών. Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται συναφώς σε διάλληλο συλλογισμό. Το Πρωτοδικείο χρησιμοποίησε, πράγματι, το επιλεγέν από την ίδια την Επιτροπή κριτήριο για τον καθορισμό των στοιχείων επί των οποίων πρέπει να στηρίζεται η εξέταση των τιμολογίων της αναιρεσείουσας. Η αντίρρηση της αναιρεσείουσας αφορούσε πάντως προγενέστερο στάδιο της αιτιολογίας, δηλαδή, το ζήτημα της καταλληλότητας, σε κάθε περίπτωση, του επιλεγέντος από την Επιτροπή κριτηρίου της συμπίεσως τιμών.

150 Με τη δεύτερη αιτιάσή της η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο εφάρμοσε το άρθρο 82 ΕΚ κατ' εσφαλμένο τρόπο στις σκέψεις 166 έως 168 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, καθόσον η ανάλυση της συμπίεσως τιμών δεν είναι ικανή να αποδείξει τον καταχρηστικό χαρακτήρα των εν λόγω τιμολογίων καθώς τα τιμολόγια χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο καθορίζονται δεσμευτικώς από την αρμόδια εθνική ρυθμιστική αρχή.

151 Η αναιρεσείουσα φρονεί ότι, σε παρόμοια περίπτωση, η καταλληλότητα του κριτηρίου της συμπίεσως τιμών εξαρτάται από το επίπεδο του τιμολογίου χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο το οποίο καθορίζεται από την αρχή στην οποία, υπό την ιδιότητα αυτή, ελλείψει περιθωρίου δράσεως της ρυθμιζόμενης επιχειρήσεως, πρέπει να αποδοθούν ευθύνες όσον αφορά την κατάχρηση. Συγκεκριμένα, αν η εθνική ρυθμιστική αρχή καθορίζει ιδιαίτερα υψηλά τιμολόγια χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο, η κατέχουσα δεσπύουσα θέση επιχείρηση η οποία υπόκειται στη ρύθμιση υποχρεούται, με τη σειρά της, να εφαρμόσει ιδιαίτερα υψηλές λιανικές τιμές για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών προκειμένου να διασφαλίσει την απαιτούμενη διαφορά μεταξύ των τιμών χονδρικής και λιανικής. Στην περίπτωση αυτή, η επιχείρηση οφείλει να επιλέξει μεταξύ δύο διαφορετικών μορφών καταχρήσεως: είτε συμπίεση του περιθωρίου τιμών είτε καταχρηστική αύξηση των τιμών. Η κατέχουσα δεσπύουσα θέση επιχείρηση δεν μπορεί επομένως να αποφύγει την καταχρηστική συμπεριφορά.

- 152 Κατά την αναιρεσείουσα, σε περιπτώσεις όπως εν προκειμένω, η κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση ενεργεί καταχρηστικώς μόνον όταν οι τιμές λιανικής της είναι καταχρηστικώς χαμηλές.
- 153 Η Επιτροπή θεωρεί ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση είναι επαρκώς αιτιολογημένη και, επιπλέον, ότι η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας είναι αβάσιμη.
- 154 Κατά τη Vodafone, ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι οι αιτιάσεις του πρώτου σκέλους του δεύτερου λόγου αναιρέσεως είναι απαράδεκτες καθόσον αποτελούν επανάληψη των προβληθέντων σε πρώτο βαθμό επιχειρημάτων και αφορούν εσφαλμένη εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών, είναι περαιτέρω αλυσιτελή τόσο από νομικής όσο και από πραγματικής απόψεως.

ii) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 155 Επιβάλλεται, προκαταρκτικώς η επισήμανση ότι, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Vodafone, το πρώτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως είναι, για τους ίδιους λόγους που εκτέθηκαν στη σκέψη 123 της παρούσας αποφάσεως, παραδεκτό καθόσον η αναιρεσείουσα, καίτοι κατ' ουσία επαναλαμβάνει την προβληθείσα ενώπιον του Πρωτοδικείου επιχειρηματολογία, προσάπτει σε αυτό ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο επιλέγοντας να χρησιμοποιήσει νομικό κριτήριο το οποίο δεν ενδείκνυται για τους σκοπούς εφαρμογής του άρθρου 82 ΕΚ και αιτιολογώντας ανεπαρκώς την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ως προς το σημείο αυτό.

156 Ως προς το βάσιμο του πρώτου σκέλους του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, διαπιστώνεται, όσον αφορά εν πρώτοις την αιτίαση περί ελλιπούς αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι εσφαλμένως η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι δεν απάντησε αιτιολογημένα, με την απόφαση αυτή, στο επιχείρημά της κατά το οποίο το κριτήριο της συμπίεσεως τιμών δεν ήταν κατάλληλο, όταν, όπως εν προκειμένω, οι τιμές χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο καθορίζονται από εθνική ρυθμιστική αρχή και, ως εκ τούτου, ότι δεν αιτιολόγησε επαρκώς κατά νόμο την καταλληλότητα της επιλογής εκ μέρους της Επιτροπής του κριτηρίου της συμπίεσεως τιμών για τη διαπίστωση καταχρήσεως κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ.

157 Συναφώς υπενθυμίζεται ότι το Πρωτοδικείο, στις σκέψεις 166 έως 168 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, επισήμανε ότι η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση, αφενός, απέδειξε μόνο την ύπαρξη του περιθωρίου δράσεως της αναιρεσείουσας για τροποποίηση των τιμών της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών και, αφετέρου, διαπίστωσε ότι ο καταχρηστικός χαρακτήρας της συμπεριφοράς της τελευταίας, ο οποίος συνίστατο σε συμπίεση των τιμών των τουλάχιστον εξίσου αποτελεσματικών ανταγωνιστών της συνδεόταν με τον μη δίκαιο χαρακτήρα της διαφοράς μεταξύ των τιμών της χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο και των εν λόγω τιμών λιανικής, κατά τρόπο ώστε η Επιτροπή να μην υποχρεούται να αποδείξει τον καταχρηστικό χαρακτήρα τους. Εξάλλου, στις σκέψεις 183 έως 213 της αποφάσεως αυτής, το Πρωτοδικείο εξήγησε τους λόγους για τους οποίους οι προβληθείσες από τη νυν αναιρεσείουσα αιτιάσεις κατά της επιλεγείσας από την Επιτροπή μεθόδου υπολογισμού της εν λόγω συμπίεσεως τιμών έπρεπε να απορριφθούν.

158 Διαπιστώνεται ότι με τον τρόπο αυτό το Πρωτοδικείο εμμέσως πλην σαφώς επισήμανε τους λόγους για τους οποίους η φερόμενη ρύθμιση των τιμών χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές δεν είναι εν προκειμένω σε θέση να αποκλείσει τον χαρακτηρισμό των τιμολογιακών πρακτικών της αναιρεσείουσας ως καταχρηστικών κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ.

- 159 Προκύπτει, συγκεκριμένα, από τις τελευταίες αυτές διαπιστώσεις στις σκέψεις 166 έως 168 και 183 έως 213 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, κατά την άποψή του, ούτε το ύψος των τιμών χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο οι οποίες, όπως επισημάνθηκε στις σκέψεις 48 και 49 της παρούσας αποφάσεως, δεν μπορούν να τύχουν αμφισβητήσεως στο πλαίσιο της εξεταζόμενης αιτήσεως αναιρέσεως, ούτε το ύψος των τιμών λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών έρχεται σε αντίθεση με το άρθρο 82 ΕΚ, αλλά η διαφορά μεταξύ αυτών.
- 160 Κατά την παρατεθείσα στις σκέψεις 135 και 136 της παρούσας αποφάσεως νομολογία, η αναιρεσείουσα ήταν επομένως σε θέση να γνωρίζει, από την ανάγνωση των εν λόγω αποσπασμάτων της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τους λόγους για τους οποίους η φερόμενη ρύθμιση των τιμών χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές δεν επηρέαζε, κατά το Πρωτοδικείο, την εφαρμογή εν προκειμένω του άρθρου 82 ΕΚ επί των τιμολογιακών πρακτικών της.
- 161 Εκ τούτων προκύπτει ότι οι σκέψεις 166 έως 168 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως σε συνδυασμό με τις σκέψεις 183 έως 213 της εν λόγω αποφάσεως αιτιολογούν επαρκώς τους λόγους για τους οποίους το Πρωτοδικείο έκρινε ότι, παρά τον καθορισμό των τιμών χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές, η επιλογή εκ μέρους της Επιτροπής του κριτηρίου της συμπίεσεως τιμών ήταν κατάλληλη ώστε να διαπιστωθεί ότι οι τιμολογιακές πρακτικές της αναιρεσείουσας ήταν καταχρηστικές κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ.
- 162 Επομένως, η αιτίαση περί ελλιπούς αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

- 163 Δεύτερον, όσον αφορά την αιτίαση περί του εσφαλμένου χαρακτήρα της συμπίεσεως τιμών προκειμένου για τη διαπίστωση καταχρήσεως κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ, υπενθυμίζεται ότι, όπως κατ' αρχάς επισημάνθηκε στις σκέψεις 31 και 32 της παρούσας αποφάσεως, η αναιρεσείουσα δεν αμφισβητεί με την αιτίαση αυτή ότι η τιμολογιακή πρακτική επιχειρήσεως που κατέχει δεσπόζουσα θέση η οποία καταλήγει σε συμπίεση των τιμών των τουλάχιστον εξίσου αποτελεσματικών ανταγωνιστών της είναι ικανή, κατ' αρχήν, να συνιστά καταχρηστική πρακτική κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ. Με την εν λόγω αιτίαση, υποστηρίζει αντιθέτως ότι σε περιστάσεις όπως εν προκειμένω, όταν οι τιμές της χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο καθορίζονται από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές, το κριτήριο της συμπίεσεως των τιμών που υποστηρίζει η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν είναι κατάλληλο για να διαπιστωθεί ότι οι τιμολογιακές της πρακτικές είναι καταχρηστικές κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ.
- 164 Βεβαίως, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 38 έως 43 της παρούσας αποφάσεως, η υπό εξέταση αναίρεση, πρέπει να γίνει λαμβανομένης υπόψη της παραδοχής, στην οποία στηρίχθηκε το Πρωτοδικείο στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση όπως επίσης και η Επιτροπή στην προσβαλλόμενη απόφαση, ότι η αναιρεσείουσα δεν διέθετε περιθώριο τροποποιήσεως των εν λόγω τιμών χονδρικής.
- 165 Κατόπιν τούτων, προκειμένου να αποδείξει την ακαταλληλότητα του κριτηρίου της συμπίεσεως τιμών, η αναιρεσείουσα δεν μπορούσε στο πλαίσιο της υπό εξέταση αιτιάσεως να στηριχθεί στην προκειμένη ότι οι τιμές χονδρικής των ενδιάμεσων υπηρεσιών προσβάσεως στον τοπικό βρόχο καθορίζονται από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές σε υπερβολικό ύψος. Συγκεκριμένα, ακόμη και αν γίνει δεκτό, όπως υποστήριξε η αναιρεσείουσα κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι οι καταγγελίες των ανταγωνιστών της που κατέληξαν στην έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως στηρίζονταν στο γεγονός αυτό, μία τέτοια παραδοχή, όπως ήδη εκτέθηκε στις σκέψεις 48 και 49 της παρούσας αποφάσεως, πρέπει να θεωρηθεί ότι υπερβαίνει τα όρια της εξεταζόμενης αιτήσεως αναιρέσεως.

- 166 Συνεπώς, δεν απαιτείται να εξετασθεί η αιτίαση της αναιρεσεύουσας κατά την οποία ο εσφαλμένος χαρακτήρας του κριτηρίου της συμπίεσεως τιμών απορρέει από το γεγονός ότι, προκειμένου να αποφύγει την προσαπτόμενη κατάχρηση, δεν είχε εν προκειμένω άλλη επιλογή δεδομένου του καθορισθέντος από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές υπερβολικού ύψους των τιμών της χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο, παρά να αυξήσει υπερβολικά κατά τρόπο καταχρηστικό τις τιμές της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών, καθώς αυτή η αιτίαση στηρίζεται σε υποθετική προκείμενη η οποία εκφεύγει του ελέγχου του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της εν λόγω αιτήσεως αναιρέσεως.
- 167 Εξάλλου, στο μέτρο που η αναιρεσεύουσα υποστηρίζει ότι η καταλληλότητα του κριτηρίου της συμπίεσεως τιμών εξαρτάται από το καθοριζόμενο από την εθνική ρυθμιστική αρχή ύψος των τιμών χονδρικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο, επισημαίνεται ότι, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 166 έως 168 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ο καταχρηστικός χαρακτήρας, υπό την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ, της τιμολογιακής πολιτικής της αναιρεσεύουσας, η οποία αποτέλεσε το αντικείμενο της συγκεκριμένης αποφάσεως, απορρέει από τον μη δίκαιο χαρακτήρα της διαφοράς μεταξύ των επίμαχων τιμών χονδρικής και των τιμών της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών, η οποία καταλήγει σε συμπίεση των τιμών των κατ' ελάχιστον εξίσου αποτελεσματικών ανταγωνιστών της. Όπως διευκρίνισε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 223 της εν λόγω αποφάσεως, χωρίς τούτο να αμφισβητηθεί στο πλαίσιο της εξεταζόμενης αιτήσεως αναιρέσεως, ο μη δίκαιος χαρακτήρας κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ της τιμολογιακής πρακτικής της αναιρεσεύουσας συνδέεται επομένως ακριβώς με την ύπαρξη της συμπίεσεως τιμών και όχι με τη συγκεκριμένη διαφορά μεταξύ των τιμών χονδρικής και λιανικής.
- 168 Συνεπώς, το ύψος των τιμών χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο είναι αδιάφορο για την αμφισβήτηση του βασίμου των διαπιστώσεων του Πρωτοδικείου ως προς την εφαρμογή του άρθρου 82 ΕΚ σε σχέση με τις επίμαχες τιμολογιακές πρακτικές.
- 169 Αντιθέτως, για την έρευνα του βασίμου της υπό εξέταση αιτιάσεως, επιβάλλεται να εξετασθεί αν ορθώς το Πρωτοδικείο, μεταξύ άλλων, στις σκέψεις 166 και 168 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, έκρινε ότι, ακόμη κι αν υποθεθεί ότι η αναιρεσεύουσα

δεν διέθετε περιθώριο δράσεως για την τροποποίηση των τιμών της χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο, οι τιμολογιακές πρακτικές της μπορούσαν πάντως να χαρακτηρισθούν ως καταχρηστικές κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ καθώς, ανεξαρτήτως του αν αυτές οι τιμές χονδρικής και οι τιμές λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών ήταν καθαυτές καταχρηστικές, η διαφορά μεταξύ τους έχει χαρακτήρα μη δίκαιο, ήτοι, κατά την εν λόγω απόφαση, όταν η διαφορά αυτή είναι αρνητική ή ανεπαρκής για την κάλυψη του ειδικού κόστους των προϊόντων της αναιρεσείουσας για την παροχή των δικών της υπηρεσιών, κατά τρόπο ώστε να μην επιτρέπει στους εξίσου αποτελεσματικούς της ανταγωνιστές να την ανταγωνιστούν στην παροχή των υπηρεσιών προσβάσεως των συνδρομητών.

¹⁷⁰ Συναφώς υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 82 ΕΚ αποτελεί έκφραση του γενικού σκοπού της εξασφάλισης ανόθευτου ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά, στην επίτευξη του οποίου πρέπει να κατατείνει, όπως επιτάσσει η δράση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ήτοι την εγκαθίδρυση καθεστώτος που να εξασφαλίζει ανόθευτο ανταγωνισμό εντός της κοινής αγοράς. Επομένως, δεσπόζουσα θέση, κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ, κατέχει μια επιχείρηση που, λόγω της οικονομικής ισχύος της, μπορεί να κωλύει τη διατήρηση συνθηκών αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην οικεία αγορά και να υιοθετεί ανεξάρτητη συμπεριφορά έναντι των ανταγωνιστών της, των πελατών της και, τελικά, των καταναλωτών (βλ. αποφάσεις της 13ης Φεβρουαρίου 1979, 85/76, Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/II, σ. 215, σκέψη 38 και της 2ας Απριλίου 2009, C-202/07 P, France Télécom κατά Επιτροπής, Συλλογή 2009, σ. I-2369, σκέψη 103).

¹⁷¹ Εν προκειμένω υπενθυμίζεται ότι, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 50 έως 52 της παρούσας αποφάσεως, η αναιρεσείουσα δεν αμφισβητεί ότι κατέχει δεσπόζουσα θέση στο σύνολο των οικείων αγορών υπηρεσιών, ήτοι τόσο στην αγορά χονδρικής των ενδιάμεσων υπηρεσιών προσβάσεως στον τοπικό βρόχο όσο και στην αγορά λιανικής των υπηρεσιών προσβάσεως των συνδρομητών.

- 172 Όσον αφορά τον καταχρηστικό χαρακτήρα της τιμολογιακής πρακτικής της αναιρεσείουσας, επισημαίνεται ότι το άρθρο 82, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο α', ΕΚ απαγορεύει ρητώς την άμεση ή έμμεση επιβολή εκ μέρους της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως μη δικαίων τιμών.
- 173 Εξάλλου, η απαρίθμηση των καταχρηστικών πρακτικών που περιλαμβάνονται στο άρθρο 82 ΕΚ δεν είναι περιοριστική, οπότε οι πρακτικές που αναφέρονται σ' αυτό αποτελούν παραδείγματα μόνον καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως δεσπόζουσας θέσεως. Πράγματι, η περιλαμβανόμενη στην εν λόγω διάταξη απαρίθμηση των καταχρηστικών πρακτικών δεν εξαντλεί τους τρόπους καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως δεσπόζουσας θέσεως που απαγορεύονται από τη Συνθήκη (βλ. απόφαση *British Airways κατά Επιτροπής*, προπαρατεθείσα, σκέψη 57 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 174 Συναφώς υπενθυμίζεται ότι, η επιβαλλόμενη απαγόρευση της καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως στην αγορά, κατά το μέτρο που μπορεί να επηρεαστεί το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, το άρθρο 82 ΕΚ καλύπτει κάθε συμπεριφορά επιχειρήσεως που μπορεί να επηρεάσει τη δομή μιας αγοράς όπου, ακριβώς λόγω της παρουσίας της προαναφερθείσας επιχειρήσεως, ο ανταγωνισμός είναι ήδη εξασθενημένος και που έχει ως αποτέλεσμα να κωλύεται η διατήρηση του υφισταμένου στην αγορά ανταγωνισμού ή η ανάπτυξή του, λόγω της χρησιμοποίησεως διαφορετικών μέσων από εκείνα που διέπουν τον κανονικό ανταγωνισμό μεταξύ των προσφερομένων από τους επιχειρηματίες προϊόντων ή υπηρεσιών (βλ. συναφώς προπαρατεθείσες αποφάσεις *Hoffman-La Roche κατά Επιτροπής*, σκέψη 91, και *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin κατά Επιτροπής*, σκέψη 70, απόφαση της 3ης Ιουλίου 1991, C-62/86, AKZO κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-3359, σκέψη 69· *British Airways κατά Επιτροπής*, προπαρατεθείσα, σκέψη 66, και *France Télécom κατά Επιτροπής*, προπαρατεθείσα, σκέψη 104).
- 175 Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, για να καθοριστεί αν η κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση εκμεταλλεύθηκε καταχρηστικώς την εν λόγω θέση εφαρμόζοντας την τιμολογιακή της πολιτική, πρέπει να εκτιμάται το σύνολο των περιστάσεων και να εξετάζεται αν η πολιτική αυτή αποβλέπει στην αφαίρεση ή στον περιορισμό της δυνατότητας επιλογής του αγοραστή όσον αφορά τις πηγές εφοδιασμού του, στην

παρεμπόδιση της εισόδου στην αγορά των ανταγωνιστών, στην εφαρμογή σε εμπορικώς συναλλασσόμενους άνισων όρων για ισοδύναμες παροχές με αποτέλεσμα να περιέρχονται σε μειονεκτική θέση κατά τον ανταγωνισμό ή στην ενίσχυση της δεσπόζουσας θέσεως νοθεύοντας τον ανταγωνισμό (βλ. συναφώς, προπαρατεθείσες αποφάσεις *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin* κατά Επιτροπής, σκέψη 73, και *British Airways* κατά Επιτροπής, σκέψη 67).

- 176 Δεδομένου ότι στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 82 ΕΚ δεν εμπίπτει μόνον η πρακτική που ζημιώνει ευθέως τους καταναλωτές, αλλά και η πρακτική που ζημιώνει τους καταναλωτές πλήττοντας τον πραγματικό ανταγωνισμό, η κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση υπέχει, όπως ήδη υπομνήσθηκε στη σκέψη 83 της παρούσας αποφάσεως, ειδική ευθύνη να μη θίγει με τη συμπεριφορά της τον αποτελεσματικό και ανόθευτο ανταγωνισμό εντός της κοινής αγοράς (βλ. συναφώς, απόφαση *France Télécom* κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 105 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 177 Συνεπώς, το άρθρο 82 ΕΚ απαγορεύει, μεταξύ άλλων, σε κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση να προβαίνει σε τιμολογιακές πρακτικές οι οποίες αναπτύσσουν αποτελέσματα αποκλεισμού για τους εξίσου αποτελεσματικούς ανταγωνιστές της, υφιστάμενους ή μελλοντικούς, ήτοι πρακτικές οι οποίες καθιστούν δυσχερέστερη, ή ακόμα και αδύνατη, την πρόσβαση των ανταγωνιστών στην αγορά, όπως επίσης και οι οποίες καθιστούν δυσχερέστερη, ή ακόμα και αδύνατη, για τους αντισυμβαλλομένους της, την επιλογή μεταξύ περισσότερων πηγών εφοδιασμού ή εμπορικών εταιρών, ενισχύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη δεσπόζουσα θέση της καταφεύγοντας σε μέσα άλλα από εκείνα που εντάσσονται στο πλαίσιο υγιούς ανταγωνισμού. Υπό την προοπτική αυτή, κάθε ανταγωνισμός μέσω των τιμών δεν μπορεί, επομένως, να θεωρηθεί θεμιτός (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσες αποφάσεις *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin* κατά Επιτροπής σκέψη 73· *AKZO* κατά Επιτροπής, σκέψη 70, και *British Airways* κατά Επιτροπής, σκέψη 68).
- 178 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η αναιρεσείουσα δεν αμφισβητεί ότι, ακόμη κι αν υποθεθεί ότι δεν διαθέτει περιθώριο δράσεως για τροποποίηση των τιμών της χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο, η

διαφορά μεταξύ αυτών και των τιμών της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών είναι σε θέση να αναπτύξει αποτέλεσμα αποκλεισμού για τους εξίσου αποτελεσματικούς ανταγωνιστές της, υφιστάμενους ή μελλοντικούς, καθόσον η πρόσβαση αυτών στις οικείες αγορές υπηρεσιών έχει, κατ' ελάχιστον, καταστεί δυσχερέστερη λόγω της συμπίεσεως των τιμών που μπορεί να προκαλέσει τέτοιου είδους διαφορά μεταξύ τους.

- 179 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η αναιρεσείουσα ισχυρίστηκε όμως ότι το κριτήριο που χρησιμοποιήθηκε στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση για τη διαπίστωση καταχρήσεως κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ την υποχρέωνε, υπό τις προκειμένες περιστάσεις, δεδομένης της ρυθμίσεως των τιμών της χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο από τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές, να αυξήσει τις τιμές της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών εις βάρος των δικών της συνδρομητών.
- 180 Βεβαίως, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 175 έως 177 της παρούσας αποφάσεως, το άρθρο 82 ΕΚ αποβλέπει, ειδικότερα, στην προστασία του καταναλωτή μέσω του ανόθευτου ανταγωνισμού (βλ. απόφαση της 16ης Σεπτεμβρίου 2008, C-468/06 έως C-478/06, Σωτ. Λέλος και Σία κ.λπ., Συλλογή 2008, σ. I-7139, σκέψη 68).
- 181 Πάντως, απλώς το γεγονός ότι η αναιρεσείουσα υποχρεώθηκε να αυξήσει τις τιμές της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών ώστε να αποφύγει τη συμπίεση των τιμών των τουλάχιστον εξίσου αποτελεσματικών ανταγωνιστών της ουδόλως είναι ικανό να αποκλείσει την καταλληλότητα του κριτηρίου που χρησιμοποιήθηκε εν προκειμένω από το Πρωτοδικείο για τη διαπίστωση καταχρήσεως κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ.
- 182 Πράγματι, η εν λόγω συμπίεση των τιμών, μέσω της περαιτέρω αποδυναμώσεως του ανταγωνισμού στην αγορά, συγκεκριμένα στην αγορά των υπηρεσιών προσβάσεως των συνδρομητών, ο οποίος είναι ήδη εξασθενημένος ακριβώς λόγω της παρουσίας

της αναιρεσείουσας, και της ενισχύσεως κατά τον τρόπο αυτό της δεσπόζουσας θέσεως που αυτή κατέχει στην εν λόγω αγορά, έχει επίσης ως συνέπεια ότι οι καταναλωτές υφίστανται ζημία εξαιτίας του περιορισμού των επιλογών τους και, ως εκ τούτου, της προοπτικής μειώσεως, περισσότερο μακροπρόθεσμα, των τιμών λιανικής λόγω του ανταγωνισμού εκ μέρους των τουλάχιστον εξίσου αποτελεσματικών ανταγωνιστών στην εν λόγω αγορά (βλ., συναφώς, απόφαση France Télécom κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 112).

183 Υπό τις συνθήκες αυτές, όπως υπομνήσθηκε στις σκέψεις 77 έως 86 της παρούσας αποφάσεως, στο μέτρο που η αναιρεσείουσα διαθέτει περιθώριο δράσεως για τη μείωση ή την εξάλειψη αυτής της συμπίεσεως τιμών μέσω της αυξήσεως των τιμών της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών, ορθώς το Πρωτοδικείο έκρινε, στις σκέψεις 166 έως 168 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι αυτή η συμπίεση τιμών, ενόψει του αποτελέσματος αποκλεισμού που είναι δυνατό να δημιουργήσει για τους τουλάχιστον εξίσου αποτελεσματικούς με την αναιρεσείουσα ανταγωνιστές, είναι δυνατό, καθαυτή, να συνιστά κατάχρηση κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ. Το Πρωτοδικείο, επομένως, ουδόλως όφειλε να αποδείξει περαιτέρω ότι οι τιμές χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο ή οι τιμές λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών ήταν καθαυτές καταχρηστικές λόγω, αναλόγως της περιπτώσεως, του υπερβολικού ή επιθετικού χαρακτήρα τους.

184 Συνεπάγεται ότι η αιτίαση της αναιρεσείουσας η οποία αφορά τον εσφαλμένο χαρακτήρα του κριτηρίου στο οποίο στηρίχθηκε το Πρωτοδικείο για τη διαπίστωση καταχρήσεως κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτη και εν μέρει αβάσιμη.

185 Επομένως, το πρώτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

γ) Επί του δευτέρου σκέλους του δευτέρου λόγου αναιρέσεως σχετικά με την επάρκεια της μεθόδου υπολογισμού της συμπίεσεως των τιμών

¹⁸⁶ Η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι, στο πλαίσιο της αναλύσεώς της σχετικά με τη μέθοδο που χρησιμοποίησε η Επιτροπή για να υπολογίσει τη συμπίεση τιμών, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πάσχει από πλείστα νομικά σφάλματα καθόσον το Πρωτοδικείο στηρίχθηκε, όσον αφορά διάφορες κεντρικές πτυχές του ζητήματος, σε μη συμβατά με το άρθρο 82 ΕΚ κριτήρια. Η αναιρεσείουσα προβάλλει συναφώς δύο αιτιάσεις οι οποίες αφορούν, αφενός, εσφαλμένη εφαρμογή του κριτηρίου του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή και, αφετέρου, πλάνη περί το δίκαιο καθόσον οι υπηρεσίες τηλεφωνικών κλήσεων και οι λοιπές τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες δεν λήφθηκαν υπόψη για τον υπολογισμό της συμπίεσεως τιμών.

ι) Επί της αιτιάσεως περί εσφαλμένης εφαρμογής του κριτηρίου του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή

— Επιχειρήματα των διαδίκων

¹⁸⁷ Η αναιρεσείουσα ισχυρίζεται ότι το Πρωτοδικείο, δεδομένου ότι παρέλειψε να λάβει υπόψη το γεγονός ότι η αναιρεσείουσα, ως επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση, δεν υπόκειται στις ίδιες ρυθμιστικές συνθήκες με τους ανταγωνιστές της και ότι, για πραγματικούς λόγους, η ανταγωνιστική της κατάσταση διαφέρει από αυτή των ανταγωνιστών της, εφήρμοσε κατ' εσφαλμένο τρόπο στα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υποθέσεως το κριτήριο του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή, όσον αφορά τα τιμολόγια και το κόστος της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως.

- 188 Κατά την αναιρεσείουσα, αντιθέτως προς την κρίση του Πρωτοδικείου στη σκέψη 188 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, καθοριστική για την εκτίμηση μίας συμπεριφοράς υπό το πρίσμα του άρθρου 82 ΕΚ δεν είναι η κατάσταση της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως, αλλά η κατάσταση των ανταγωνιστών της και η δυνατότητά τους να ανταγωνισθούν την εν λόγω επιχείρηση σε επίπεδο παροχών, δεδομένων των ειδικών συνθηκών του ανταγωνισμού στην οικεία αγορά.
- 189 Συναφώς, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι η κατάσταση της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως μπορεί πράγματι να αποτελεί αξιόπιστη ένδειξη όταν οι ιστορικές, πραγματικές και νομικές συνθήκες ανταγωνισμού στην αγορά είναι όμοιες και για την κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση και για τους ανταγωνιστές της, οπότε στην περίπτωση αυτή το κριτήριο του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή θα μπορούσε να αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο διότι μειώνει την προώθηση των μη αποδοτικών ανταγωνιστών και αυξάνει την ασφάλεια δικαίου για τις κατέχουσες δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεις. Πάντως, δεν ισχύει το ίδιο όταν οι ανταγωνιστές υπόκεινται σε διαφορετικές πραγματικές ή νομικές συνθήκες. Σε αυτήν την περίπτωση είναι σκόπιμη η προσαρμογή του κριτηρίου του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή.
- 190 Εν προκειμένω, όμως, η αναιρεσείουσα επισημαίνει ότι υπεχρεούτο να αναλάβει όλους τους συνδρομητές, ανεξαρτήτως της οικονομικής τους ελκυστικότητας. Επίσης, από νομικής απόψεως, υπεχρεούτο να προσφέρει στους πελάτες της την υπηρεσία (προ)επιλογής παρέχοντος υπηρεσίες μέσω προεπιλογής, δηλαδή επιλογής σταθερού παρέχοντος υπηρεσίες, ή υπηρεσιών «call-by-call», δηλαδή επιλογής παρέχοντος υπηρεσίες κατά περίπτωση. Οι ανταγωνιστές της δεν έφεραν τέτοιες υποχρεώσεις και απέκλειαν, εν γένει, την (προ)επιλογή του παρέχοντος υπηρεσίες εμπορευόμενοι κατ' αυτόν τον τρόπο τις συνδέσεις και τις επικοινωνίες ως ενιαίο προϊόν.
- 191 Η αναιρεσείουσα εκτιμά ότι, λόγω των ιδιαιτεροτήτων της υποθέσεως, το κριτήριο του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή θα έπρεπε να τροποποιηθεί. Μολονότι μπορούσαν, για τον προσδιορισμό του κόστους και των εσόδων κατά μέσο όρο των ανταγωνιστών της, να ληφθούν υπόψη τα τιμολόγια χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο και τα πραγματικά τιμολόγια λιανικής

για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών, όπως επίσης και το ειδικό κόστος των προϊόντων της αναιρεσείουσας, δεν ήταν αντιθέτως δικαιολογημένο να ληφθεί υπόψη η δομή της πελατείας αυτής. Περαιτέρω, ήταν αναγκαίο να ενσωματωθούν στην ανάλυση της συμπίεσεως τιμών οι τηλεπικοινωνίες όπως επίσης και οι λοιπές υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών.

- ¹⁹² Κατά την αναιρεσείουσα, η αρχή της ασφάλειας δικαίου δεν επιβάλλει να παραγνωρίζονται οι πρόδηλες ανωμαλίες από απόψεως δομής της πελατείας αυτής ή οι διαφορές μεταξύ των ρυθμιστικών συνθηκών υπό τις οποίες η κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση και οι ανταγωνιστές της ασκούν τις δραστηριότητές τους.
- ¹⁹³ Η Επιτροπή τονίζει ότι η αναιρεσείουσα δεν μπορεί να υπερασπίζεται τη θέση της δηλώνοντας ότι δεν ήταν εξίσου αποτελεσματική με τους ανταγωνιστές της καθόσον το δίκαιο ανταγωνισμού δεν προστατεύει τις μη αποτελεσματικές επιχειρήσεις. Επομένως, η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας είναι αβάσιμη.
- ¹⁹⁴ Η Vodafone υποστηρίζει ότι η υπό εξέταση αιτίαση είναι απαράδεκτη. Η αναιρεσείουσα επαναλαμβάνει κατ' ουσία την επιχειρηματολογία που πρόεβαλε ενώπιον του Πρωτοδικείου και κατά την ενώπιον της Επιτροπής διαδικασία. Επιπλέον, προβάλλει κυρίως αιτιάσεις οι οποίες δεν υπόκεινται στον έλεγχο του Δικαστηρίου. Σε κάθε περίπτωση, το κριτήριο του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή συνιστά το κατάλληλο κριτήριο για την εξακρίβωση αν μία συμπεριφορά μπορεί να καταλήξει σε αποτελέσματα αποκλεισμού από την αγορά. Τα επιχειρήματα της αναιρεσείουσας είναι επομένως αβάσιμα.

— Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- ¹⁹⁵ Πρέπει προκαταρκτικώς να επισημανθεί ότι, αντιθέτως προς όσα προβάλλει η Vodafone, η εξεταζόμενη αιτίαση, καίτοι επαναλαμβάνει την προβληθείσα σε πρώτο βαθμό επιχειρηματολογία, είναι παραδεκτή διότι, σύμφωνα με την παρατεθείσα στη σκέψη 25 της παρούσας αποφάσεως νομολογία, προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι, προσφεύγοντας στο κριτήριο του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή καίτοι η αναιρεσείουσα δεν υπόκειται στις ίδιες νομικές και πραγματικές συνθήκες με τους ανταγωνιστές της, χρησιμοποίησε εσφαλμένο νομικό κριτήριο για τους σκοπούς εφαρμογής του άρθρου 82 ΕΚ στις επίμαχες τιμολογιακές πρακτικές και, ως εκ τούτου, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο ως προς το σημείο αυτό.
- ¹⁹⁶ Ως προς το βάσιμο της εν λόγω αιτιάσεως, επιβάλλεται να υπομνησθεί ότι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 186 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, καθώς και από τις σκέψεις 4 και 12 της παρούσας αποφάσεως, το κριτήριο του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή που χρησιμοποίησε το Πρωτοδικείο στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση συνίσταται στην εξέταση αν οι τιμολογιακές πρακτικές επιχειρήσεως κατέχουσας δεσπόζουσα θέση ενέχουν τον κίνδυνο να αποκλείσουν από την αγορά έναν εξίσου αποδοτικό με την εν λόγω επιχείρηση οικονομικό παράγοντα βάσει αποκλειστικώς των τιμολογίων και του κόστους της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως και όχι βάσει της ειδικής καταστάσεως των υφιστάμενων ή εν δυνάμει ανταγωνιστών της.
- ¹⁹⁷ Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τη σκέψη 169 της παρούσας αποφάσεως, το κόστος της αναιρεσείουσας λήφθηκε υπόψη από το Πρωτοδικείο για τη διαπίστωση του καταχρηστικού χαρακτήρα των τιμολογιακών πρακτικών της, καθώς η διαφορά μεταξύ των τιμών της χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο και των τιμών της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών ήταν θετική. Σε αυτήν την περίπτωση, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι οι εν λόγω τιμολογιακές πρακτικές μπορούσαν ορθώς να θεωρηθούν από την Επιτροπή ως μη δίκαιες κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ, διότι η εν λόγω διαφορά δεν μπορούσε να καλύψει το ειδικό κόστος των προϊόντων της αναιρεσείουσας για την παροχή των δικών της υπηρεσιών.

- 198 Συναφώς υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι, προκειμένου να εκτιμηθεί αν η τιμολογιακή πρακτική της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως δύναται να αποκλείσει ανταγωνιστή κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ, πρέπει να χρησιμοποιούνται κριτήρια σχετικά με το κόστος και τη στρατηγική της ίδιας της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις ΑΚΖΟ κατά Επιτροπής, σκέψη 74, και France Télécom κατά Επιτροπής, σκέψη 108).
- 199 Το Δικαστήριο συναφώς επισήμανε, μεταξύ άλλων, ότι μία κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση δεν επιτρέπεται να αποκλείει από την αγορά επιχειρήσεις οι οποίες ενδεχομένως είναι εξίσου αποτελεσματικές με αυτήν, αλλά λόγω των πλέον περιορισμένων οικονομικών δυνατοτήτων τους, δεν μπορούν να αντισταθούν στον ανταγωνισμό που τους επιβάλλεται (βλ. απόφαση ΑΚΖΟ κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 72).
- 200 Εν προκειμένω, καθώς ο καταχρηστικός χαρακτήρας των επίμαχων στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση τιμολογιακών πρακτικών απορρέει επίσης, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 178 και 183 της παρούσας αποφάσεως, από το αποτέλεσμα τους αποκλεισμού των ανταγωνιστών της αναιρεσείουσας, το Πρωτοδικείο χωρίς να υποπέσει σε πλάνη περί το δίκαιο έκρινε στη σκέψη 193 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι η Επιτροπή ορθώς στήριξε την ανάλυσή της σχετικά με τον καταχρηστικό χαρακτήρα των τιμολογιακών πρακτικών της αναιρεσείουσας αποκλειστικώς στα τιμολόγια και το κόστος αυτής.
- 201 Συγκεκριμένα, όπως κατ' ουσία διαπίστωσε το Πρωτοδικείο στις σκέψεις 187 και 194 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, καθώς με το κριτήριο αυτό ήταν δυνατό να εξακριβωθεί αν η ίδια η αναιρεσείουσα ήταν σε θέση να προτείνει τις δικές της υπηρεσίες λιανικής στους συνδρομητές χωρίς να υφίσταται ζημία σε περίπτωση που θα υπεχρεούτο να καταβάλλει τις δικές της τιμές χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο, ήταν δυνατό να διαπιστωθεί επίσης αν οι τιμολογιακές πρακτικές της αναιρεσείουσας οδηγούσαν σε αποτέλεσμα αποκλεισμού των ανταγωνιστών της μέσω της συμπίεσεως των τιμών τους.
- 202 Η προσέγγιση αυτή δικαιολογείται μάλιστα ακόμη περισσότερο, όπως επισήμανε κατ' ουσία το Πρωτοδικείο στη σκέψη 192 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, διότι είναι επίσης σύμφωνη με τη γενική αρχή της ασφάλειας δικαίου καθόσον η

συνεκτίμηση του κόστους της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως επιτρέπει σε αυτήν, ενόψει της ιδιαίτερης υποχρεώσεως που υπέχει κατά το άρθρο 82 ΕΚ, να εκτιμήσει τη νομιμότητα των δικών της συμπεριφορών. Συγκεκριμένα, καίτοι επιχείρηση η οποία κατέχει δεσπόζουσα θέση γνωρίζει το δικό της κόστος και τα δικά της τιμολόγια, δεν γνωρίζει κατ' αρχήν το αντίστοιχο κόστος και τιμολόγια των ανταγωνιστών της.

- 203 Οι διαπιστώσεις αυτές δεν αναιρούνται εκ του υποστηριζόμενου από την αναιρεσείουσα γεγονότος ότι οι ανταγωνιστές της υπόκεινται σε λιγότερο δεσμευτικές νομικές και πραγματικές συνθήκες ως προς την παροχή των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών τους στους συνδρομητές. Συγκεκριμένα, το γεγονός αυτό, εφόσον υποτεθεί ότι ισχύει, δεν μπορεί να επηρεάσει ούτε το γεγονός ότι μία κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση, όπως η αναιρεσείουσα, δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει τιμολογιακές πρακτικές που ενδέχεται να αποκλείουν από την οικεία αγορά ανταγωνιστές τουλάχιστον εξίσου αποτελεσματικούς ούτε το γεγονός ότι μία τέτοια επιχείρηση πρέπει, λαμβανομένης υπόψη της ιδιαίτερης ευθύνης που υπέχει κατά το άρθρο 82 ΕΚ, να είναι σε θέση να μπορεί να εκτιμά η ίδια αν οι δικές της τιμολογιακές πρακτικές είναι σύμφωνες με την εν λόγω διάταξη.
- 204 Επομένως, επιβάλλεται η απόρριψη της αιτιάσεως της αναιρεσείουσας που αφορά εσφαλμένη ερμηνεία του κριτηρίου του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή.

ii) Επί της αιτιάσεως που αφορά πλάνη περί το δίκαιο κατά το ότι οι υπηρεσίες τηλεφωνικών κλήσεων και οι λοιπές τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες δεν λήφθηκαν υπόψη για τον υπολογισμό της συμπίεσεως τιμών

— Επιχειρήματα των διαδίκων

- 205 Με την υπό εξέταση αίτηση η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο μη λαμβάνοντας υπόψη, στο πλαίσιο της αναλύσεως

της επίμαχης τιμολογιακής πρακτικής, πέραν των υπηρεσιών προσβάσεως των συνδρομητών, τις υπηρεσίες τηλεφωνικών κλήσεων και τις λοιπές τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες που παρέχονται σε αυτούς. Η μέθοδος αυτή δεν είναι συμβατή ούτε από απόψεως οικονομικής επιστήμης ούτε από απόψεως διοικητικής πρακτικής στην Ευρώπη και στις Ηνωμένες Πολιτείες. Επίσης, έρχεται σε αντίθεση με την πραγματικότητα της αγοράς δεδομένου ότι ούτε οι συνδρομητές κατά την επιλογή τηλεπικοινωνιακού φορέα ούτε οι τηλεπικοινωνιακοί φορείς κατά τη διαμόρφωση της προσφοράς τους εξετάζουν τις συνδέσεις κατά μεμονωμένο τρόπο.

²⁰⁶ Πρώτον, η αναιρεσείουσα ισχυρίζεται συναφώς ότι, από οικονομικής απόψεως, η ανάλυση της συμπίεσης τιμών δεν είναι ενδεικτική της παρακώλυσης του ανταγωνισμού παρά μόνον αν λαμβάνει υπόψη το σύνολο των εσόδων και του κόστους που συνδέεται με την παροχή των ενδιάμεσων υπηρεσιών. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση των επιχειρήσεων που προσφέρουν περισσότερα προϊόντα και προσφέρουν ενδιάμεσες υπηρεσίες οι οποίες δύναται να χρησιμοποιηθούν για διαφορετικές υπηρεσίες συνδρομητών, πρόσφορη είναι η ανάλυση της συμπίεσης των τιμών με βάση διάφορα επίπεδα συγκεντρώσεως. Εν προκειμένω, η ανάλυση της συμπίεσης των τιμών που χρησιμοποίησε το Πρωτοδικείο είναι, επομένως, ημιτελής. Συνεπώς, οι ανταγωνιστές της αναιρεσείουσας έχουν δικαίωμα να αποκλείσουν την (προ)επιλογή των τηλεπικοινωνιακών φορέων και να προσφέρουν δέσμη υπηρεσιών συνδέσεων, τηλεφωνικών κλήσεων όπως και λοιπών υπηρεσιών παρεχομένων μέσω του τοπικού βρόχου.

²⁰⁷ Δεύτερον, η αναιρεσείουσα ισχυρίζεται ότι οι σκέψεις 196 έως 202 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως στηρίζονται σε πλήθος νομικών σφαλμάτων. Το ερώτημα αν, στο πλαίσιο της διαπιστώσεως της συμπίεσης τιμών, η Επιτροπή είχε δικαίωμα να μην λάβει υπόψη τα τιμολόγια των τηλεφωνικών κλήσεων εξαρτάται από το νομικό ζήτημα αρχής σχετικά με την εφαρμοστέα μέθοδο για τη διαπίστωση της υπάρξεως συμπίεσης τιμών σε περίπτωση επιχειρήσεων που προσφέρουν πλήθος προϊόντων. Το Πρωτοδικείο δεν μπορούσε να αποφύγει την εκτίμηση αυτή υπογραμμίζοντας τον περιορισμένο χαρακτήρα του ελέγχου του.

- 208 Πρώτον, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι οι σκέψεις 196 και 197 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ως προς την αρχή του δικαίου της Ένωσης περί τιμολογιακής αναδιρθρώσεως είναι νομικώς εσφαλμένες.
- 209 Κατ' αρχάς, η αναιρεσείουσα εκτιμά ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση έρχεται σε αντίφαση με τη σκέψη 113 της ίδιας αποφάσεως, όπου το Πρωτοδικείο για να τεκμηριώσει τη δυνατότητα καταλογισμού της παραβάσεως στην αναιρεσείουσα, υπογράμμισε ότι οι σκοποί της σχετικής ρυθμίσεως στον τομέα των τηλεπικοινωνιών μπορούν να διαφέρουν από εκείνους της πολιτικής της Ένωσης για τον ανταγωνισμό. Στις σκέψεις, όμως, 196 και 197 της ίδιας αποφάσεως, το Πρωτοδικείο συνάγει από μία εκ των αρχών που διέπουν το ρυθμιστικό πλαίσιο ότι επιβάλλεται για τον υπολογισμό της συμπίεσεως τιμών ενόψει του άρθρου 82 ΕΚ η διάκριση των υπηρεσιών προσβάσεως από τις υπηρεσίες τηλεφωνικών κλήσεων.
- 210 Ακολούθως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι οι σκέψεις 196 και 197 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως πάσχουν από ελλιπή αιτιολογία διότι το Πρωτοδικείο δεν εκθέτει τους λόγους για τους οποίους η εκτίμησή του είναι ακριβής και δεν εξετάζει τις αντιρρήσεις που προέβαλλε, ιδίως το γεγονός ότι η αρχή της τιμολογιακής αναδιρθρώσεως εφαρμόζεται αποκλειστικώς σε αυτήν και ότι οι ανταγωνιστές της παρέχουν ομαδοποιημένα τις υπηρεσίες προσβάσεως και τηλεφωνικών κλήσεων.
- 211 Τέλος, η αναιρεσείουσα διατείνεται ότι οι σκέψεις 196 και 197 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως είναι κατ' ουσία εσφαλμένες και παραβαίνουν το άρθρο 82 ΕΚ. Συγκεκριμένα, αφενός, η αρχή της τιμολογιακής αναδιρθρώσεως δεν θέτει κριτήρια για την εφαρμογή του άρθρου 82 ΕΚ, αλλά απλώς επιδιώκει τα κράτη μέλη να περιορίσουν τις οικονομικές επιβαρύνσεις των επιχειρήσεων που είναι αρμόδιες για την παροχή καθολικής υπηρεσίας. Αφετέρου, δεδομένου ότι η αναιρεσείουσα δεν υπέκειτο στις ίδιες ρυθμιστικές συνθήκες με τους ανταγωνιστές της, η αρχή της τιμολογιακής αναδιρθρώσεως δεν εφαρμόζοταν στην περίπτωση της. Η αρχή αυτή ουδόλως ενδιαφέρει, αντιθέτως, όσον αφορά τις δυνατότητες ανταγωνισμού των ανταγωνιστών της. Επομένως, η αρχή της τιμολογιακής αναδιρθρώσεως δεν δικαιολογεί το συμπέρασμα περί αποκλεισμού, για λόγους κανονιστικούς, της ομαδοποίησεως

των υπηρεσιών προσβάσεως και των υπηρεσιών τηλεπικοινωνιών που συνδέονται με τον τοπικό βρόχο ενόψει της αναλύσεως της συμπίεσεως τιμών.

- 212 Δεύτερον, η αναιρεσείουσα προβάλλει ότι οι σκέψεις 199 έως 202 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως σχετικά με την ισότητα των ευκαιριών είναι νομικώς εσφαλμένες.
- 213 Κατ' αρχάς, η αναιρεσείουσα εκτιμά ότι η σκέψη 199 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως δεν είναι επαρκώς αιτιολογημένη κατά νόμο διότι το Πρωτοδικείο όφειλε να εξετάσει το ζήτημα ποιες υπηρεσίες στηρίζονται στον τοπικό βρόχο ως ενδιάμεσες υπηρεσίες, διότι μόνο κατόπιν της εξετάσεως αυτής θα μπορούσε το Πρωτοδικείο να εξαγάγει συμπεράσματα ως προς την ισότητα ευκαιριών μεταξύ της αναιρεσείουσας και του εκάστοτε ανταγωνιστή. Συγκεκριμένα, η ισότητα των ευκαιριών εξασφαλίζεται όταν η συνολική ανάλυση όλων των τιμολογίων και του κόστους όλων των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών που στηρίζονται στον τοπικό βρόχο καταδεικνύει ότι οι τιμές χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο, προσαυξημένες κατά το ειδικό κόστος των προϊόντων, δεν υπερβαίνουν τις τιμές λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών.
- 214 Ακολούθως, η αναιρεσείουσα προβάλλει ότι το Πρωτοδικείο αψηφεί τους κανόνες της λογικής. Συγκεκριμένα, εκκινεί από την αρχή, στη σκέψη 238 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η αναιρεσείουσα δεν υφίσταται καμία απώλεια λόγω της θέσεως στη διάθεση των συνδρομητών τηλεφωνικών συνδέσεων και ότι, κατά συνέπεια, δεν ήταν υποχρεωμένη να προβεί σε αντιστάθμιση μέσω των εσόδων από τις τηλεφωνικές κλήσεις. Το Πρωτοδικείο, όμως, εκτιμούσε ότι οι τιμές της αναιρεσείουσας για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών της είναι κατώτερες από τις τιμές χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο και αναγνώριζε ότι οι τελευταίες καθορίζονταν αναλόγως του κόστους της αναιρεσείουσας. Η υπόθεση του Πρωτοδικείου κατά την οποία η αναιρεσείουσα δεν φέρει κανένα κόστος για τις υπηρεσίες προσβάσεως είναι επομένως προδήλως εσφαλμένη και ασύμβατη με τις παραδοχές στις οποίες προέβη το Πρωτοδικείο.

- 215 Εξάλλου, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι οι εκτιμήσεις του Πρωτοδικείου στη σκέψη 202 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως είναι αντιφατικές. Συγκεκριμένα, η άποψη κατά την οποία οι ανταγωνιστές της θα έπρεπε να έχουν τιμολόγια για τηλεφωνικές κλήσεις ακόμη χαμηλότερα από τα δικά της ώστε να παρακινήσουν τους ενδεχόμενους πελάτες να καταγγείλουν τη σύμβασή τους με την αναιρεσείουσα αντιφάσκει ευθέως με το κριτήριο του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή κατά το οποίο αποφασιστικής σημασίας είναι μόνον η διάρθρωση του κόστους και των τιμολογίων της αναιρεσείουσας.
- 216 Τέλος, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο εφαρμόζει εσφαλμένο νομικό κριτήριο όσον αφορά την κατανομή του βάρους αποδείξεως, καθώς στις σκέψεις 201 και 202 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, απλώς αναφέρει ότι «δεν μπορεί να αποκλειστεί» ότι οι ανταγωνιστές δεν είχαν τη δυνατότητα να προβούν σε αντιστάθμιση της ενδεχόμενης απώλειας εσόδων από τις τηλεφωνικές συνδέσεις με έσοδα προερχόμενα από τις τηλεφωνικές κλήσεις, ενώ η αναιρεσείουσα επιχείρησε να αποδείξει, με την προσφυγή της σε πρώτο βαθμό, ότι ήταν δυνατή η σταυροειδής επιδότηση.
- 217 Η Επιτροπή εκτιμά ότι, χωρίς να υποπέσει σε πλάνη περί το δίκαιο, το Πρωτοδικείο επιβεβαίωσε την προσέγγιση της Επιτροπής στις σκέψεις 195 έως 207 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Ζητεί, συνεπώς, την απόρριψη των επιχειρημάτων της αναιρεσείουσας.
- 218 Η Vodafone υποστηρίζει ότι η υπό εξέταση αιτίαση είναι απαράδεκτη. Η αναιρεσείουσα αναπαράγει κατ' ουσία την επιχειρηματολογία που προέβαλε ενώπιον του Πρωτοδικείου και κατά την ενώπιον της Επιτροπής διαδικασία. Επιπλέον, προβάλλει ουσιαστικώς αιτιάσεις οι οποίες δεν υπάγονται στον έλεγχο του Δικαστηρίου. Σε κάθε περίπτωση, το Πρωτοδικείο εξέτασε επαρκώς τις αιτιάσεις της αναιρεσείουσας.

— Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 219 Επισημαίνεται προκαταρκτικώς ότι, αντιθέτως προς όσα προβάλλει η Vodafone, και για τους ίδιους λόγους που εκτέθηκαν στη σκέψη 155 της παρούσας αποφάσεως, η υπό εξέταση αιτίαση, ακόμη και αν επαναλαμβάνει εν μέρει την προβληθείσα σε πρώτο βαθμό επιχειρηματολογία, είναι παραδεκτή διότι επιχειρεί να προσάψει στο Πρωτοδικείο ότι στηρίχθηκε, χρησιμοποιώντας τα κριτήρια της τιμολογιακής αναδι-
αρθρώσεως και της ισότητας των ευκαιριών, σε εσφαλμένο νομικό κριτήριο προκει-
μένου να εφαρμόσει το άρθρο 82 ΕΚ στις επίμαχες τιμολογιακές πρακτικές.
- 220 Ως προς το βάσιμο της αιτιάσεως αυτής, διαπιστώνεται ότι όσον αφορά πρώτον τον φερόμενο ελλιπή χαρακτήρα της αναλύσεως του Πρωτοδικείου σχετικά με τη συμπί-
εση τιμών διότι παραγνώρισε ότι η πρόσβαση στις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσε-
ως στον τοπικό βρόχο επιτρέπει στους ανταγωνιστές να προσφέρουν στους δικούς
τους συνδρομητές ομαδοποιημένες προσφορές υπηρεσιών που περιλαμβάνουν με-
ταξύ άλλων τις υπηρεσίες τηλεφωνικών κλήσεων, η εν λόγω αιτίαση στηρίζεται σε
εσφαλμένη κατανόηση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.
- 221 Συγκεκριμένα, όπως σαφώς προκύπτει από τις σκέψεις 199 και 200 της αποφάσεως
αυτής, το Πρωτοδικείο ουδόλως απέκλεισε, αντιθέτως προς όσα προβάλλει η αναι-
ρεσείουσα, ότι, από την οπτική γωνία του συνδρομητή, οι υπηρεσίες προσβάσεως και
τηλεφωνικών κλήσεων μπορούν πράγματι να αποτελούν ένα σύνολο, αλλά πρέπει
να ληφθεί υπόψη ότι, ακόμη και αν τούτο ισχύει, η Επιτροπή είχε το δικαίωμα να εξε-
τάσει την ύπαρξη συμπίεσεως τιμών μόνο σε επίπεδο υπηρεσιών προσβάσεως χωρίς
να συμπεριλάβει τις υπηρεσίες τηλεφωνικών κλήσεων. Όπως προκύπτει από τις σκέ-
ψεις 196 έως 201 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο συνήγαγε
το συμπέρασμα αυτό, μεταξύ άλλων, από την εξέταση εκ μέρους της Επιτροπής των
αρχών της τιμολογιακής αναδιρθρώσεως και της ισότητας των ευκαιριών.

- 222 Συνεπώς, η υπό εξέταση αιτίαση πρέπει, στο μέτρο αυτό, να απορριφθεί ως αβάσιμη.
- 223 Δεύτερον, στο μέτρο που η υπό εξέταση αιτίαση αφορά τις διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου σχετικά με την αρχή της τιμολογιακής αναδιαρθρώσεως, επιβάλλεται, κατ' αρχάς, η διαπίστωση ότι το Πρωτοδικείο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο λαμβάνοντας υπόψη, στις σκέψεις 196 και 197 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, αυτού του είδους την αρχή, η οποία απορρέει από τη ρύθμιση του τομέα των τηλεπικοινωνιών, για την εξέταση του βασίμου για την εφαρμογή εκ μέρους της Επιτροπής του άρθρου 82 ΕΚ στις τιμολογιακές πρακτικές της αναιρεσείουσας.
- 224 Συγκεκριμένα, καθόσον η ρύθμιση στον τομέα των τηλεπικοινωνιών ορίζει το εφαρμοστέο σε αυτόν νομικό πλαίσιο, κατ' αυτόν τον τρόπο συμβάλλει και στον καθορισμό των συνθηκών του ανταγωνισμού υπό τις οποίες μία επιχείρηση, όπως η αναιρεσείουσα, ασκεί τις δραστηριότητές της στις οικείες αγορές και συνιστά, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 80 έως 82 της παρούσας αποφάσεως, στοιχείο κατάλληλο για την εφαρμογή του άρθρου 82 ΕΚ στις συμπεριφορές αυτής της επιχειρήσεως, δηλαδή για τον καθορισμό των οικείων αγορών, την εκτίμηση του καταχρηστικού χαρακτήρα αυτών των συμπεριφορών ή ακόμη και για τον καθορισμό του ύψους των προστίμων.
- 225 Η διαπίστωση αυτή δεν αναιρείται από το ότι, κατά την αναιρεσείουσα, η αρχή της τιμολογιακής αναδιαρθρώσεως εφαρμόζεται αποκλειστικώς σε αυτήν και όχι στους ανταγωνιστές της. Συγκεκριμένα, για τους λόγους που εκτέθηκαν στις σκέψεις 196 έως 203 της παρούσας αποφάσεως, ορθώς το Πρωτοδικείο, προκειμένου να διαπιστώσει τον καταχρηστικό χαρακτήρα ενόψει του άρθρου 82 ΕΚ των επίμαχων τιμολογιακών πρακτικών, στηρίχθηκε σύμφωνα με το κριτήριο του εξίσου αποτελεσματικού ανταγωνιστή στην κατάσταση και στο κόστος της κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως.

- 226 Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο έχοντας διαπιστώσει, στη σκέψη 196 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, χωρίς αμφισβήτηση από πλευράς της αναιρεσείουσας στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως, ότι η εξισορρόπηση των τιμολογίων την οποία επιδιώκει το ρυθμιστικό πλαίσιο της Ένωσης για τον τηλεπικοινωνιακό τομέα έπρεπε να οδηγήσει, μεταξύ άλλων, σε μείωση τιμολογίων των υπεραστικών και διεθνών τηλεφωνικών κλήσεων και σε αύξηση της μηνιαίας συνδρομής και της τιμής των αστικών τηλεφωνικών κλήσεων, μπορούσε νομίμως να συμπεράνει, στη σκέψη 197 της αποφάσεως αυτής, ότι η διάκριση μεταξύ των τιμών λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως και των τιμών λιανικής για τις υπηρεσίες τηλεφωνικών κλήσεων επιβάλλεται από την αρχή της αναδιαρθρώσεως των τιμολογίων για τη διαπίστωση του καταχρηστικού χαρακτήρα των επίμαχων τιμολογιακών πρακτικών της αναιρεσείουσας.
- 227 Αντιθέτως προς όσα προβάλλει η αναιρεσείουσα, δεν υπάρχει αντίφαση στο σκεπτικό μεταξύ των τελευταίων αυτών διαπιστώσεων και εκείνων στη σκέψη 113 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά την οποία το εθνικό ρυθμιστικό πλαίσιο για τον τομέα των τηλεπικοινωνιών ενδέχεται να έχει διαφορετικούς σκοπούς από εκείνους της πολιτικής της Ένωσης για τον ανταγωνισμό. Συγκεκριμένα, το γεγονός αυτό δεν σχετίζεται με το ζήτημα αν το ρυθμιστικό πλαίσιο για τον τομέα των τηλεπικοινωνιών μπορεί να λαμβάνεται υπόψη προκειμένου να εφαρμοσθεί το άρθρο 82 ΕΚ στις συμπεριφορές κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως. Ειδικότερα, τούτο δε σημαίνει, αντιθέτως προς όσα εκτιμά η αναιρεσείουσα, ότι το εν λόγω ρυθμιστικό πλαίσιο θα μπορούσε να αγνοηθεί πλήρως κατά την εφαρμογή του άρθρου 82 ΕΚ.
- 228 Επίσης εσφαλμένως η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο αιτιολόγησε ανεπαρκώς την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ως προς το σημείο αυτό. Συγκεκριμένα, από την εξέταση των ανωτέρω προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο σαφώς επισήμανε στις σκέψεις 196 και 197 της αποφάσεως αυτής τους λόγους για τους οποίους η αρχή της τιμολογιακής αναδιαρθρώσεως συνιστά στοιχείο ικανό να επιτρέψει στην Επιτροπή να μην λάβει υπόψη τις υπηρεσίες τηλεφωνικών κλήσεων κατά τον υπολογισμό της συμπιέσεως τιμών. Εξάλλου, όπως προκύπτει από τη σκέψη 221 της παρούσας αποφάσεως, το Πρωτοδικείο εξέτασε, στις σκέψεις 199 και 200 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το επιχείρημα της αναιρεσείουσας κατά το οποίο οι ανταγωνιστές της προσφέρουν ομαδοποιημένες υπηρεσίες προσβάσεως και τηλεφωνικών κλήσεων. Ομοίως, στις σκέψεις 186 έως 194 της αποφάσεως αυτής εκτέθηκαν οι λόγοι για τους οποίους η Επιτροπή μπορούσε να στηριχθεί κατά την ανάλυση του καταχρηστικού χαρακτήρα των επίμαχων τιμολογιακών πρακτικών αποκλειστικώς στην ειδική κατάσταση της αναιρεσείουσας. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το Πρωτοδικείο σεβάσθηκε της απαιτήσεις που απορρέουν από το άρθρο 36 του Οργανισμού

του Δικαστηρίου, που ισχύει και για το Πρωτοδικείο δυνάμει του άρθρου 53, πρώτο εδάφιο, του ιδίου Οργανισμού και του άρθρου 81 του Κανονισμού Διαδικασίας, όπως υπομνήσθηκε στις σκέψεις 135 και 136 της παρούσας αποφάσεως.

229 Συνεπώς, ως προς τα σημεία αυτά, η υπό εξέταση αιτίαση πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

230 Τρίτον, ως προς το ότι η εξεταζόμενη αιτίαση αφορά τις διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου σχετικά με την ισότητα των ευκαιριών, υπενθυμίζεται ότι κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, καθεστώς ανόθευτου ανταγωνισμού μπορεί να επιτευχθεί μόνον εφόσον εξασφαλίζεται η ισότητα ευκαιριών μεταξύ των διαφόρων επιχειρηματιών (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 13ης Δεκεμβρίου 1991, C-18/88, GB-Inno-BM, Συλλογή 1991, σ. I-5941, σκέψη 25· της 22ας Μαΐου 2003, C-462/99, Connect Austria, Συλλογή 2003, σ. I-5197, σκέψη 83· της 20ής Οκτωβρίου 2005, C-327/03 και C-328/03, ISIS Multimedia Net και Firma O2, Συλλογή 2005, σ. I-8877, σκέψη 39, καθώς και της 1ης Ιουλίου 2008, C-49/07, ΜΟΤΟΕ, Συλλογή 2008, σ. I-4863, σκέψη 51).

231 Εν προκειμένω, η αναιρεσείουσα δεν αμφισβητεί ότι, όπως το Πρωτοδικείο κατ' ουσία διαπίστωσε, ιδίως στις σκέψεις 199 όπως και 236 και 237 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ελλείπει εναλλακτικών υποδομών, η πρόσβαση των ανταγωνιστών της στις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο στο σταθερό δίκτυο της αναιρεσείουσας είναι αναγκαία ώστε να έχουν τη δυνατότητα να εισέλθουν κατά βιώσιμο τρόπο στις αγορές λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών και να ανταγωνιστούν αυτήν αποτελεσματικά (βλ, συναφώς, απόφαση Arcor, προπαρατεθείσα, σκέψη 103).

- 232 Εξάλλου, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 50 της παρούσας αποφάσεως, η αναιρεσίουσα δεν αμφισβητεί ότι τόσο η αγορά χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο όσο και η αγορά λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών αποτελούν έκαστη διακριτή αγορά, ιδίως σε σχέση με τις αγορές λιανικής για την παροχή άλλων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών. Επιπλέον, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 51 της παρούσας αποφάσεως, η αναιρεσίουσα δεν αμφισβητεί ούτε το ότι κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο και στην αγορά λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών.
- 233 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο χωρίς να υποπέσει σε πλάνη περί το δίκαιο έκρινε, στις σκέψεις 199 και 237 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η ισότητα των ευκαιριών σημαίνει ότι η αναιρεσίουσα και οι τουλάχιστον εξίσου αποτελεσματικοί ανταγωνιστές της βρίσκονται σε ίση θέση στην αγορά λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών και ότι τούτο δεν ισχύει εφόσον οι τιμές χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο οι οποίες καταβάλλονται στην αναιρεσίουσα δεν μπορούν να μετακυλιστούν στις τιμές της λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών παρά προσφέροντας αυτές σε τιμή κάτω του κόστους.
- 234 Συγκεκριμένα, καθόσον η αγορά λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών αποτελεί αγορά διακριτή και οι ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο είναι απαραίτητες στους τουλάχιστον εξίσου αποτελεσματικούς με αυτήν ανταγωνιστές ώστε να ανταγωνισθούν αποτελεσματικά στην αγορά μία επιχείρηση η οποία, όπως η αναιρεσίουσα, κατέχει εκεί δεσπόζουσα θέση η οποία προέρχεται κατά βάση από το νομικό μονοπώλιο προ της απελευθέρωσης του τομέα των τηλεπικοινωνιών, η καθιέρωση ενός καθεστώτος ανόθευτου ανταγωνισμού απαιτεί η εν λόγω κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση να μην μπορεί, με τις τιμολογιακές της πρακτικές σε αυτήν την αγορά λιανικής, να επιβάλλει ευθύς εξ αρχής στους κατ'ελάχιστο εξίσου αποτελεσματικούς ανταγωνιστές της ανταγωνιστικό μειονέκτημα ικανό να εμποδίσει ή να περιορίσει την πρόσβασή τους στη συγκεκριμένη αγορά ή την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους σε αυτήν.

- 235 Τούτο ισχύει πολλώ μάλλον όταν η ενδεχόμενη παροχή από τους ανταγωνιστές αυτών άλλων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών στους συνδρομητές μέσω του σταθερού δικτύου της αναιρεσεύουσας η οποία απαιτεί επίσης ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο αυτής, οπότε το εν λόγω ανταγωνιστικό μειονέκτημα στην αγορά λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών αντανακλάται αναγκάως, όπως κατ' ουσία επισήμανε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 199 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στις αγορές των λοιπών τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών.
- 236 Αντιθέτως προς όσα ισχυρίζεται η αναιρεσεύουσα, το γεγονός αυτό δεν συνεπάγεται, όμως, ότι τα έσοδα που προέρχονται από αυτές τις λοιπές τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όταν εξετάζεται αν οι τουλάχιστον εξίσου αποτελεσματικοί με την αναιρεσεύουσα ανταγωνιστές τίθενται σε άνιση μοίρα στις συνθήκες ανταγωνισμού στην αγορά λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών. Συγκεκριμένα, αυτές οι λοιπές τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες ανήκουν σε αγορές διακρινόμενες από την ως άνω αγορά. Το Πρωτοδικείο ορθώς, επομένως, στη σκέψη 199 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, έκρινε ότι δεν έπρεπε να τις συμπεριλάβει στην ανάλυσή του προκειμένου να εξετάσει αν υπήρχε ισότητα ευκαιριών στην οικεία αγορά.
- 237 Εσφαλμένως, επίσης, η αναιρεσεύουσα προβάλλει ότι η απόφαση πάσχει λόγω εσφαλμένης αιτιολογίας ως προς το σημείο αυτό. Ειδικότερα, το σκεπτικό του Πρωτοδικείου το οποίο παρατίθεται στις σκέψεις 199 και 237 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως δεν πάσχει από ελλιπή αιτιολογία, καθόσον επιτρέπει στην αναιρεσεύουσα, σύμφωνα με τη νομολογία που παρατίθεται στις σκέψεις 135 και 136 της παρούσας αποφάσεως, να γνωρίζει τους λόγους για τους οποίους το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η ισότητα των ευκαιριών θα έπρεπε να διασφαλιστεί στην αγορά λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών.
- 238 Πρέπει δε να απορριφθεί επίσης τα προβαλλόμενα περί αψηφίσεως των κανόνων της λογικής, κατά το ότι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 238 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο στηρίχθηκε στην εσφαλμένη και αντιφατική παραδοχή ότι η αναιρεσεύουσα δεν υφίσταται απώλειες στην αγορά υπηρεσιών προσβάσεως των συνδρομητών τις οποίες έπρεπε να αντισταθμίσει στις λοιπές αγορές, ενώ αλλού διαπιστώνει ότι οι τιμές λιανικής της αναιρεσεύουσας για τις υπηρεσίες αυτές

είναι χαμηλότερες από τις τιμές χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο με βάση το κόστος της.

- 239 Συγκεκριμένα, αφενός, υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με όσα επισημάνθηκαν στις σκέψεις 48 και 49 της παρούσας αποφάσεως, η αναγόμενη στα πραγματικά περιστατικά προϋπόθεση της επιχειρηματολογίας αυτής δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι τεκμηριώθηκε στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως, καθώς το ζήτημα αν οι τιμές χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο είναι σύμφωνες με το κόστος της αναιρεσείουσας δεν συμπεριλήφθηκε στους λόγους που προβλήθηκαν και εξετάστηκαν ενώπιον του Πρωτοδικείου.
- 240 Αφετέρου, διαπιστώνεται ότι, αποφαινόμενο στις σκέψεις 199 και 237 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ότι οι τιμολογιακές πρακτικές της αναιρεσείουσας στην αγορά λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών θέτουν ευθύς εξ αρχής τους τουλάχιστον εξίσου αποτελεσματικούς ανταγωνιστές της σε άνιση μοίρα σε σχέση με αυτήν στην ίδια αυτή αγορά, καταλήγοντας, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 166 έως 168 και 194 της αποφάσεως αυτής, σε συμπίεση των τιμών των εν λόγω ανταγωνιστών όσον αφορά τις υπηρεσίες προσβάσεως, το Πρωτοδικείο τεκμηρίωσε επαρκώς ότι η ισότητα των ευκαιριών δεν είχε τηρηθεί στην οικεία αγορά και, ως εκ τούτου, δεν είχε διασφαλισθεί καθεστώς ανόθευτου ανταγωνισμού σε αυτήν. Το Πρωτοδικείο, συνεπώς, ουδόλως ήταν υποχρεωμένο να εξετάσει περαιτέρω αν αυτή η ισότητα είχε τηρηθεί στις λοιπές διακριτές αγορές, όπως στην αγορά των υπηρεσιών τηλεφωνικών κλήσεων και ως εκ τούτου αν θα μπορούσε να διαπιστωθεί παράβαση του άρθρου 82 ΕΚ στις αγορές αυτές. Προκύπτει ότι οι διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου στη σκέψη 238 της εν λόγω αποφάσεως έχουν πλεοναστικό χαρακτήρα.
- 241 Επομένως, σύμφωνα με την παρατεθείσα στη σκέψη 108 της παρούσας αποφάσεως νομολογία, η υπό εξέταση επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελής.

²⁴² Ομοίως, ως βάλλουσες κατά των πλεοναστικού χαρακτήρα σκέψεων, οι επικρίσεις της αναιρεσεύουσας ως προς τις σκέψεις 201 και 202 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως πρέπει να απορριφθούν. Συγκεκριμένα, όπως και η σκέψη 238 της αποφάσεως αυτής, οι συγκεκριμένες σκέψεις, η διατύπωση των οποίων ξεκινά, αντιστοίχως, με τις λέξεις «εξάλλου» και «εν πάση περιπτώσει», αφορούν επίσης το πλεοναστικού χαρακτήρα ζήτημα του βαθμού στον οποίο οι επίμαχες τιμολογιακές πρακτικές μπόρεσαν να επηρεάσουν τις συνθήκες του ανταγωνισμού στις λοιπές αγορές λιανικής όσο και οι υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών.

²⁴³ Συνεπώς, η υπό εξέταση αιτίαση πρέπει, όσον αφορά τα διάφορα αυτά σημεία, να απορριφθεί ως, κατά περίπτωση, αλυσιτελής ή αβάσιμη.

²⁴⁴ Τέλος, κατά τα λοιπά, στο μέτρο που η αναιρεσεύουσα με το δεύτερο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι προέβη σε υπερβολικά περιορισμένο έλεγχο της προσβαλλομένης αποφάσεως και ότι στηρίχθηκε σε μέθοδο ασύμβατη προς την οικονομική επιστήμη και τη διαδικασία λήψεως αποφάσεων λοιπών αρμόδιων αρχών και την πραγματικότητα της αγοράς, η υπό εξέταση αιτίαση, σύμφωνα με τη νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 24 της παρούσας αποφάσεως, είναι απαράδεκτη καθόσον δεν προσδιορίζει το νομικό σφάλμα στο οποίο υπέπεσε το Πρωτοδικείο.

²⁴⁵ Επιβάλλεται, επομένως, η απόρριψη του δευτέρου σκέλους του δευτέρου λόγου αναιρέσεως ως εν μέρει απαράδεκτο και εν μέρει αλυσιτελής ή αβάσιμο.

δ) Επί του τρίτου σκέλους του δευτέρου λόγου αναιρέσεως σχετικά με τα αποτελέσματα της συμπίεσως των τιμών

ι) Επιχειρήματα των διαδίκων

²⁴⁶ Με την πρώτη αιτίαση, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο ορθώς απορρίπτει την εκτίμηση της Επιτροπής κατά την οποία δεν ήταν αναγκαία η απόδειξη αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελεσμάτων. Πάντως, στο πλαίσιο της αναλύσεώς του σε σχέση με τα αποτελέσματα αυτά, το Πρωτοδικείο στηρίχθηκε, στη σκέψη 237 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, σε συμπίεση των τιμών η οποία λαμβάνει υπόψη αποκλειστικώς τα τιμολόγια για τις υπηρεσίες προσβάσεως. Επιπλέον, στη σκέψη 238 της αποφάσεως αυτής, το Πρωτοδικείο στηρίχθηκε στην παραδοχή κατά την οποία οι ανταγωνιστές της αναιρεσείουσας βρίσκονται σε μειονεκτική θέση σε σχέση με την αναιρεσείουσα ως προς τις πρακτικές σταυροειδούς επιδοτήσεως μεταξύ των υπηρεσιών προσβάσεως και των υπηρεσιών τηλεφωνικών κλήσεων των συνδρομητών.

²⁴⁷ Με τη δεύτερη αιτίαση, η αναιρεσείουσα προβάλλει ότι οι διαπιστώσεις του Πρωτοδικείου σχετικά με τα αντίθετα προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελέσματα της επίμαχης πρακτικής ενέχουν νομικά σφάλματα. Συγκεκριμένα, στη σκέψη 239 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο περιορίστηκε να επισημάνει ότι το μερίδιο των ανταγωνιστών της αναιρεσείουσας στις αγορές υπηρεσιών ευρυζωνικής και στενής ζώνης προσβάσεως παρέμεινε μικρό χωρίς να προβεί σε οποιαδήποτε κρίση σχετικά με την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ των εν λόγω μεριδίων στην αγορά και της φερόμενης συμπίεσως τιμών. Στον τομέα, όμως, των τηλεπικοινωνιών δεν είναι ασύνηθες να εισέρχονται με αργό ρυθμό στην αγορά φορείς εκμεταλλεύσεως δικτύων, λαμβανομένων υπόψη των αναγκαίων επενδύσεων στην υποδομή του δικτύου του τοπικού βρόχου.

²⁴⁸ Εξάλλου, η αναιρεσείουσα φρονεί ότι το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 240 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, προέβη σε εσφαλμένη ερμηνεία της αιτιολογικής σκέψεως

182 της προσβαλλομένης αποφάσεως διότι αυτή αφορά όχι τη μείωση του μεριδίου στην αγορά των ανταγωνιστών στον τομέα των αναλογικών συνδέσεων, αλλά του μεριδίου των αναλογικών συνδέσεων στο σύνολο των υπηρεσιών προσβάσεως που προσφέρουν οι ανταγωνιστές στους συνδρομητές.

²⁴⁹ Η Επιτροπή αμφισβητεί την εκτίμηση της αναιρεσείουσας κατά την οποία το Πρωτοδικείο απέρριψε την προσέγγισή της ως προς τη μη αναγκαιότητα αποδείξεως αντίθετων προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελεσμάτων στην περίπτωση της συμπίεσεως τιμών. Σε κάθε περίπτωση, οι αιτιάσεις της αναιρεσείουσας είναι αβάσιμες.

ii) Εκτίμηση του Δικαστηρίου

²⁵⁰ Προκειμένου να εξεταστεί το τρίτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, επιβάλλεται κατ' αρχάς η διαπίστωση ότι το Πρωτοδικείο, στις σκέψεις 234 έως 244 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, απέρριψε ορθώς την επιχειρηματολογία της Επιτροπής κατά την οποία η ίδια η ύπαρξη τιμολογιακής πρακτικής κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως η οποία συνεπάγεται συμπίεση των τιμών των τουλάχιστον εξίσου αποτελεσματικών ανταγωνιστών της συνιστά καταχρηστική πρακτική κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ, χωρίς να είναι αναγκαία η απόδειξη αντίθετου προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτελέσματος.

²⁵¹ Συγκεκριμένα, υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με τη νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 174 της παρούσας αποφάσεως, με την απαγόρευση της καταχρήσεως δεσπόζουσας θέσεως στην αγορά, κατά το μέτρο που μπορεί να επηρεαστεί το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, το άρθρο 82 ΕΚ καλύπτει κάθε συμπεριφορά κατέχουσας δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεως που έχει ως αποτέλεσμα να κωλύεται η διατήρηση του υφισταμένου στην αγορά ανταγωνισμού ή η ανάπτυξή του, λόγω της χρησιμοποίησεως

διαφορετικών μέσων από εκείνα που διέπουν τον κανονικό ανταγωνισμό μεταξύ των προσφερομένων από τους επιχειρηματίες προϊόντων ή υπηρεσιών.

- 252 Το Πρωτοδικείο, επομένως, έκρινε, χωρίς να υποπέσει σε πλάνη περί το δίκαιο, στη σκέψη 235 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασεως, ότι το αντίθετο προς τους κανόνες του ανταγωνισμού αποτέλεσμα το οποίο η Επιτροπή όφειλε να αποδείξει, ως προς τις τιμολογιακές πρακτικές επιχειρήσεως κατέχουσας δεσπόζουσα θέση οι οποίες συνεπάγονται συμπίεση των τιμών των τουλάχιστον εξίσου αποτελεσματικών ανταγωνιστών της, σχετίζεται με τα ενδεχόμενα εμπόδια τα οποία οι τιμολογιακές πρακτικές της αναιρεσιδούσας ενδεχομένως δημιούργησαν στην ανάπτυξη του ανταγωνισμού στην αγορά λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών και, ως εκ τούτου, στον βαθμό του ανταγωνισμού σε αυτήν.
- 253 Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 177 και 178 της παρούσας αποφάσεως, τιμολογιακή πρακτική, όπως η επίμαχη στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, η οποία υιοθετείται από κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση, συνιστά καταχρηστική πρακτική κατά την έννοια του άρθρου 82 ΕΚ, διότι, δεδομένου ότι παράγει αποτελέσματα αποκλεισμού για τους τουλάχιστον εξίσου αποτελεσματικούς ανταγωνιστές της μέσω της συμπίεσεως των τιμών τους, καθιστά δυσχερέστερη ή ακόμα και αδύνατη, την πρόσβαση των ανταγωνιστών στην οικεία αγορά, ενισχύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη δεσπόζουσα θέση της εις βάρος των καταναλωτών.
- 254 Ασφαλώς, όταν μία κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση εφαρμόζει πράγματι τιμολογιακή πρακτική η οποία συνεπάγεται συμπίεση των τιμών των τουλάχιστον εξίσου αποτελεσματικών ανταγωνιστών της με σκοπό τον αποκλεισμό αυτών από την οικεία αγορά, το γεγονός ότι το προσδοκώμενο αποτέλεσμα δεν επιτυγχάνεται εν τέλει, δεν αποκλείει τον χαρακτηρισμό της καταχρήσεως κατά το άρθρο 82 ΕΚ. Πάντως, ελλείψει επηρεασμού της ανταγωνιστικής θέσεως των ανταγωνιστών, τιμολογιακή πρακτική όπως η επίμαχη δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως πρακτική

αποκλεισμού καθώς η διείσδυση των τελευταίων στην οικεία αγορά δεν καθίσταται δυσχερέστερη εξαιτίας της εν λόγω πρακτικής.

255 Εν προκειμένω, δεδομένου ότι, όπως ήδη διαπιστώθηκε στη σκέψη 231 της παρούσας αποφάσεως, οι ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο που παρέχονται από την αναιρεσείουσα είναι απαραίτητες για τους ανταγωνιστές της για να εισέλθουν αποτελεσματικώς στις αγορές λιανικής για την παροχή υπηρεσιών στους συνδρομητές, όπως προκύπτει ήδη από τις σκέψεις 233 έως 236 της παρούσας αποφάσεως, το Πρωτοδικείο έκρινε, στη σκέψη 237 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η συμπίεση τιμών εξαιτίας της διαφοράς μεταξύ των τιμών χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο και των τιμών λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών, παρεμποδίζει καταρχήν την ανάπτυξη του ανταγωνισμού στις αγορές λιανικής για τις υπηρεσίες συνδρομητών, καθώς ένας εξίσου αποτελεσματικός με την αναιρεσείουσα ανταγωνιστής δεν μπορεί να ασκήσει τις δραστηριότητές του στην αγορά λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών χωρίς να υποστεί απώλειες.

256 Η αναιρεσείουσα δεν αμφισβήτησε, όμως, την τελευταία αυτή διαπίστωση. Για τους λόγους που εκτέθηκαν στις σκέψεις 233 έως 236 της παρούσας αποφάσεως, η σχετική αιτίαση που αφορά τη μη συνεκτίμηση των εσόδων που προέρχονται από την ενδεχόμενη παροχή λοιπών τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών στους συνδρομητές πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη. Η δε αιτίαση που αφορά τη σκέψη 238 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως σχετικά με τη δυνατότητα σταυροειδούς επιδοτήσεως πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελής για τους λόγους που εκτέθηκαν στις σκέψεις 238 έως 241 της παρούσας αποφάσεως.

257 Επιπλέον, στη σκέψη 239 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο προέβη στη διαπίστωση, η οποία εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του να εκτιμά τα πραγματικά περιστατικά, χωρίς να προβληθεί παραμόρφωσή τους, ότι «τα χαμηλά μερίδια της αγοράς που εξασφάλισαν οι ανταγωνιστές [...] στην αγορά [λιανικής] των παρεχόμενων στους συνδρομητές υπηρεσιών προσβάσεως στο δίκτυο, μετά την απελευθέρωση της αγοράς κατόπιν της ενάρξεως της ισχύος του ΤΚG, την

1η Αυγούστου 1996, αποτελούν ένδειξη περί των προσκομμάτων τα οποία παρενέβαλε η τιμολογιακή πολιτική της προσφεύγουσας στην ανάπτυξη του ανταγωνισμού στις αγορές αυτές». Συναφώς, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η αναιρεσείουσα, προκύπτει σαφώς από τον όρο «παρενέβαλε» ότι το Πρωτοδικείο ορθώς διαπίστωσε αιτιώδη συνάφεια μεταξύ των τιμολογιακών πρακτικών της αναιρεσείουσας και των χαμηλών μεριδίων των ανταγωνιστών στην αγορά. Η αιτίαση της αναιρεσείουσας ως προς το σημείο αυτό είναι, συνεπώς, αβάσιμη.

258 Εξάλλου, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε, στη σκέψη 244 της αποφάσεως αυτής, χωρίς η κρίση του αμφισβητηθεί στο πλαίσιο της υπό εξέταση αναιρέσεως, ότι η αναιρεσείουσα δεν προσκόμισε οποιοδήποτε στοιχείο ικανό να ανατρέψει τις διαπιστώσεις της προσβαλλομένης αποφάσεως, κατά τις οποίες οι τιμολογιακές της πρακτικές πράγματι εμποδίζουν τον ανταγωνισμό στην αγορά λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών.

259 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το Πρωτοδικείο ορθώς διαπίστωσε ότι η Επιτροπή απέδειξε ότι οι επίμαχες τιμολογιακές πρακτικές της αναιρεσείουσας προκάλεσαν συγκεκριμένα αποτελέσματα αποκλεισμού στους τουλάχιστον εξίσου αποτελεσματικούς με αυτήν ανταγωνιστές.

260 Το συμπέρασμα αυτό δεν αναιρείται από τις επικρίσεις της αναιρεσείουσας ως προς τη σκέψη 240 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Συγκεκριμένα, ακόμη κι αν υποτεθεί ότι το Πρωτοδικείο προέβη συναφώς σε εσφαλμένη ερμηνεία της προσβαλλομένης αποφάσεως, το σφάλμα αυτό είναι αλυσιτελές στο πλαίσιο της υπό εξέταση αιτήσεως αναιρέσεως διότι αφορά πλεοναστικού χαρακτήρα σκέψη προβαλλόμενη προς στήριξη, μεταξύ άλλων, των σκέψεων 237 και 239 της αποφάσεως αυτής. επομένως, από τα ανωτέρω προκύπτει ότι αρκεί να αποδεικνύεται ότι το Πρωτοδικείο ορθώς διαπίστωσε ότι η επίμαχη τιμολογιακή πρακτική προκάλεσε αποτελέσματα αποκλεισμού στην αγορά λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών.

261 Κατά συνέπεια, το τρίτο σκέλος του δευτέρου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει αλυσιτελές και εν μέρει αβάσιμο.

ε) Συμπέρασμα επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως

262 Εκ των ανωτέρω εκτεθέντων προκύπτει ότι ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

4. Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως, που αφορά πλάνη περί το δίκαιο κατά τον υπολογισμό των προστίμων εξαιτίας της μη συνεκτιμήσεως του τιμολογιακού ρυθμιστικού πλαισίου

α) Αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

263 Το Πρωτοδικείο, στις σκέψεις 306 έως 321 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, απέρριψε τους προβληθέντες από τη νυν αναιρεσείουσα λόγους, οι οποίοι αφορούν αντιστοίχως τη συνεκτίμηση κατά τρόπο επαρκή του τιμολογιακού ρυθμιστικού πλαισίου για τον υπολογισμό του προστίμου και των ελαφρυντικών περιστάσεων.

264 Όσον αφορά τη σοβαρότητα της παραβάσεως, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε ως εξής, στις σκέψεις 310 έως 313 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως:

«310 Διαπιστώνεται ότι, σε αντίθεση με όσα διατείνεται η προσφεύγουσα, η Επιτροπή ορθά χαρακτήρισε ως σοβαρή την παράβαση για την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 1998 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2001 [...] Πράγματι, η επικρινόμενη τιμολογιακή πολιτική καθιστούσε ακόμη δυσχερέστερη την είσοδο στις πρόσφατα απελευθερωθείσες αγορές, ενώ με τον τρόπο αυτό διακυβευόταν η λειτουργία της κοινής αγοράς. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι οι κατευθυντήριες γραμμές [για τη μέθοδο υπολογισμού των προστίμων που επιβάλλονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 15, παράγραφος 2 του κανονισμού 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΚΑΧ (ΕΕ 1998, C 9, σ. 3, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές)] (σημείο 1 Α, δεύτερο εδάφιο) χαρακτηρίζουν τις ενέργειες μιας επιχειρήσεως με δεσπόζουσα θέση οι οποίες αποσκοπούν στον αποκλεισμό των ανταγωνιστών από την αγορά ως σοβαρή, ή και ως πολύ σοβαρή παράβαση όταν προέρχονται από επιχείρηση που έχει οιονεί μονοπώλιο στην αγορά.

311 Όσον αφορά την παρέμβαση της RegTP σχετικά με τον καθορισμό των τιμολογίων της προσφεύγουσας, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά τον προσδιορισμό του ύψους της κυρώσεως, οι ενέργειες της εμπλεκόμενης επιχειρήσεως μπορούν να εκτιμώνται σε συνάρτηση με το εθνικό νομικό πλαίσιο, η ύπαρξη του οποίου αποτελεί ελαφρυντικό στοιχείο [...]

312 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η Επιτροπή εξήγησε ότι η μείωση του προστίμου κατά 10%, που χορηγήθηκε για να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι "τα λιανικά και χονδρικά τέλη της [προσφεύγουσας] [για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών και για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο, αντιστοίχως] [...] αποτελούν αντικείμενο κανονιστικής ρύθμισης, ειδικής για τον τομέα, σε εθνικό επίπεδο" (προσβαλλόμενη απόφαση, αιτιολογική σκέψη 212) συνδέεται με την παρέμβαση της RegTP σχετικά με τον καθορισμό των τιμών της προσφεύγουσας και με την περίσταση ότι η εθνική αυτή αρχή, επανειλημμένα κατά τη διάρκεια της περιόδου την οποία αφορά η

προσβαλλόμενη απόφαση, εξέτασε την ύπαρξη φαινομένου συμπίεσεως των τιμών προκύπτοντος από την τιμολογιακή πολιτική της προσφεύγουσας.

313 Λαμβανομένου υπόψη του περιθωρίου δράσεως που διαθέτει η Επιτροπή κατά τον προσδιορισμό του ύψους του προστίμου [...], πρέπει να θεωρηθεί ότι η Επιτροπή έλαβε δεόντως υπόψη τα στοιχεία που απαριθμούνται στην προηγούμενη σκέψη μειώνοντας βασικό ποσό του προστίμου κατά 10%.»

²⁶⁵ Το Πρωτοδικείο στη συνέχεια απέρριψε, στις σκέψεις 315 έως 320 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, την επιχειρηματολογία της αναιρεσιούσας κατά την οποία, όπως και στην κατέχουσα δεσπίζουσα θέση επιχείρηση στην απόφαση 2001/892/ΕΚ της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 2001, σχετικά με διαδικασία βάσει του άρθρου 82 της Συνθήκης ΕΚ (COMP/C-1/36.915 – Deutsche Post AG – Παρακράτηση διασυνοριακού ταχυδρομείου) (ΕΕ L 331, σ. 40, στο εξής: απόφαση Deutsche Post), η Επιτροπή όφειλε να επιβάλει συμβολικό πρόστιμο.

²⁶⁶ Ειδικότερα, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε ειδικότερα ως εξής, στις σκέψεις 317 έως 319 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως:

«317 [...] διαπιστώνεται ότι η κατάσταση της προσφεύγουσας διαφέρει θεμελιωδώς από την κατάσταση της επιχειρήσεως την οποία αφορά η απόφαση Deutsche Post.

318 Πράγματι, [...] από [...] την απόφαση Deutsche Post, [...] προκύπτει ότι η Επιτροπή έκρινε πρόσφορο να επιβάλει συμβολικό μόνον πρόστιμο στην επιχείρηση την οποία αφορά η απόφαση αυτή για τρεις λόγους: πρώτον, η εμπλεκόμενη επιχείρηση ενήργησε σύμφωνα με τη νομολογία των γερμανικών δικαστηρίων· δεύτερον, δεν υπήρχε κοινοτική νομολογία αφορώσα ειδικά τις επίμαχες υπηρεσίες διανομής διασυνοριακής αλληλογραφίας και, τρίτον, η εμπλεκόμενη

επιχείρηση είχε αναλάβει την υποχρέωση να εισαγάγει μια διαδικασία για τη διεκπεραίωση εισερχόμενης διασυνωριακής αλληλογραφίας με την οποία θα αποφεύγονταν οι πρακτικές δυσχέρειες και θα διευκολυνόταν η εντόπιση μελλοντικών προσβολών του ελεύθερου ανταγωνισμού.

- 319 Εν προκειμένω, πρώτον, διαπιστώνεται ότι η μόνη απόφαση των γερμανικών δικαστηρίων την οποία επικαλείται η προσφεύγουσα είναι η απόφαση του Oberlandesgericht Düsseldorf, που εκδόθηκε στις 16 Ιανουαρίου 2002, ήτοι την περίοδο κατά τη διάρκεια της οποίας η προσβαλλόμενη απόφαση χαρακτηρίζει την παράβαση ως λιγότερο σοβαρή [...] Εν πάση περιπτώσει, η απόφαση αυτή εξαφανίστηκε με απόφαση του Bundesgerichtshof της 10ης Φεβρουαρίου 2004. Δεύτερον, από την προσβαλλόμενη απόφαση [...] προκύπτει ότι η Επιτροπή εφάρμοσε τις ίδιες αρχές με εκείνες που συνάγονται από την απόφαση [88/518/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 18ης Ιουλίου 1998, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου [82] της Συνθήκης ΕΟΚ (Υπόθεση IV/30.178 Napier Brown-British Sugar) (ΕΕ 1988, L 284, σ. 41)]. Όμως, με την ανακοίνωση της 22ας Αυγούστου 1998 για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού σε συμφωνίες πρόσβασης στον τομέα των τηλεπικοινωνιών – Πλαίσιο, σχετικές αγορές και αρχές [ΕΕ C 265, σ. 3] (σημεία 117 έως 119), η Επιτροπή είχε ήδη ανακοινώσει ότι σκόπευε να εφαρμόσει τις αρχές της αποφάσεως [88/518] στον τομέα των τηλεπικοινωνιών. [...] Τέλος, τρίτον, στην υπό κρίση υπόθεση, η προσφεύγουσα δεν ανέλαβε καμία υποχρέωση προς αποφυγή κάθε άλλης παραβάσεως στο μέλλον.»

β) Επιχειρήματα των διαδίκων

- ²⁶⁷ Ο τρίτος λόγος αναιρέσεως της αναιρεσείουσας υποδιαιρείται σε τρία σκέλη σχετικά, αντιστοίχως, με τη σοβαρότητα της παραβάσεως, τη μη συνεκτίμηση, ως έδαι, του τιμολογιακού ρυθμιστικού πλαισίου ως ελαφρυντική περίσταση και την επιβολή συμβολικού προστίμου.

i) Επί του πρώτου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως σχετικά με τη σοβαρότητα της παραβάσεως

— Επιχειρήματα των διαδίκων

²⁶⁸ Η αναιρεσείουσα διατείνεται ότι το Πρωτοδικείο παρέβη το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 καθόσον ούτε τα επιχειρήματα της Επιτροπής ούτε η αιτιολογία της αναιρεσιβαλλομένης απόφασεως, στις σκέψεις 306 έως 310 αυτής, στηρίζουν την εκτίμηση ότι, όσον αφορά την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 1998 έως 31 Δεκεμβρίου 2001, διέπραξε σοβαρή παράβαση κατά την έννοια των κατευθυντηρίων γραμμών.

²⁶⁹ Επιπλέον, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο παραγνώρισε το γεγονός ότι, σύμφωνα με το σημείο 1, Α, των κατευθυντηρίων γραμμών, οι συμπεριφορές αποκλεισμού «μπορεί» βεβαίως να συνιστούν σοβαρές παραβάσεις αλλά τούτο δεν ισχύει αναγκαίως. Το Πρωτοδικείο παρέλειψε, κατά συνέπεια, να εξετάσει τα επιχειρήματα κατά του χαρακτηρισμού της παραβάσεως ως σοβαρής, ιδίως τη μικρή συμμετοχή της αναιρεσείουσας στη διάπραξη της παραβάσεως, η οποία αναγνωρίσθηκε στη σκέψη 312 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασεως, προκειμένου να μειωθεί το ύψος του βασικού ποσού του προστίμου κατά 10 %.

²⁷⁰ Η Επιτροπή ζητεί την απόρριψη των επιχειρημάτων αυτών ως αλυσιτελή ή αβάσιμα.

— Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 271 Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, η Επιτροπή έχει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως όσον αφορά τη μέθοδο υπολογισμού των προστίμων. Η μέθοδος αυτή, της οποίας το περίγραμμα δίνουν οι κατευθυντήριες γραμμές, έχει διάφορα στοιχεία δράσεως τα οποία δίνουν στην Επιτροπή τη δυνατότητα να ασκεί τη διακριτική της εξουσία σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 (βλ. απόφαση της 3ης Σεπτεμβρίου 2009, C-322/07 P, C-327/07 P και C-338/07 P, Papierfabrik August Koehler κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2009, σ. I-7191, σκέψη 112 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 272 Στο πλαίσιο αυτό, στο Δικαστήριο απόκειται να εξακριβώσει αν το Πρωτοδικείο εκτίμησε ορθώς την εκ μέρους της Επιτροπής άσκηση της εν λόγω εξουσίας εκτιμήσεως (αποφάσεις της 29ης Ιουνίου 2006, C-308/04 P, SGL Carbon κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. I-5977, σκέψη 48, και της 25ης Ιανουαρίου 2007, C-407/04 P, Dalmine κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. I-829, σκέψη 134).
- 273 Συναφώς, όσον αφορά τη σοβαρότητα των παραβάσεων του δικαιού της Ένωσης περί ανταγωνισμού, προκύπτει από πάγια νομολογία ότι πρέπει να αποδεικνύεται βάσει μεγάλου αριθμού στοιχείων όπως είναι, ιδίως, τα ιδιαίτερα περιστατικά της υποθέσεως, το όλο πλαίσιο της και ο αποτρεπτικός χαρακτήρας των προστίμων, και τούτο χωρίς να υφίσταται δεσμευτικός ή εξαντλητικός κατάλογος κριτηρίων που πρέπει οπωσδήποτε να λαμβάνονται υπόψη (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 28ης Ιουνίου 2005, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. I-5425, σκέψη 241· Dalmine κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 129, όπως επίσης και της 3ης Σεπτεμβρίου 2009, C-534/07 P, Prym και Prym Consumer κατά Επιτροπής, Συλλογή 2009, σ. I-7415, σκέψη 54).
- 274 Μεταξύ των στοιχείων που μπορούν να ληφθούν υπόψη κατά την εκτίμηση της σοβαρότητας των παραβάσεων περιλαμβάνονται η συμπεριφορά της οικείας επιχειρήσεως, ο ρόλος που διαδραμάτισε στη δημιουργία της επίμαχης πρακτικής, το κέρδος

που αποκόμισε από την πρακτική αυτή, το μέγεθός της και η αξία των οικείων εμπορευμάτων, καθώς και ο κίνδυνος που αντιπροσωπεύουν παραβάσεις της μορφής αυτής για τους σκοπούς της Ένωσης (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 7ης Ιουνίου 1983, 100/80 έως 103/80, *Musique Diffusion française* κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 1825, σκέψη 129, όπως επίσης και *Dansk Røringindustri* κ.λπ. κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 242).

²⁷⁵ Επομένως, εν προκειμένω, χωρίς το Πρωτοδικείο να υποπέσει σε πλάνη περί το δίκαιο έκρινε, στη σκέψη 310 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, ότι η Επιτροπή ορθά χαρακτήρισε ως σοβαρή την παράβαση για την περίοδο από 1ης Ιανουαρίου 1998 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2001, καθώς οι επίμαχες τιμολογιακές πρακτικές, καθιστώντας ακόμη δυσχερέστερη την είσοδο στις πρόσφατα απελευθερωθείσες αγορές, διακύβευαν τη λειτουργία της κοινής αγοράς. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, πρακτικές αποκλεισμού, όπως η επίμαχη, όταν αναλαμβάνονται από κατέχουσες δεσπόζουσα θέση επιχειρήσεις συνιστούν ιδιαίτερος σοβαρές παραβάσεις του άρθρου 82 ΕΚ (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 6ης Μαρτίου 1974, 6/73 και 7/73, *Istituto Chemioterapico Italiano* και *Commercial Solvents* κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1973, σ. 113, σκέψη 51, όπως και *AKZO* κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 162).

²⁷⁶ Επίσης, κατά το σημείο 1, Α, δεύτερο εδάφιο των κατευθυντηρίων γραμμών, τέτοιους είδους ενέργειες αποκλεισμού των ανταγωνιστών από την αγορά μπορούν, ορθώς, να χαρακτηρισθούν ως σοβαρή παράβαση, ή και ως πολύ σοβαρή παράβαση, όταν προέρχονται από επιχείρηση που έχει οιονεί μονοπώλιο στην αγορά.

²⁷⁷ Η μικρή συμμετοχή της αναιρεσείουσας στη φερόμενη παράβαση λόγω της ρυθμίσεως των τιμολογίων της από τη RegTP δεν αναιρεί τις εν λόγω διαπιστώσεις διότι ο ρόλος που διαδραμάτισε η οικεία επιχείρηση κατά την τέλεση της παραβάσεως δεν είναι κατ' αρχήν υποχρεωτικό, αλλά ένα μόνον από τα κρίσιμα στοιχεία για την εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως (βλ., συναφώς, απόφαση *Dalmine* κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 132).

- 278 Επιπλέον, προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου ότι, όπως επισήμανε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 311 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά τον προσδιορισμό του ύψους της κυρώσεως, η συμπεριφορά της εμπλεκόμενης επιχειρήσεως μπορεί να εκτιμάται σε συνάρτηση με το εθνικό νομικό πλαίσιο, η ύπαρξη του οποίου αποτελεί ελαφρυντικό στοιχείο (βλ., επ' αυτού, αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 1975, 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1975, σ. 507, σκέψη 620, όπως και CIF, προπαρατεθείσα, σκέψη 57).
- 279 Επομένως, ορθώς το Πρωτοδικείο, στις σκέψεις 311 έως 313 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, έκρινε ότι, λαμβανομένου υπόψη του περιθωρίου δράσεως που διαθέτει η Επιτροπή κατά τον προσδιορισμό του ύψους του προστίμου, η Επιτροπή έλαβε δεόντως υπόψη τον περιορισμένο ρόλο της αναιρεσείουσας δεδομένης της παρεμβάσεως της RegTP κατά τον καθορισμό των τιμολογίων της μειώνοντας το βασικό ποσό του προστίμου κατά 10 %.
- 280 Εξάλλου, από τα προεκτεθέντα συνάγεται ότι, προβαίνοντας στις εν λόγω διαπιστώσεις, στις σκέψεις 310 έως 313 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο αιτιολόγησε επαρκώς κατά νόμο την απόφαση αυτή καθόσον προκύπτουν σαφώς, σύμφωνα με την παρατιθέμενη στις σκέψεις 135 και 136 της παρούσας αποφάσεως νομολογία, οι λόγοι για τους οποίους η παράβαση ήταν σοβαρή και δεν εδικαιολογείτο διαφορετικός χαρακτηρισμός εξαιτίας του περιορισμένου ρόλου που διαδραμάτισε η αναιρεσείουσα.
- 281 Κατά συνέπεια, επιβάλλεται η απόρριψη του πρώτου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως ως αβασίμου.

ii) Επί του δευτέρου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως αναφορικά με τη μη συνεκτίμηση, ως έδει, του τιμολογιακού ρυθμιστικού πλαισίου ως ελαφρυντική περίπτωση

— Επιχειρήματα των διαδίκων

²⁸² Η αναιρεσείουσα παρατηρεί ότι στην αιτιολογική σκέψη 212 της προσβαλλομένης αποφάσεως η Επιτροπή έλαβε αποκλειστικώς υπόψη την ύπαρξη τομεακής ρυθμίσεως σε εθνικό επίπεδο αλλά όχι το ουσιαστικό περιεχόμενο της ρυθμίσεως, δηλαδή, ιδίως την εξέταση και την απόρριψη εκ μέρους της RegTP της υπάρξεως συμπίεσεως τιμών που περιορίζει τον ανταγωνισμό.

²⁸³ Η αναιρεσείουσα φρονεί ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο μη προσάπτοντας στην Επιτροπή ότι παραγνώρισε δύο ακόμη ελαφρυντικές περιστάσεις κατά την έννοια του σημείου 3 των κατευθυντηρίων γραμμών. Συγκεκριμένα, από την εξέταση και την απόρριψη της υπάρξεως συμπίεσεως τιμών που θίγει τον ανταγωνισμό με σειρά αποφάσεων, της δημιουργήθηκε η πεποίθηση ότι η συμπεριφορά της ήταν νόμιμη. Επιπλέον, η παράβαση τελέσθηκε, στη χειρότερη περίπτωση, εξ αμελείας.

²⁸⁴ Η Επιτροπή εκτιμά ότι οι εν λόγω αιτιάσεις της αναιρεσείουσας πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμες.

— Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 285 Πρώτον, όσον αφορά την αιτίαση που αφορά μη συνεκτίμηση του γεγονότος ότι RegTP απέρριψε την ύπαρξη συμπίεσεως τιμών, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η αιτίαση αυτή στηρίζεται σε εσφαλμένη ερμηνεία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.
- 286 Συγκεκριμένα, στη σκέψη 312 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο προέβη ρητώς στην επισήμανση, η οποία ελλείπει προβολής λόγου περί παραμορφώσεως, σχετίζεται με αρμοδιότητα του Πρωτοδικείου να εκτιμά αποκλειστικώς τα πραγματικά περιστατικά, ότι μειώθηκε το πρόστιμο κατά 10% εκ μέρους της Επιτροπής στην προσβαλλόμενη απόφαση για να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι οι τιμές λιανικής για τις υπηρεσίες προσβάσεως των συνδρομητών και οι τιμές χονδρικής για τις ενδιάμεσες υπηρεσίες προσβάσεως στον τοπικό βρόχο της αναιρεσείουσας, που αποτελούν αντικείμενο κανονιστικής ρυθμίσεως, ειδικής για τον τομέα, σε εθνικό επίπεδο, συνδέεται τόσο με την παρέμβαση της RegTP κατά τον καθορισμό των τιμών της αναιρεσείουσας όσο και με το γεγονός ότι η εθνική αυτή αρχή, επανειλημμένα κατά τη διάρκεια της επίμαχης περιόδου, εξέτασε την ύπαρξη συμπίεσεως των τιμών η οποία προκύπτει από τις τιμολογιακές πρακτικές της αναιρεσείουσας.
- 287 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται η απόρριψη της υπό εξέταση αιτιάσεως της αναιρεσείουσας ως αβάσιμης.
- 288 Δεύτερον, όσον αφορά την αιτίαση αναφορικά με την εξ αμελείας τέλεση της παραβάσεως, υπενθυμίζεται ότι το Πρωτοδικείο εξέθεσε, στις σκέψεις 295 έως 298 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τους λόγους για τους οποίους η αιτίαση σχετικά με τη μη ύπαρξη αμέλειας ή δόλου εκ μέρους της νυν αναιρεσείουσας έπρεπε να απορριφθεί. Όπως προκύπτει από τις σκέψεις 124 έως 137 της παρούσας αποφάσεως, η εξέταση των αιτιάσεων που προβάλλει η αναιρεσείουσα στο πλαίσιο του τρίτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως της υπό εξέταση αιτήσεως αναιρέσεως δεν ανέδειξε οποιοδήποτε νομικό σφάλμα ή ελλιπή αιτιολογία του σκεπτικού αυτής της αποφάσεως.

289 Με την υπό εξέταση αιτίαση, η αναιρεσείουσα περιορίζεται, όμως, να προβάλλει ότι η παράβαση τελέσθηκε, στη χειρότερη περίπτωση, εξ αμελείας. Ζητεί κατ' αυτόν τον τρόπο από το Δικαστήριο, χωρίς να προβάλλει λόγο περί παραμορφώσεως, να εκτιμήσει το ίδιο τα πραγματικά περιστατικά. Ως εκ τούτου, κατά τη νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 53 της παρούσας αποφάσεως, η αιτίαση αυτή είναι απαράδεκτη στο πλαίσιο της εξεταζόμενης αιτήσεως αναιρέσεως.

290 Κατά συνέπεια, επιβάλλεται η απόρριψη του δευτέρου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως ως εν μέρει απαραδέκτου και εν μέρει αβασίμου.

iii) Επί του τρίτου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως που αφορά την επιβολή συμβολικού προστίμου

— Επιχειρήματα των διαδίκων

291 Η αναιρεσείουσα διατείνεται ότι το Πρωτοδικείο παραγνώρισε, στη σκέψη 319 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το δικαίωμα στην ίση μεταχείριση μη επιβάλλοντάς της, όπως στην απόφαση *Deutsche Post*, συμβολικό πρόστιμο, καίτοι συντρέχουν εν προκειμένω και οι τρεις προϋποθέσεις που έθεσε προς τούτο η Επιτροπή στην εν λόγω απόφαση.

292 Συναφώς, η αναιρεσείουσα αναφέρει ότι, πρώτον, επέδειξε συμπεριφορά σύμφωνη με τη νομολογία των γερμανικών δικαστηρίων καθόσον η RegTP με σειρά αποφάσεων κατά την επίμαχη περίοδο είχε κρίνει ότι η φερόμενη συμπίεση τιμών δεν είχε αντίθετα προς τον ανταγωνισμό αποτελέσματα. Στερείται λυσιτέλειας το γεγονός ότι

η απόφαση του Oberlandesgericht Düsseldorf, της 16ης Ιανουαρίου 2002, ανατράπηκε το 2004 από το Bundesgerichtshof καθώς τούτο ήταν αποτέλεσμα δυνατότητας εξαιρέσεως η οποία δεν εφαρμόζεται εν προκειμένω και ότι μόνον μετά την ανατροπή της αποφάσεως αυτής η αναιρεσείουσα μπορούσε να εκτιμήσει ότι ενδεχομένως έφερε ευθύνη κατά το άρθρο 82 ΕΚ. Δεύτερον, δεν υπήρχε, κατά τη διάρκεια της επίμαχης περιόδου, εφαρμοστέα νομολογία των δικαιοδοτικών οργάνων της Ένωσης. Η παρατεθείσα στη σκέψη 319 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ανακοίνωση της 22ας Αυγούστου 1998 δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως «νομολογία» και ουδόλως συμβάλλει στην επίλυση του καθοριστικού εν προκειμένω ζητήματος αν μπορεί να διαπιστωθεί συμπίεση των τιμών σε περίπτωση ρυθμιζόμενων τιμολογίων. Εξάλλου, το Πρωτοδικείο αντιφάσκει διότι στη σκέψη 188 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως επισημαίνει ότι ο κοινοτικός δικαστής δεν έχει αποφανθεί ρητά μέχρι σήμερα επί της μεθόδου που πρέπει να εφαρμόζεται για να εκτιμάται η ύπαρξη φαινομένου συμπίεσεως τιμών. Τρίτον, η δέσμευση μίας επιχειρήσεως να θέσει τέλος στην παράβαση δεν αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την επιβολή συμβολικού προστίμου, διότι, όπως εν προκειμένω, η διαπίστωση της φερόμενης παραβάσεως δεν δημιουργεί αμφιβολίες, καθώς μόνο η εκτίμηση της συμπεριφοράς αμφισβητείται.

²⁹³ Κατά την Επιτροπή τα επιχειρήματα της αναιρεσείουσας είναι αλυσιτελή και, επικουρικός, αβάσιμα.

— Εκτίμηση του Δικαστηρίου

²⁹⁴ Υπενθυμίζεται ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, το γεγονός ότι η Επιτροπή έχει επιβάλει κατά το παρελθόν πρόστιμα ενός ορισμένου ύψους για ορισμένες μορφές παραβάσεων δεν της στερεί τη δυνατότητα να αυξάνει το ύψος αυτό, εντός των ορίων που τίθενται με τον κανονισμό 17, αν αυτό είναι αναγκαίο προκειμένου να κατοχυρωθεί η εφαρμογή της πολιτικής ανταγωνισμού της Ένωσης. Πράγματι, η

αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων της Ένωσης περί ανταγωνισμού προϋποθέτει ότι η Επιτροπή μπορεί οποτεδήποτε να προσαρμόζει το ύψος των προστίμων στις ανάγκες της πολιτικής αυτής (απόφαση *Musique diffusion française* κ.λπ. κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 109).

- 295 Σε κάθε περίπτωση, εν προκειμένω, το Πρωτοδικείο εξέθεσε λεπτομερώς, στις σκέψεις 317 έως 320 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, τους λόγους για τους οποίους η κατάσταση της αναιρεσείουσας θα έπρεπε να θεωρηθεί ως ουσιωδώς διαφορετική από εκείνη της επιχειρήσεως στην οποία αφορά η απόφαση *Deutsche Post*.
- 296 Επιβάλλεται, όμως, η διαπίστωση ότι με την εξεταζόμενη επιχειρηματολογία, η αναιρεσείουσα περιορίζεται κατ' ουσία στην αμφισβήτηση των συναφών εκτιμήσεων του Πρωτοδικείου, διατεινόμενη ότι βρίσκεται στην ίδια κατάσταση με την επιχείρηση στην οποία αφορά η απόφαση *Deutsche Post* διότι συντρέχουν εν προκειμένω και οι τρεις προϋποθέσεις βάσει των οποίων η Επιτροπή επέβαλε συμβολικό πρόστιμο στην εν λόγω απόφαση, χωρίς όμως να προβάλλει παραμόρφωση των πραγματικών περιστατικών ούτε να καταδεικνύει τους λόγους για τους οποίους η εκτίμηση αυτή πάσχει από ένα ή περισσότερα νομικά σφάλματα.
- 297 Συνεπώς, η αναιρεσείουσα επιδιώκει, στην πραγματικότητα, με την επιχειρηματολογία η οποία επαναλαμβάνει κατ' ουσία την προβληθείσα ενώπιον του Πρωτοδικείου, να επανεξετασθεί η ασκηθείσα ενώπιόν του προσφυγή, κάτι που όμως εκφεύγει, σύμφωνα με τη νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 24 της παρούσας απόφασης, από την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της αιτήσεως αναιρέσεως.
- 298 Εξάλλου, καθόσον η αναιρεσείουσα προβάλλει αντιφατική αιτιολογία στη σκέψη 188 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, η αιτίασή της πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη. Συγκεκριμένα, το γεγονός, το οποίο αναφέρει το Πρωτοδικείο στη σκέψη αυτή, ότι ο δικαστής της Ένωσης δεν έχει αποφανθεί ρητά μέχρι σήμερα επί της

μεθόδου που πρέπει να εφαρμόζεται για να εκτιμάται η ύπαρξη συμπίεσεως των τιμών ουδόλως αντιφάσκει με τη διαπίστωση στη σκέψη 319 της ίδιας αποφάσεως, ότι, από πλευράς της, η Επιτροπή είχε ήδη εφαρμόσει τις αρχές που περιλαμβάνονται στην προσβαλλομένη απόφαση και είχε ανακοινώσει την εφαρμογή τους στον τομέα των τηλεπικοινωνιών.

299 Κατά συνέπεια, επιβάλλεται η απόρριψη του τρίτου σκέλους του τρίτου λόγου αναιρέσεως ως εν μέρει απαράδεκτο και εν μέρει αβάσιμο.

γ) Συμπέρασμα επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως

300 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι ο τρίτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

301 Συνεπώς επιβάλλεται η απόρριψη της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως.

V — Επί των δικαστικών εξόδων

302 Δυνάμει του άρθρου 122, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας, όταν η αίτηση αναιρέσεως είναι αβάσιμη, το Δικαστήριο αποφαινεται επί των εξόδων. Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού, εφαρμοστέο στη διαδικασία αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 118 του ίδιου κανονισμού, ο ηττηθείς διάδικος

καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα. Επειδή η Επιτροπή, η Vodafone και η Versatel ζήτησαν να καταδικαστεί η αναιρεσείουσα και η τελευταία ηττήθηκε, η αναιρεσείουσα πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.**

- 2) Καταδικάζει την Deutsche Telekom AG στα δικαστικά έξοδα.**

(υπογραφές)